

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

دانشنامه

و

آموزش خط تحریر

مجموعه قواعد خط تحریر و تعلیق

مفردات ترکیبات، کرسی بندی، کشیده ها و ...

بضمیمه دست مشق

سید مهدی محسنی

محمودی، مهدی، ۱۳۴۴ -

دانشنامه و آموزش خط تحریری: مجموعه قواعد خط تحریری نستعلیق... به ضمیمه
دفتر مشق / سید مهدی محمودی - قم: سید مهدی محمودی

۱۳۸۸

۱۶۰، ۱۶۰ ص.: مصور

ISBN: 978-964-04-4504-4

۵۸۰۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. خوشنویسی - راهنمای آموزشی ۲. خط نستعلیق - راهنمای آموزشی. الف. عنوان.

فا ۶۱۹ / ۷۴۵

م ۳ / ۳۶۳۹ NK

دانشنامه و آموزش خط تحریری

تألیف و تحریر : سید مهدی محمود ۹۱۲۱۹۱۵۶۶۲

طرح جلد و صفحه‌آرایی و نظارت : مؤلف

اجرای کامپیوتری طرحها : حسن محمود

ناشر : مؤلف

لیست‌گرایی : احمد

چاپ : ذر

ستیراژ : پنج‌بند

چاپ اول : پانزده هزار و سیصد و شصت

نوبت چاپ : دوم، پانز ۱۳۹۰

قیمت : ۶۸۰۰ تومان

حق برگزیده برداشت و چاپ و تقلید، محفوظ و مخصوص مؤلف است.

آدرس مؤلف : درامین، خیابان شهید جلالی، حوزه علمیه امام صادق علیه السلام

مراکز پخش : تهران، انتشارات لیادلی، تهن ۲۱۶۶۶۱۳۶۳

کرج، پخش عظیمی، تهن ۲۱۶۴۴۱۲۹۵۶

فہرست مطالبہ

۱۶ ...؟ درجہ مدنی خط تحریری آموختہ می شود؟	۷ ... مفہم
۲۰ ...؟ آیا خط تحریری اندازه خاصی دارد؟	۷ ... فواید خوش خطی
۲۰ ...؟ آیا چپ دستی مانع از خوشنویسی است؟	۹ ... دیگر گیمهای کتاب
۲۱ ... تجربه	۱۱ ... خوشنویسی در کلام بزرگان
۲۲ ... توصیه	۱۲ ... آشنایی با انواع خطوط اسلامی
بخش اول	۱۴ ... و مایل بر روی نیاز در خط تحریری
۲۳ ... آموزش حروف و مفردات	۱۴ ... فاصلہ چشم تا صفحہ کاغذ
۲۵ ... حرف الف	۱۵ ... طریقہ صحیح نشستن
۲۷ ... حرف پ پ پ	۱۵ ... طریقہ قلم بدست گرفتن
۳۴ ... حرف زح ز	۱۶ ... میزان فشار بر قلم
۳۸ ... حرف د د	۱۷ ... پانچ - چند پر کش
۴۰ ... حرف ر ز	۱۷ ... آیا خوش خطی ذاتی است یا کتبی؟
۴۲ ... حرف س ش	۱۸ ... کدام نوع خط برای تحریر مناسبتر است؟
۴۹ ... حرف ص ض	۱۸ ... آیا خط شکستہ راسته میتواند آموخت؟
۵۲ ... حرف ط ظ	۱۸ ... آیا فراگیری خط تحریری نیازمند استعداد خاصی است؟
۵۴ ... حرف ع غ	۱۹ ... آیا خط درشت در خط تحریری مناسبتر دارد؟

۵۷.....	حرف ف	۹۷.....	اصل اول: مفردات
۶۰.....	حرف ق	۹۷.....	شکل مفردات
۶۱.....	حرف گ	۹۸.....	تأثیر در مفردات
۶۷.....	حرف ل	۹۹.....	اندازه مفردات
۷۱.....	حرف م	۱۰۰.....	معیار اندازه گیری مفردات در خط تحریر
۷۵.....	حرف ن	۱۰۱.....	اصل دوم: ترکیب
۷۷.....	حرف و	۱۰۱.....	جایگاه مفردات در خط زمینه
۷۸.....	حرف ه	۱۰۳.....	جایگاه حروف در خط زمینه
۸۲.....	حرف ی	۱۰۴.....	اصل سوم: ترکیب
۸۵.....	نقطه	۱۰۴.....	فاصله مفردات از هم
۸۵.....	فاصله نقطه با مفردات	۱۰۵.....	سوار شدن بر بعضی مفردات و فواید آن
۸۶.....	چگونگی تحریر دندانهای متوالی	۱۰۹.....	صعود آهسته در خط
۸۹.....	قانون کلی دندانها	۱۱۰.....	استفاده از کشید در خط
۹۰.....	چگونگی تحریر سش های متوالی	۱۱۰.....	فواید کشیده در خط
۹۲.....	نسبتین طبیعت	۱۱۲.....	نکته های مهم در مورد کشید
	بخش دوم:	۱۱۴.....	قانون کشیده ها
۹۵.....	آموزش ترکیب در کلمات آنها	۱۱۴.....	تعریف و فایده کشید
۹۷.....	اصول قواعد خط تحریری	۱۱۴.....	حروف الفبا از جهت قابلیت کشش

۱۳۸.....	تثنیہ نویسی	۱۱۶.....	انواع کشیدہ ہا
۱۳۹.....	کادر بندی و صفحہ آرائی	۱۱۶.....	کشیدہ ہا کی ذاتے و عارضی
۱۳۹.....	شکل کلے کادر	۱۱۸.....	کشیدہ ہا کی تحت و مدد
۱۴۰.....	فاصلہ بین جملے	۱۱۹.....	کشیدہ ہا کی جملہ و متصل
۱۴۰.....	فاصلہ طے از اطراد کادر	۱۱۹.....	کشیدہ ہا کی نیم مد و تمام مد
۱۴۲.....	دو شیوہ در تثنیہ نویسی	۱۲۰.....	کشیدہ ہا کی غلط
۱۴۴.....	شعر نویسی	۱۲۱.....	حروفی کہ کشیدہ آنہا غلط است
۱۴۴.....	قواعد عمومی شعر نویسی	۱۲۲.....	حروفی کہ اتصال کشیدہ آنہا غلط است
۱۴۵.....	قالب ہا و شیوہ ہا	۱۲۵.....	کشیدہ ہا کی صحیح
۱۴۵.....	سادہ نویسی	۱۲۶.....	اولویت در کشیدہ ہا
۱۴۶.....	برابر نویسی	۱۲۷.....	مراحل انتخاب کشیدہ
۱۴۷.....	پلکان نویسی	۱۲۸.....	ملاک و معیار اولویت
۱۴۸.....	چلیپا نویسی	۱۲۸.....	بیان اولویت ہا
۱۵۰.....	کریکسی نویسی	۱۳۳.....	چند نکته در اولویت ہا
۱۵۳.....	مستوع نویسی		بخش سوم :
۱۵۵.....	آزاد نویسی	۱۳۵.....	طرزی نویسی و تثنیہ نویسی و شعر نویسی
۱۵۸.....	سیاہ نش	۱۳۷.....	طرزی نویسی
۱۵۹.....	شعر در میان تثنیہ	۱۳۷.....	دو طریقی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَحْمَدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَالِكُ يَوْمِ الدِّينِ أَمَّا كَيْفَ
وَأَمَّا كَيْفَ تَقَعْنَ أَيْدِي الصِّرَاطِ
صِرَاطِ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَمٌّ لِمَعْصُورٍ
عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

بسم الصلوة

حمد و ثناء بدیع بی بدیله و اکرم بدیع همسرت و منعم بشر، فیاضی که از چشمه فیض آب حیات جاری است و از منبع نورش شعاع معرفت ساری. محبوب کجی از می که خلقت حسن و زیبای بی بخود و دستر برادر برگزین و ارادت ابرگشود. جمیلی که صحیفه انیالی در نور شیدایی را که میانه رستم در بر مطلع مشکوه و می خوش نشانه ناله تسلیم زد. دوست که ابناء بشر را طریقه فکر و آموخت و بر شستان و لمانشان چرخ معرفت افروخت تا ز هر ذره ای اسرار هستی انند و با هر قطره ای نموده توحید خوانند. او که گستره عرش از سما تا برسمک چشمه جوشان عشق است و جان و جانش نغمه خروشان عشق. دریا و دشت حدیث لطفش حکایت کنند و کتاب مهر تلاوت نورش روایت. و سلام و صلوات بر سر سلسله قبیله پاکان و سلاله نیکان که عصاره خلقت است و بهانه رحمت، هم او که عرشیان احمدش نامند و زمینیان حضرت امجد بولقا هم محمد ص و بر دودمان پاکش و نیزه ستار دلش از کوثر احمدی تا خورشید مهدی که هزاران تجلی و شادناشان باد.

اما حکایت عام کسر کام دل اشیرین و طاق جان ازیرین کند نه در حیطه مقام است و نه جایگاه مقام آتانه مناسب موضوع کتاب که آموزش خط تحریری است شایسته است مقدمه تا به چند مطلب مهم اشارت رود.

فایده خوش خطی

فایده اول: فایده اول روحی و درونی است که رؤیت خط زیبا موجب بخت روحی و حفظ معنوی میشود و البته بهره معنوی خوشنویس مضاعف و بهتر است و آثار و برکاتی بر این اقبال مترتب است که مگر کند

آنها معرفت بسات حضرت باری است که پدید آورنده اصل زیبایی است.

فایده دوم: فایده دوم در تأثیرگذاری بر مخاطب است بخصوص در نامه نگاریها و مکاتبات با اولیا، اموات بزرگان قوم که قطعاً مکتوبات خوش خط مقبولتر و مؤثرتر است و مقصود را روشنتر کرده در اجابت درخواستها میند خود بود شاید این کلام پیامبر «خط زیبا به روشن شدن حق می افزاید» اشاره باین فایده مهم داشته باشد.

فایده سوم: فایده سوم اقتصادی است؛ زیرا خط خوش باب زنی است برای طالبان کسب و معیشت که در فرصتهای پیش آمده موقعیتهای مرتبط شغلی میتوانند یکی از کلیدهای فتح و گشایش در این باب باشد و لذا حضرت علی خوشخطی از کلیدهای روزی معینی فرموده است.

فایده چهارم: فایده چهارم در حیث علم و فرهنگ و شریعت است باین بیان که خط خوش همچون نگهبانی بر این بر مکتوبات و نوشته است و این هنر خوشنویسی است که کلام آسمانی و علوم بشری اندیشه های متعالی را در تبارخ حیانت کرده است و میراث گرانبهای دین و فرهنگ و علم را ماندگار و جاوید نموده است و این فایده را هم فواید مذکور در این باب است که خوشنویس با خط خوش می تواند مکتوب خود را ماندگاری میزند و شاید توصیفی از یک نگار دین و امر خوشنویسی ای تحقق این فایده مهم است تا آنجا که پیامبر فرموده اند: هر کس بسم الله الرحمن الرحیم را نیکو و با بنویسد بهشت درآید. و این نیست مگر برای ماندگار شدن کلمه توحید و وحی الهی که پیامبر اسلام باین این با پیش بزرگ این امر مهم متوفیق نموده است.

فایده پنجم: فایده پنجم در منزلت و کمال انسانی است؛ زیرا خط خوش بر شخصیت و کمالات خوشنویس جایگاه و منزلت او در اجتماع می افزاید و مقام او را ارتقا می بخشد و موجب رگی و عظمت او می شود و لذا این کلام حکیمانه که: خط زیبا تو نگارن اجمال و حکیمان را کمال است. باین فایده اشارت دارد.

دیرنمای کتاب

اول: از آنجا که موضوع کتاب آموزش خط تحریری است، تمام مطالب کتاب با خط تحریری ستیغی نوشته شده است تا چشم خط آموز در سرتاسر کتاب با این خط زیبا آشنا شود و این مطلب از نظر آموزشی حائز اهمیت است لذا تمام صفحات کتاب یک صفحه سرش منسوب می شود.

دوم: در بخش آموزش مفردات، کلیه اشکال حروف در حالت های مختلف جدا و متصل، اول و وسط و آخر کلمه همراه با موارد کاربرد آنها همچنین ارائه حداقل یک نمونه برای تمام موارد کاربرد بصورت کامل آموزش داده شده است.

سوم: بعضی از نمونه درشت تر تحریر شده تا خط آموز در موقعیت مناسبی جهت رؤیت حدود و ثغور آن قرار گیرد.

چهارم: بسیاری از اشکال حروف بجهت ضرورت آموزش و به تناسب شباهت آن شکل با اشکال دیگر نام گذاری ابداعی شده است، مثل اشکال ح، ع، م و ... تا شباهت بزرگان خط خط که بر اساس همین تناسبات برخی از حروف اقدیماً نام گذاری نموده اند مثل را، شیری و مرغی.

پنجم: در آموزش برخی مفردات سعی شده است که بر اساس شباهت آنها با اشکال معلوم دیگر آموزش شود که با آموزش سرعت می بخشد و در این راستا از بیان نکات کلیدی و رموز ناگفته دریغ نشده است.

ششم: در بخش دوم کتاب به آموزش اصول و قواعد خط تحریری پرداخته شده تا تحقیق و تدقیق توأم با کاربرد کردن سعی گردیده که هیچ مطلبی فروگذار نگردد و خط آموز بعد از آموزش مفردات بتواند با بهره گیری از این قسمت به امر خوشنویسی بصورت کاربردی بپردازد و نمونه های خود را به اجساد بگذارد.

هفتم: بسیاری از مطالب کتاب در خط تحریری سبق به طرح نبوده و کاملاً جدید ابداعی است که با استنفاذ الهی توفیقات بانی با دقت نظر و تأمل و حوصله ای که مصرف گردید برای اولین بار مطرح گردیده است.

هشتم: این کتاب با ویژگیهای سادگی و شفافیت مباحث از یکطرف و عمق و گسترگی مطالب از روی دیگر برای همگان اعم از دانش آموزان و خط آموزان مبتدی و همچنین معلمان و مربیان هنر قابل استفاده است.

نهم: برای تمام مطالب آموزشی کتاب صفحات تمرین نیز تألیف و تدوین گردیده و منفصلاً در دستری مجرای طبع رسیده تا خط آموزان عزیز را در آموزش یاری و مدد مند است.

هدف از تألیف کتاب

در زمینه آموزش خط تحریری کتب متعددی تاکنون تألیف و انتشار یافته است و مؤلفین و ناشرین محترم همگانی را در راستای آموزش این هنر شریف به داشته اند که درخور سپاس و امتنان است اما تحسین این کتاب اسرار استعین و استقبال چشمگیر همز جویان سرگشود و پس از تقاضای مکرر همز جویان در مورد تألیف کتاب آموزشی خط تحریری بمنظور پاسخگویی به مطالبات آموزشی خط آموزان و مرتفع نمودن این اقصایستالی در منتشر و این کتاب کامل و جامع را که کاملاً ابداعی و برخاسته از تجربیات طولانی و سلائق شخصی است در پنج سال تلاش تألیف نمودم و امید دارم که انشاء الله ضایع کامل خط آموزان عزیز را در پی داشته و با اصولی از آن بدون نیاز به استاد حضوری بتوانند خط تحریری را تسلط بگیرند.

خداوند متعال را بر این توفیق شاکرتم و رجا و اتمن دارم که این اثر ناچسب مقبول حضرت حق و محبوب اهل نظر گردد و بهماندگی باشد که حقیر ارجاناً و مماناً با ذکر نیک و دعای خیر یاد نمایند. این مقدمه را در شرک مکرر نگاشتم و آنرا به فال نیک میگیرم تا مایه مکرم و برکت باشد.

و حَسْبُ عَوْنًا الْحَجَّ سَيِّدُ الْعَالَمِينَ

بها سید مهدی محمود ۱۳۸۶

خوشنویسی در کلام بزرگان

پیامبر سلام: خط زیبا و نیکو به روشن شدن حقیقت می‌انسد. (نسخه الفصاحه)

پیامبر سلام: دوات، ایقعه بگذار و قلم را محرف و کج برش زن حرف با را (در بسم الله...) مده و سینه را باز بوسه بده و بسم را از زبان بویس و الرحمن را کشیده و الحیم را نیکو بنویس. (میزان الحیکه، الدر المنثور^{۲۸۱})

پیامبر سلام: کسی که بسم الله الرحمن الرحیم را نیکو بنویسد بهشت درآید و پادشاه نیکو بگیرد. (تعلیم خط فاضل بنقل از منابع)

پیامبر سلام: مقصود از آیه شریفه «اولا اذاعه عن عیسی» (یا نشانی از عیسی) خط است. همچنین عطا الله بن یحیی نقل میکند که از پیامبر درباره خط سوال شد. فرمودند: پیامبری آنرا تعلیم داد و صاحبش آموختند. (میزان الحیکه، الدر المنثور^{۲۸۲})

امام ع: خطاب به کاتب خود عبید الله بن ابی رفیع فرمود: در دوات خود ایقعه بگذار و نوک قلمت را بلند گیر و میان طه را و فاصله بگذار و حروف را نزدیک هم بنویس که این شیوه برای زیبایی خط بهتر است. (نسخه الفصاحه^{۳۱۵})

امام ع: سر قلمت را به کاف و پاره را مستبر گردان و از سمت راست برش زن تا خط تو خوش شود. (غرر الحکم^{۲۴۶۵})

امام ع: باین جاس فرمود: میان طه را کشاده و حروف را اگر هم نزدیک هم آورد و در شکل خود مناسب را رعایت کن و حق هر حرف را چنانکه باید بجای آید. (تعلیم خط فاضل بنقل از فاضل العسکری^{۳۱۶})

امام ع: بر شما باد به نیکو نوشتن زیرا خط نیکو از کلیدهای دوزی است. خط زبان دشت است. (غرر الحکم)

امام ع: بدان که حسن خط در تعلیم است و استواری و قوامش در روشن شدن بسیار و ترکیب مرکبات است و بجای آن برای مسلمان در ترک منیات و مواظبت بر نماز است و اصل آن شناخت مفردات و مرکبات است. (تعلیم خط فاضل بنقل از فاضل العسکری^{۳۱۷})

آشنایی با انواع خطوط

خطوط کتبی اسلامی معروف و متداول در عصر حاضر چهار نوع است.

۱- نستعلیق ۲- شکسته نستعلیق ۳- ثلث ۴- نسخ

۱- نستعلیق: این خط زیبا محصول ذوق سرشار هنرمندان ایرانی است که از دو خط نسخ و ثعلیق پدید آمد و در قرون متبادی اهل کمال محمود تا اینکه در نیمه دوم قرن ششم هجری میر علی تبریزی اصول قواعدی برای آن وضع نمود و میر عابدی در قرن هفتم آنرا کمال بخشید میرزا محمد رضا کله در قرن دهم یکی جدید را در این خط بنا نهاد که تا امروز پویا و بالنده است. از اساتید برجسته معاصر در این خط استاد غلام حسین امیرخانی است. خط نستعلیق را بخاطر زیبایی و طرافت فوق العاده اش به عنوان خط اسلامی ملقب نموده اند. این خط زیبا بیشترین کارایی را دارد و علاوه بر متون فارسی، متون عربی و باین خط تحریر میشود. کتاب حاضر برای آموزش خط تحریری نستعلیق تألیف گردیده است.

۲- شکسته نستعلیق: از آنجا که خط نستعلیق برای تحریر نامه و مکاتبات مشکل کند می نمود؛ لذا در قرن یازدهم هجری خط شکسته نستعلیق بدست مرتضی قزینخان شاملو و به مقصود سرعت و سهولت در نویسنده؛ از خط نستعلیق استخراج گردید و میرزا شفیقا، ساداتی آنرا استحکام بخشید و در قرن دوازدهم درویش عبدالحییم طالقانی آنرا کمالی تام بخشید. متون فارسی و عربی باین خط نوشته میشود، قرائت این خط بخاطر سچیدگی بیش برای عامه مردم سخت یا غیر ممکن است؛ لذا خط شکسته کامل امروزه صرفاً جنبه هنری داشته و برای خواص است؛ از اساتید معاصر این خط استاد یزدانعلی نوری است.

نمونه خط ثلث

نمونه خط ثلث نستعلیق :

ثلث : خط ثلث در اواخر قرن سوم هجری بدست محمد بن علی ابن مقفع ابداع گردیده است و با قوت مستعصمی در قرن هفتم و با سبغ میرزا در قرن نهم آنرا کمال بخشیدند. این خط که آنرا ام الخطوط نامیدند از انواع خط عربی است که عمدتاً در کتبه های مساجد و بناهای هند، سی در کاشیکاریها استفاده میشود، نوشتن متون فارسی با این خط زیبا نیست. اما تیره جسته این خط در قرون اخیر در کشور ترکیه دولت عثمانیها ظهور پیدا کردند. از اساتید برجسته معاصر در این خط استادید محمد حسینی معتمدی است.

اِنَّ اللّٰهَ يَجْزِي الْاٰمُوْنَ سَفِيْهًا وَّهٰٓؤُلَآءِ

نمونه خط ثلث :

نسخ : مبدع این خط محمد بن علی ابن مقفع ایرانی است در اواخر قرن پنجم هجری ابن بوقلا آنرا کمال بخشید و با قوت مستعصمی در قرن هفتم بر زیبایی آن افزود و میرزا احمد نیریزی در قرن دوازدهم آنرا بغایت کامل نمود. خط نسخ اختصاص بمتون عربی دارد و کلام اسبجید و اعمیه با این خط نوشته میشود. نوشتن متون فارسی با این خط چندان زیبا نمی باشد. این خط بسیار روان خوانا است و خطی پاپی امروزی برگرفته از این خط است. از اساتید معاصر این خط استاد عبدالحج محمدی است.

مَنْ فَعَلَ الشَّرَّ فَعَلَ نَفْسَهُ اَعْنَدِي

نمونه خط نسخ :

وسایل مورد نیاز خط تحریر

در خط تحریری فقط دو وسیله ساده مورد نیاز است. ۱- قلم ۲- کاغذ

قلم: از همه قلم‌های موجود؛ مداد، خودکار، خودنویس، روان‌نویس، می‌توان استفاده کرد. انتخاب آن وابسته به عادت شخصی است، اما بعنوان پیشنهاد، مداد نرم و استاندارد را در ابتدا آموزش برای کودکان، روان‌نویس را برای بزرگسالان توصیه می‌کنیم. از مدادهای سفت و قلم‌های معیوب استفاده نکنید. لازم بذکر است که کلیه خطوط تحریری اصل این کتاب با روان‌نویس کتابت شده است.

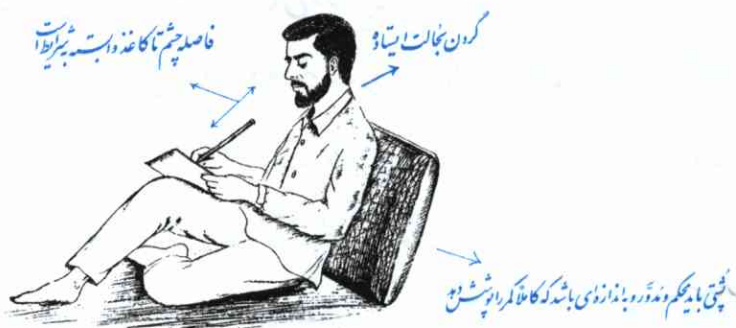
کاغذ: کاغذی تحریری خط دار و یا دق‌رهای مرغوب خط دار بسیار مناسب است، البته از کاغذ گلاس (براق) نیز می‌توان استفاده کرد و در تحریر اصل این کتاب تماماً از کاغذ گلاس استفاده شده است. و باید توجه داشت که اگر کاغذ بدون خط‌کشی است، تماماً با مداد کمرنگ خط‌کشی شود چون کرسی خط‌کی از ارکان خوشنویسی است و رعایت کرسی کلمات، بدون خط‌زمینه، مشکل و یا غیرممکن است.

فاصله چشم تا صفحه کاغذ

رعایت فاصله چشم تا صفحه کاغذ ضامن سلامتی چشم است. عوامل متعددی از قبیل نور و دید چشم و اندازه کلمات، در میزان فاصله مؤثر است، اما بنا بر اندازه متعارف کلمات در خط تحریری و نور کافی و بی‌عیب معمولی، فاصله چشم تا صفحه کاغذ حدود ۲۵ سانتیمتر باید باشد و از نزدیک بینی باید پرهیز نمود.

طریقه صحیح نشستن

طریقه نشستن در تمرینات بخصوص تمرینات طولانی از جهت سلامت جسم دارای اهمیت فوق العاده است. زیرا نشستن نامناسب ستون فقرات و گردن آسیب جدی وارد میکند. لذا انجام تمرینات بر روی زمین بسیار نامناسب و مفتر است باید پرهیز شود، پس روش صحیح همانا استفاده از میز نشیمن مخصوص و یا نشستن بر روی زمین و تکیه دادن بر دوشی است که در تصویر زیر ارائه شده است.

طریقه قلم بدست گرفتن

مطابق تصویر زیر، قلم در میان دو انگشت شست و اشاره قرار میگیرد و به انگشت وسط تکیه می کند. قلم را باید قدری راحت در دست گرفت زیرا محکم گرفتن قلم موجب خشکی زود هنگام و محلول را منور می کند.

میزان فشار بر قلم

میزان فشار بر قلم در خط تحریری کاملاً طبیعی است و راحتی و سهولت در نوشتن یک اصل است همچنین اصل اینست که ضخامت همه قتمتهای کلمه یکسان باشد زیرا ابزار نوشتن در خط تحریری خودکار و مداد یاروان نویس است بخلاف خط درشت که از قلم نی استفاده میشود و قتمتهای مختلف کلمه از نظر ضخامت متفاوت است به همین جهت خط درشت از زیبایی و جذابیت خاصی برخوردار است.

در خط تحریری اگر بتوانیم بواسطه فشار بر قلم در بعضی از قتمتهای کلمه ایجاد ضخامت بیشتری بکنیم قطعاً خط تحریری ما زیباتر و جذابتر خواهد شد برای اینکار باید زیر کاغذ ماسفت و سخت نباشد تا بواسطه فشار بر قلم بر صفحه کاغذ ضخامت بیشتری در آن قتمت ایجاد شود.

اما اینکه در کدام قتمت کلمات فشار بر قلم وارد کنیم تا ضخیمتر گردد. الگوی ما در این زمینه خط درشت است به اینصورت که در همان قتمت پای از کلمات که در خط درشت ضخیمتر نوشته میشود در خط تحریری نیز در همان قتمت فشار بیشتری بر قلم وارد می کنیم تا ضخیمتر گردد. به نمونه زیر توجه کنید.

په‌کنید سیر زلف تو کز قیاسم

په‌کنید سیر زلف تو کز قیاسم

دقیقاً همان قتمتهای کلمات خط درشت فوق ضخامت بیشتری دارد و علامتگذاری شده در خط تحریری نیز به فشار قلم ضخیمتر شده.

پانچ به چند پیش

پیش : آیا خوش خط بودن یک امر ذاتی و ارثی است یا کتابی و آموزشی ؟

پانچ : خوشنویسی غالباً آموزشی و کتابی است، اگرچه عوامل در ارثی بی تأثیر نمی باشد و میتوان دید که از ارث ذاتی و ارثی دانت اما این بدان معنی نیست که افراد بدخط قادر به نگه گرفتن خط هستند بلکه حتی بدخط ترین اشخاص قادر هستند که با آموزش و تمرین مداوم منظم بدجات عالی به خوشنویسی همزندی نائل شوند. بنده حقیر سابقه بدخطی شدیدی داشتم بگونه ای که ثبت نام بنده در کلاس خوشنویسی تعجب برخی از آشنایان بنده را برانگیخت که چگونه میتوانم خوشنویسی بیاموزم اما بحمد الله و تعالی با آموزش و تمرین مستمر موفق گردیدم به بر صحنه خوشنویسی گام نهادم. با عذرخواهی و شرمندگی سابقه بد نویسی خود را مستند نمی آورم تا شاید بی بدعی نقطه امید برای بد نویسان و تشویق برای آنان باشد.

نمونه خط تحریری مؤلف در ۲۰ سالگی

نمونه خط تحریری مؤلف در ۱۲ سالگی

و گفت خداوند استخوانهای من در ستونی
بگیرم این است ستی منده است در
تعبه دوس میسر تمام مرادی سر مرادی
گرفته است. درم که بد خطی است و بد خط
دعا ال که کرده ام از در حلاوت محمود
نگشتم. و را بود رضایت و کلام ده

العلما و رحمنا الله علی خلقه
الجهت حد و ارمهات
فرمود بهر اسلام علیا امینهای
خداوند است و در این
است فرمود بهر اسلام
ماهور سهای خود را بزرگ کنید

پیش : کدامیک از انواع خطوط برای خط تحریری مناسبتر است ؟

پاسخ : زیباترین و خواناترین خط جهت تحریر همانا خط نستعلیق است اگر چه سایر خطوط نیز بصورت تحریری نوشته میشوند و آنها نیز به نوبه خود زیبایی و جلوه خاصی دارند .

نمونه خط تحریری شش :

نمونه خط تحریری پنج :

نمونه خط تحریری شش نستعلیق :

نکته : اگر خط نستعلیق را با چاشنی خط شکسته بنویسیم روانتر و سیر میتر خواهد شد که البته این جرعه بعد از یادگیری خط شکسته نستعلیق امکان پذیر خواهد بود .

پیش : آیا خط شکسته نستعلیق را میتوان بصورت متقل فراگرفت ؟

پاسخ : اصولی تر اینست که خط نستعلیق را ابتداء به خوبی بیاموزیم و سپس به خط شکسته بپردازیم چونکه اصل و جوهره خط شکسته نستعلیق همانا خط نستعلیق است و بعد از یادگیری نستعلیق بر آن میتوان شکسته نستعلیق را آموخت ، اگر چه یادگیری خط شکسته بصورت متقل نیز امکان پذیر است .

پیش : آیا فراگیری خط تحریری نیازمند استاد حضوری است ؟

پایخ : وجود استاد حضوری میتواند در پیشرفت آموزش خط تحریری مفید باشد اما ضرورت و لزومند ؟
 بلکه طالبان خط تحریری نستعلیق میتوانند فقط با استفاده صحیح از کتاب حاضر خط تحریری نستعلیق را
 انشاء الله بیاموزند . البته آموزش خط در شب بخاطر خستگی و دیرگذاشتن نایزنده استاد حضوری است .

پیش : آیا فراگیری خط در شب در خط تحریری نیز تاثیر میگذارد یا اینکه آموزش جداگانه میخواهد ؟

پایخ : آموزش خط در شب قطعاً در خط تحریری تاثیر میگذارد و تعبیر دیگر کسی که خط در شب را بیاموزد
 خط تحریری را نیز آموخته است به شرط اینکه خط تحریری را همانند خط در شب با دقت و حوصله
 آراش ننویسد و اساساً خوشنویسی را بنده نویسی منافات دارد . اما از طرف دیگر کسی که خط تحریری را
 را بیاموزد در خط در شب تاثیر چندانی ندارد بلکه باید برای خط در شب آموزش جداگانه ببینند .

پیش : مدت زمان یادگیری خط تحریری نستعلیق چقدر است ؟ خط در شب نستعلیق چگونه ؟

پایخ : با تمرین مداوم و مستمر به میزان متوسط روزانه ۲ ساعت با استعداد و هوش متوسط ، تحریر
 نستعلیق را حدوداً یک ساله و خط در شب نستعلیق را حدوداً پنج ساله میتوان در حد مطلوب فراگرفت
 به شرط اینکه تمرینات اصولی و هدایت شده انجام گیرد . البته افراد با استعداد در مدت زمان
 کوتاهتری قادر به فراگیری هستند . بنابراین کسانی که خط در شب را با هدف بهبود بخشیدن به خط
 تحریری خود فرا میگیرند منطقی تر اینست که خط تحریری را بطور مستقیم بیاموزند تا سریعتر به هدف برسند .

پیش : آیا خط تحریری از نظریه‌ری و ددشتی اندازه خاصی دارد؟

پایخ : همانگونه که خط درشت نسقین از خط اندازه آزاد است و با قلم غبار و شقی و یا کتیبه و جلی نوشته میشود، خط تحریری نیز اندازه خاصی ندارد بلکه در هر ابعادی قابل نوشتن است. آنچه مهم است اینست که باید تناسب در اندازه که رعایت شود که در بحث ترکیب بدان اشاره شد.

(برای مطالعه و توجیه کنید)

ماہ فرودماندار محمدؑ سرور ویداعہ عبدال محمدؑ

مادہ فروماند از حب ال محمدؐ سرور ویدایہ اعلیٰ محمدؐ

ماہ فرود ماہ از حبال محمد سرور زوید بہ عبدال محمد

هر سه طرز فوق بایک قلم واحد نوشته شده اند و قاعده تناسب در اندازه های مختلف رعایت شده است.

پیش : آیا چاره‌ها همانند راست‌ها می‌توانند خوشنویسی را بیاموزند؟

پاسخ : افراد چپ دست همانند افراد راست دست میتوانند خوشنویسی را بیاموزند، اسم خط درشت و تحریری چپ دست بودن هیچ مانعی ایجاد نمی کند و شاید برای مدتی وجود برخی اسامید خوشنویسی است که چپ دست هستند. اگر چه این واقعیت انیستوان انکار کرد که آموزش خوشنویسی برای راست دستها آسانتر است اما چپ دست بودن نیز مانع از آموزش نیست.

تجربه

تجربه ۱: برای سرعت دقت در یادگیری پیشنهاد می‌شود که از غذاهای پوستی و شفاف بزرگ به اینصورت که آن‌ها غذای شفاف و ابر روی سرش بگذارید و از روی کلمات سرش بدقت تمرین کنید و همچنین برای عیب‌یابی خط خود می‌توانید از همین روش بهره ببرید به اینصورت که بعد از نوشتن کلمه روی کاغذ شفاف آن را بر روی سرش منطبق نموده و عیب‌های خط خود را بر احوال پیدا کنید.

تجربه ۲: بعضی از کلمات از دو یا چند کلمه کوچک پیوسته تشکیل شده است مثل: **کلمه** که از دو کلمه **کا** و **د** تشکیل شده است؛ بنابراین برای تمرین این کلمات بهتر است آن‌ها را به کلمات کوچک ابتدا تمرین شود پس از اتصال آن‌ها به یکدیگر کلمه بزرگ مورد نظر شکل گیرد. (به نمونه‌ای زیر توجه کنید)

با - د = بلد فا - با - ب = فلک حا - د - ا - چلیپا ما - ب - ملت کا - ه = کله

تجربه ۳: برای رفع خشکی در تمرین می‌توانید از قلم‌های مختلف (مداد، خودکار، روان‌نویس و ...) و رنگ‌های متفاوت و کاغذهای متنوع استفاده کنید و همچنان در حال خشکی به تمرین اجباری نپردازید.

تجربه ۴: در طی آموزش گاهی خط فعلی خود را با خطوط گذشته خویش مقایسه کنید تا میزان پیشرفت خود را ببینید و هم‌اکنون پیشرفت خود از نشاط و انگیزه بیشتری در جهت آموزش برخوردار گردید.

تجربه ۵: حرکات مختلف در کلمات را جداگانه مد نظر قرار دهید و مستقلاً آن‌ها را تمرین کنید تا با خلوت و روشن مکان راحتی را جهت تمرین انتخاب کنید و به‌ترتیب صحیح شستن و صحیح قلم بدست گرفتن دقت کافی بنمایید.

توصیه‌ها

توصیه ۱: امر آموزش خوشنویسی اِباد ذکر الہی استعانت از حضرت حق جل و علا شروع کنید و بر خدا

توکل کنید از او مدد بخواهید که او ولی التوفیق است و در موفقیت نصرت و عنایت او است در این راه صبر و دقت و حوصله و طاقت این‌تیه خود سازید و از کمال شروع به آموزش از بد نویسی و تند نویسی اجتناب کنید.

توصیه ۲: بر حرف و کلمه ای را به همان حدی که فکر فستید سعی کنید آنها را با همان آموزه ای حبث

بنویسید و مطمئن باشید که همان چند کلمه در زیبایی خط شما موثر است بر در زمان هر چه بر تعداد آموزه ها شما افزوده شود بر زیبایی خط شما افزوده خواهد شد تا به حد کمال مطلوب برسد.

توصیه ۳: در تمرینات خود به شش نظری که همان نگاه دقیق به خط استاد است اهمیت بدهید

برای هر بار نوشتن کلمات به سرشش استاد بدقت نگاه کنید و هیچگاه به عاداتهای گذشته خود نوشتن عمل نکنید که البته با تمرینات مداوم و با گذر زمان عاداتهای گذشته را فراموش خواهید نمود.

توصیه ۴: قدر ایام فراغت ابدانید و سواره با نشاط و آرامش تمرین کنید و هیچگاه با سحر

و خستگی و شب و عجله به تمرین نپردازید و هرگز مایوس و ناامید از یادگیری نباشید زیرا خوشنویس است

توصیه ۵: صفحه را متعادل بخیرید و به نکات ترکیبی و کرسی کلمات که در همین کتاب شرح داده شده

اهمیت بدهید و سواره به پیشرفت بیندیشید و همیشه در پی کشف معایب و اصلاح آنها باشید و هیچگاه خط خود با خطوط بد مقایسه نکنید که موجب پشیمانی و ناامیدی شما خواهد شد بلکه خطوط زیبا را بنگرید تا موجب کمال شما شود.

بخش اول

آموزش مفردات خط تحریری

حروف بزرگ

و

حروف کوچک متصل به اول و وسط

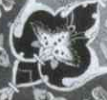
و آخر کلمات

تعمید شد از سید محمد باقر
در شهر کربلا

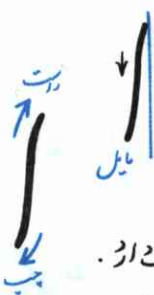
بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین

در شهر کربلا
در شهر کربلا

الف

به دو شکل جدا متصل نوشته میشود.

الف جدا: الف جدا دارای دو ویژگی است.

* شبیه همزه باز شده است.

۱- نسبت به خط عمودی کمی مایل نوشته میشود.

۱۱۵۵
همزه

۲- بالای آن بهمت است پائین آن بهمت چپ انحراف از.

کلاه آ: یک حرکت موجی شیب دار است.

نکته: کلاه آ از دو حرکت منحنی متکوس تشکیل شده که منحنی اولی دو برابر دومی است.

نکته: طول کلاه آ به اندازه الف است.

و با فاصله اندکی ردی الف قرار میگیرد.

الف متصل در آخر کلمه: الف فقط به آخر کلمه متصل میشود.

به سه شکل نوشته میشود. ۱- ۲- ۳- ۱

شکل اول: این شکل شبیه دیگر کلمات است. و بهمت است تمایل.

کاربرد: این شکل منحصر به کلمه **است**.

نکته: میتوان **آ** را بدون برداشتن قلم نیز نوشت به این صورت:

پ دارای دو شکل جدا و متصل است.

پ جدا: به دو شکل کوتاه و بلند نوشته می شود.

کوتاه: پ کوتاه چند ویژگی دارد.

۱- در طرف **پ** باید در یک خط افقی قرار بگیرند و همین جهت باید انتهای **پ** به اندازه ای بطور عمودی بالا بیاید که با ابتدای آن در یک خط افقی قرار بگیرد.

۲- کشیده **پ** یکجورک شیب دارد مدور و ملایم است بگونه ای که اگر یک **پ** فرضی روی **پ** میفتد در $\frac{1}{3}$ آخر آن که گودترین قسمت آن است متوقف می شود.

بلند: پ بلند نیز چند ویژگی دارد.

۱- کشیده **پ** بلند همانند **پ** کوتاه دارای شیب مدور و ملایم است و گودترین قسمت آن در $\frac{1}{3}$ آخر می باشد که **پ** فرضی در آنجا متوقف می شود.

۲- انتهای **پ** بلند به سمت بالا نمی آید و به همین جهت

در سر آن در یک خط افقی قرار نمی گیرد و انتهای آن پایین تر از ابتدای آن می باشد.

* **پ** بلند تقریباً در برابر **پ** کوتاه است.

پیشمتصل در اول کلمه :

به ۸ شکل نوشته میشود.

تذکره: حروف پ، ت، ج، د در اول وسط کلمه به شکل دذانه نوشته میشوند و تمام اشکال پیش در اول وسط کلمه مشترک بین همه آن حروف است. (بو پو تو ثو نو یو)

۱- ک ۲- پ ۳- ت ۴- ج ۵- د ۶- ب ۷- ث ۸- ن

شکل اول: پ (دذانه سرکش) شبیه سرکش ک نوشته میشود که سرکش

کاربرد: قبل از حروف: ج، پ، ک، ح، ک، ح، ک، ح، ک، ح

شکل دوم: ت (دذانه منقرع) این دذانه گود است و شبیه عدد ۲ میباشد.

کاربرد: قبل از: الف، د، گ، بزرگ، ولفی، ل، ن، بزرگ، ه، آخره، دذانه شاخص، دذانه ای که بعدش یکی از حروف: ج، پ، م، ه، وسط، ی، مدور باشد.

یا یکد کلمه یکی ملل بلا این به یلی یلی یلی یلی یلی

شکل سوم: ج (دذانه منحدب) منحنی نوشته شده و شبیه دانه می است.

کاربرد: قبل از: م، ه، وسط، م، گ، م، ک، ح، ک، ح، ک، ح، ک، ح

شکل ششم: الف (دندانی) شبیه الف کوتاه است. الف

کاربرد: قبل از حروف: ش، ص، ط، ع، ف، ق، گ، گم، د، داد، معکوس، کشیده.

س لخص بطرح نص من كلام الله عز وجل

نکته: این شکل قبل از کشیده با قدری بلندتر و مایل نوشته میشود.

نکتہ: این شکل مشترک بین دندانہ و لام دگ می باشد.

نقل بضم : کاربرد؛
(دندانگانی)
قبل از تمام مردنی که از شکل ششم استفاده میشود از شکل هفتم -
نیز میتوان استفاده کرده استثنای معکوس کشید

س م ص ط ک بعد مع بعد صد بعد ص م ک اکرم عو

شکل ہشتم : (دندانہ دالی) **کاربرد :** قبل از می سے **نیکی** **نیکی** **نیکی**

کل شوم : نا (دندان شاخص) این دندان به قسمتی از دال متصل شایست دارد.

کاربرد : قبل از دندان د و ش و ن بزرگ و پ بزرگ.

نکته :

از این کل برای تشکیل بین دندان های متوالی نیز استفاده میشود.

کل چهارم : پ (دندان مخفی) **کاربرد :** قبل از : ج ، چ ، م ، ه ، وسط ، ی مدور

* این دندان شایست یادی به دندان محذب آورد.

کل پنجم : ط (دندان صاف) **کاربرد :** بعد از ط به شرط اینکه حرف بعد از دندان ل نه ، ج نه ، م ، ه ، وسط ، ی مدور نباشد

نکته : دندان ص اکثرًا به این شکل نوشته میشود.

کل ششم : ت **کاربرد :** در انتهای کشیده در بعضی مواقع

نکته : اگر بعد از کشیده ت باشد انتهای کشیده دندان اول ت مخ محسوب میشود.

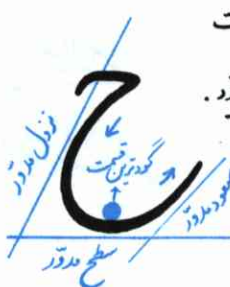
تج: به دو صورت جدا و متصل نوشته میشود.

تج جدا: از دو قسمت تشکیل شده است. ۱- خ ۲- ج

قسمت اول: به شکل ابرویا زیر گوی پرده است و دارای دو حرکت است. ۱- ۲

حرکت اول مورب است و حرکت دوم روی خط افقی با کمی دگر حرکت می کند.

قسمت دوم: دایره ای است که به دایره معکوس معروف است چون دایره از سمت چپ به آن نوشته میشود.

تج متصل در اول کلمه: به چهار شکل نوشته میشود.

۱- ۲- ۳- ۴-

شکل اول: (ح ابروی) به نیمه ابروی.

کلاً شبیه قسمت اول ح جد است و باره حرکت نوشته میشود.

کاربرد: قبل از حرف هـ، چ، پ، م، هـ، ی بزرگ.

ح حاح ححه حرم حم احمر حهای حوحه

دز به دو صورت جدا متصل به آخر کلمه نوشته می‌شود.

دز جدا : به دو شکل نوشته می‌شود . ۱- د ۲- ز

شکل اول : (دال معمولی) شبیه پرانتز است (د) و با دو حرکت نوشته می‌شود .

۱- ۲- در وسط دال تقریباً یک دایره قائمه شکل می‌گیرد .
نکته : انتهای دال قدری زاویه‌دار می‌باشد و آن جلدتر می‌آید .

شکل دوم : (دال شکاری) همیشه حروف زنه را در دل خود شکار می‌کند . (در دریا)
این شکل تقریباً شبیه شکل اول است با این تفاوت که حرکت اول آن قدری کوتاه‌تر است

خمیده‌تر است و حرکت دوم آن شبیه اردو بلندتر است
کاربرد : قبل از زنه‌های خنجر بی‌شروط آنکه در یک کلمه باشند . مثل :

در دریا در ب آذر آدرس در س در دزد درج
نکته : زنه کاملاً موازی با دانه نوشته می‌شود .

نکته : اگر دانه و زنه در دو کلمه باشند بصورت معمولی نوشته می‌شود . با در را شاد درم

زنش : به دو صورت جدا و متصل به آخسه کلمه نوشته می‌شود.

زنش جدا : به دو شکل نوشته می‌شود. ۱- ر ۲- ر

کل اول : ر (را درغ) باد و حرکت نوشته می‌شود. ۱- ر ۲- ر

حرکت اول یک خط ساده مایل است. ۱- ر
و حرکت دوم کاملاً شبیه حرکت دوم دته است. ۲- ر

کل دوم : ر (را خنجری) چکه این شکل شبیه حرکت دوم در شکل اول است. ۱- ر ۲- ر

کاربرد : بعد از دته در یک کلمه ، هرگاه زیر کلمه یا بالای کلمه‌ای فاصله بگیرد بخصوص در آخر سطر

ر دزد نادر ادريس فتم رسد نهانما بها

نکته : را خنجری همیشه در کنار دال ثکوری می‌نویسند به هم قرار می‌گیرند به شرط اینکه در یک کلمه باشند مثلاً : مادر
اما اگر در دو کلمه باشند از امثال معمولی دال و را استفاده می‌شود. مثلاً : بادِ را ، شادِ روم.

زنش متصل در آخسه کلمه : به سه شکل نوشته می‌شود. ۱- ر ۲- ر ۳- ر

س به دو صورت دندان دار **س** کشیده **سس** نوشته میشود.

س دندان دار به دو صورت جدا و متصل نوشته میشود.

س دندان دار جدا: دارای دو قسمت میباشد. **س** **س**

قسمت اول: شبیه دندانهای شانه است. **سس**
نکته: دندان دوم بازتر از دندان اول نوشته میشود به سمت پایین شیب دارد.

قسمت دوم: **س** کاملاً همانند دایره نون متصل به بخشه کلمه است. **سس**

نکته: باید اندازه دایره **س** متناسب با اندازه دندان آن باشد تقریباً
 عمق ایره یک برابر نیم طول دندان آن است. **س** **س** متناسب متناسب
 محل نصب رخی

س متصل در اول و وسط کلمه:

هر کدام از دندانهای **س** در اول و وسط کلمه دارای اشکال مختلف است.

دندان اول دوم: دندان اول و دوم در اول و وسط کلمه به دو شکل نوشته میشود.
 ۱- **س** ۲- **س**

کَلَّ اَوَّل : ^{اول کلمه} ^{وسط کلمه} ^{دندانه شانه (ا)}

همانند دندانه های شانه است، و شبیه دندانه های شانه جدا.

کاربرد: اگر دندانه سوم شانه ای (سَو، یا موجی (سَد، یا مخنی (سَح، باشد، دندانه اول دوم شانه ای خواهد بود.

صَدَّ مَسَّعَ سَفَّ سَنَ جَسَّ سَنَ مَسَّ سَنَ

نکته: دندانه اول دوم قبل از ریشه اگر در وسط کلمه باشد شانه ای هستند.

اما اگر در اول کلمه باشند موجی نوشته میشوند.

کَلَّ ثَوَم : ^{اول کلمه} ^{وسط کلمه} ^{دندانه موجی} (شبیه موج دریاست)

کاربرد: قبل از دندانه شاخص کشیده یا قبل از ریشه به شرط اینکه ش در اول کلمه باشد.

مَسَّ سَنَ شَنَ شَنَ مَسَّ سَنَ

دندانه سوم: دندانه سوم در اول وسط کلمه به شش شکل نوشته میشود.

۱- ۲- ۳- ۴- ۵- ۶-

کَلَّ اَوَّل : ^{اول کلمه} ^{وسط کلمه} ^{دندانه مخدب} (دندانه مخدب، برآمده و مخدب نوشته میشود.)

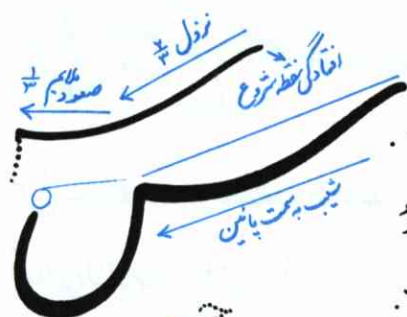
کاربرد: فقط قبل از ریشه شمیری

س کشیده

به دو صورت جدا و متصل نوشته میشود

س جدا: دارای دو قسمت میباشد. ^(۱) ^(۲)

قسمت اول: ^(۱) کشیده باشد. ^(۲) کشیده سش چند ویژگی دارد.

۱- کشیده مجموعاً به سمت پایین شیب دار نوشته میشود.

۲- کشیده دارای سه مرحله شروع و نزول و صعود ملائم است.

۳- نقطه شروع آن قدری به سمت راست افتادگی دارد

حدوداً $\frac{2}{3}$ آن نزول و $\frac{1}{3}$ آن صعود ملائم است.

نکته: حالت کشیده سش شبیه ریش شری است.

قسمت دوم: دایره سش کاملاً شبیه دایره ن متصل به آخر کلمه است.

(ب حرف ن مراجعه کنید)

نکته: باید اندازه کشیده سش متناسب با اندازه دایره باشد.

شش متصل در اول کلمه:

شش متصل به اول کلمه کاملاً شبیه کشیده شش جذبات با همان توضیحی که گذشت با این تفاوت که انتهای آن تدریجی تر صعود می کند.

شش

نکته: کشیده شش یک انحناء و موج لطیفی دارد که با تمرین بدست می آید.

شش متصل در وسط کلمه:

کشیده شش در وسط کلمه شبیه کشیده اول کلمه است با این تفاوت که انحناء و خمیدگی ابتدای آن را ندارد.

شش

انحناء ابتدای کشیده اول کلمه

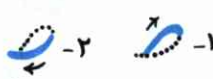
نکته: اندازه کشیده باید متناسب با کل کلمه باشد که با نگاه زیاد به خط استاد و تمرین مستمر بدست می آید.

محمد بخشید حقه چشم

ص

به دو صورت جدا و متصل نوشته میشود.

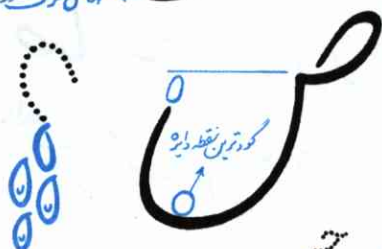
ص جدا: دارای دو قسمت است. ۱- ص ۲- ص

قسمت اول: با دو حرکت نوشته میشود. ۱- ۲-

بر دو حرکت از یک مخفی که معکوس یکدیگرند تشکیل شده است.

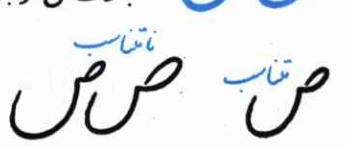
نکته: انتهای حرکت دوم از نقطه شروع حرکت اول قدری جلوتر می آید. نقطه شروع حرکت اول. انتهای حرکت دوم.

نکته: سفیدی وسط ص شبیه قطره آب است.

قسمت دوم: (دایره)

کاملاً شبیه ن متصل به آخر کلمه است. (به حرف ن مراجعه کنید)

تذکره: باید اندازه سرِ ص با دایره آن متناسب باشد، که با نگاه زیاد و تمرین مستمر مدام بدست می آید.

ص متصل در اول و وسط کلمه: به دو شکل نوشته میشود.

تذکره: ص در اول و وسط کلمه به یک شکل هستند. ۱- ۲-

ط

به دو صورت جدا متصل نوشته می‌شود.

ط جدا: باره حرکت نوشته می‌شود. ۱- ط ۲- ط ۳- ط

حرکت اول: ط کلاً شبیه حرکت اول ص است. ص ط

حرکت دوم: ط شبیه راخسجری است. ط

حرکت سوم: ط کلاً همانند الف نوشته می‌شود. ط الف

نکته: دانه ط باید قدری باز بماند. دانه باز
نکته: نقطه شروع حرکت اول قدری عقب نشینی دارد و محل
فرد الف ط قدری عقب تر از نقطه شروع است. محل فرد الف دانه باز

ط متصل در اول و وسط کلمه:

ط در اول و وسط کلمه مثل هم هستند و باره حرکت نوشته می‌شوند. (۱) ط (۲) ط (۳) ط
حرکت اول و سوم کلاً همانند ط جدا می‌باشد. ط جدا متصل

اما حرکت دوم که ط را به حرف بعد متصل میکند بلحاظ حرف بعدی دارای لا شکل می‌باشد.

ع ز به دو صورت جدا و متصل نوشته می شود.

ع جدا: از دو قسمت تشکیل شده است. (۱) ع (۲) ع

قسمت اول: ع شبیه عدد ۶ است. (۱) ع (۲) ع و با دو حرکت نوشته می شود.

نکته: سر ع تقریباً در فضای یک مربع قرار می گیرد.

قسمت دوم: ع (دایره معکوس، کاملاً شبیه دایره ح است).
 نکته: دایره معکوس از چپ به راست نوشته می شود و به شکل بیضی است.
 انتهای دایره تا وسط آن بالا نمی آید.
 عمل توقف بر روی سطح مدور
 نازل مدور
 صعود مدور

ع در متصل در اول کلمه: به دو شکل نوشته می شود.

شکل اول: ع (ع چهاری) این شکل شبیه عدد چهار است. (۱) ع (۲) ع (۳) ع (۴) ع

با سه حرکت نوشته می شود. (۱) ع (۲) ع (۳) ع

نکته: حرکت سوم بدن برداشتن قلم از روی حرکت دوم دقیقاً برگشت می کند.

ف به دو شکل جدا متصل نوشته میشود.

ف جدا: دارای دو قسمت است. ۱- ۲-

قسمت اول: بایک حرکت چرخشی نوشته میشود.

نکته: سرف شبیه سرو است. و توپر نوشته میشود.

قسمت دوم: کاملاً شبیه ب می باشد با همان خصوصیات که گذشت.

نکته: کشیده ف همانند ب دو شکل کوتاه و بلند دارد. بلند کوتاه

کوتاه: شبیه ب کوتاه است. **بلند:** شبیه ب بلند است.

ف متصل در اول کلمه: فقط یک شکل دارد.

تذکره: ف در اول دو کلمه مثل هم نوشته میشوند. **ف سرف**

ف در اول کلمه کاملاً شبیه سرف جداست بایک حرکت چرخشی نوشته میشود.

ت به دو صورت جدا و متصل نوشته میشود.

ت جدا: دارای دو قسمت است. ۱- ت ۲- ۱

قسمت اول: با یک حرکت چرخشی نوشته میشود. ۱ ۱ ۱

نکته: قسمت اول ت کاملاً شبیه قسمت اول ق میباشد.

قسمت دوم: (دایره ت)

نکته: دایره ت با یک حرکت نوشته میشود کاملاً شبیه ن متصل به آخر کلمه است.

ت متصل در اول و وسط کلمه:

کاملاً شبیه ق متصل در اول و وسط کلمه است (مراجعه کنید) ق ر ف ز ع ق د ح ف د

ت متصل در آخر کلمه: دقیقاً شبیه ت جدایی باشد.

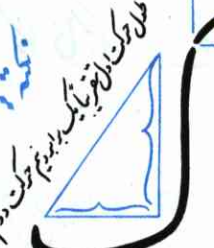
نکته: اتصال همه حروف به ت آخر، به یک شکل و از پهلوی انجام میشود.

ک به شکل کوتاه و بلند نوشته می‌شود. ک ک

کوتاه: با سه حرکت نوشته می‌شود. ۱- ک ۲- ک ۳- ک

حرکت اول: ک شبیه الف است با این تفاوت که بلند تر و عمودی است.

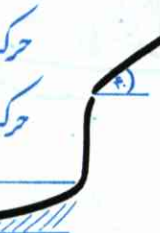
حرکت دوم: ک شبیه ب کوتاه است با این تفاوت که کوتاه‌تر است. آب

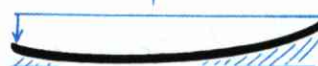
حرکت سوم: ک (سرکش)
نکته: سرکش ک شبیه الف معکوس است.
و شب آن حدود ۴۰ درجه می‌باشد.
نکته: سرکش ک هم می‌تواند متصل باشد و هم جدا.

بلند: با سه حرکت نوشته می‌شود. ۱- ک ۲- ک ۳- ک

حرکت اول: ک شبیه الف است اما عمودی نوشته می‌شود.

حرکت دوم: ک کاملاً شبیه ب بلند است. (مراجعه کنید)

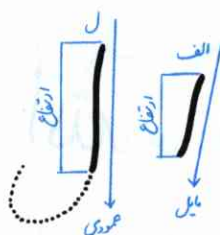
حرکت سوم: ک کاملاً شبیه سرکش ک کوتاه است.

نکته: طول ک بلند تقریباً سه برابر ک کوتاه است.

به دو صورت جدا و متصل نوشته می شود .

ل (۱) ل (۲)

ل جدا : با دو حرکت نوشته می شود .

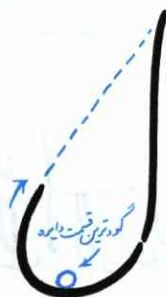
شبه الف است با دو تفاوت :

۱- بخلاف الف کاملاً عمودی است .

۲- ارتفاعش تقریباً یک برابر نیم الف است .

حرکت اول : ل

ل + دست ل دگ کاملاً شبیه یکدیگرند .

(در اینجا بکشید)

حرکت دوم : ل کاملاً شبیه دایره ن است .

ل به قطره شبیه است . (نمونه بکشید)

ل متصل در اول کلمه : به ۴ شکل نوشته می شود .

شکل اول : ل (ل کمانی) شبه قوسی از کمان است .

کاربرد : قبل از ح : ل کاحح ل کحاحح ل کحطاحح ل کحج

کلّ ثوم : **الف** شبیه الف کوتاه است. **الله**
کاربرد : مخصوص کلمه جلّاله الله است.

نکته : **الله** کلمه جلّاله الله در همه خطوط اسلامی دارای شکلی منحصر بفرد است و شباهتی
به هیچ کلمه‌ای ندارد، همانگونه که ذات خداوند منحصر بفرد است و هیچ شبیهی ندارد.

الله ثلث الله نسخ الله نستین لیس ثمّنه

کلّ ثوم : **الف** (دل الفی) کاملاً شبیه الف است باین تفاد که کاملاً عمودی است.
کاربرد : قبل از همه حروف بحر کشیده و کلمه جلّاله الله

لا اله الا الله محمد رسول الله

نکته : اتصال این شکل بحرف بعد از آنکه مختلف دارد. **لا اله الا الله**

کلّ چهارم : **الف** (دل دندان‌ای) شبیه نوعی دندان است. **پیش**

کاربرد : قبل از شش کشیده. **اسلام**

نکته : این شکل مشترک است بین **الف** و **گ** و دندان که متصل به کشیده باشد. **شکر**

به دو صورت جدا متصل نوشته میشود.

م جدا: با سه حرکت نوشته میشود.

حرکت اول : شبہ خطیرہ مودب است .

حرکت دوم: شبہ بر یک نیمہ حلال است. تقریباً

حرکت سوم: دم نیم یک حرکت عمودی همراه با انعطاف خاص است.

دق کنید

نکته: ارتفاع دُم میم تقریباً سه برابر اندازه حرکت دُم است.

ممتصل در اول کلمه :

دادارای سه شکل می باشد . ۱- ۲- ۳-

کشل اول: ➤ این شکل شبیه میم جد است و با د حرکت نوشته می شود. ➤ کاربرد: (۱) - ➤ (۲) - ➤

کاربرد:

کاربرد:

۱- ح → م، ی، و، ط.

۲- ح → ح

به دو صورت جدا و متصل نوشته می‌شود.

ن

ن جدا: ۱- با دو حرکت پیوسته نوشته می‌شود. ۲- ن

حرکت اول: ۱- ثبیه الف کوفه است. آن
حرکت دوم: ۲- دایره ن چند دایره کی دارد.

۱- گودترین قسمت دایره در نیمه چپ آن قرار دارد که توپ فرضی در آنجا متوقف می‌شود.

۲- انتهای ن مقداری از ابدیت دایره ن پائین تر است.

۳- نقطه ن کاملاً در وسط دایره و تقریباً برابر با انتهای ن و داخل آن قرار می‌گیرد.

۴- انتهای ن به سمت راست یا چپ است بگونه‌ای که اگر ادامه یابد، به برابر نقطه شروع رسیده و شبیه یک قطره آب می‌شود.

تذکره: اندازه گودی دایره تقریباً به اندازه عرض آن است.

ن متصل: در اول و وسط کلمه: به شکل دندان است که در حرف ب گذشت.

و دارای اشکال مختلفی است (به حرف ب مراجعه کنید) نخ نوئی نم تر ناسن نر نند نم قنانبه

به دو صورت جدا متصل نوشته میشود.

• جدا :

باد و حرکت پیوسته نوشته شود . ۱- ۲-

حرکت اول: شبیه حرکت اول دست باخمیدگی بیشتر. مقایسه کنید

حرکت دوم: شیه کله بد است. بار

نکتہ: حرف ہ تقریباً شبیہ عدد ۵ است۔ ۱۵۰

متصل در اول کلمه :

به شکل نوشته میشود.

$\text{trivalent} - 3$ $\text{divalent} - 2$ $\text{monovalent} - 1$

کُشِ اوّل : (۰ دیگرگی) باد و حرکت نوشته میشود .

کاربرد: قبل از همه حروف به استثناء الف، د، گ، بزرگ و الفی، ل.

ہم سچ محو ہمارے ہمند ہیں ہم صراطِ حق پر چل رہے ہیں جو ہم ہی

نکتہ: حرکت اول این شکل با یک حرکت چرخش قلم انجام میشود.

نکته: حرکت دهم این شکل قبل از رتبه برآمدگی کمتری دارد.

ه متصل در وسط کلمه :

به شکل نوشته میشود .

۱- ۲- ۳- ه

نکته : اول : ه (هفتی) شبیه عدد ۷ است و با دو حرکت نوشته میشود .

۱- ۲- ۳- ه

کاربرد : قبل از همه حروف همه جا

ما هج ح هما هدر هر هر س هص هط کع کف س هک حمل هم هر

نکته : اتصال این شکل به حروف دیگر اشکال مختلفی انجام میشود .

نکته : دوم : ه (ده دهم ذصادین) این شکل در بردارنده دو صداست .

۱- ۲- ۳- ۴- ه

کاربرد : قبل از همه حروف همه جا .

ما هج ح هما هدر هر هر س هص هط کع کف س هک حمل هم هر

نکته : برای اجرای حرکت سوم و چهارم بهتر است قلم از صفحه برداشته شده و پس آن حرکت اجرا شود .

نکته : حرکت چهارم ه را به حرف بعد متصل میکند و اشکال مختلفی دارد .

بیشتر توجه کنید

ما هج ح هما هدر هر هر س هص هط کع کف س هک حمل هم هر

ی به دو صورت جدا متصل نوشته میشود .
 ی جدا : به دو شکل نوشته میشود . ۱- ی ۲- ی

کلّ اول : ی (دایره) با سه حرکت نوشته میشود . ۱) ۲) ۳)

حرکت اول : زائده این حرکت مدوّ است و زائده کوچکی در ابد است.

حرکت دوم : یک حرکت موج دار از چپ برست و مایل است.

حرکت سوم : ی یک حرکت بیضی شکل است.

نکته : حرکت اول را اگر بر مدار خودش ادامه دهیم دایره معکوس می شود .

نکته : می مایل نوشته میشود و انتهای آن تمایل به سمت راست میماند و از ابد است و پایانی است.

کلّ دوم : ی (معکوس) با دو حرکت پیوسته نوشته میشود . ۱) ۲)

حرکت اول : تقریباً شبیه کلاه آبی باشد که مایل نوشته شده باشد.

حرکت دوم : ی شبیه زیرنمک نمایی است.

نقطه

- نقطه، ارزش بانه قسم است بر صفحه که در خط تحریری به شکل دایره است.

دو نقطه : دو نقطه را به دو شیوه میتوان نوشت.

سه نقطه : روی کلمه، به شکل نوشته میشود.

زیر کلمه، نیز به شکل نوشته میشود.

فاصله نقطه با مفردات

نقطه های حروف و کلمات باید در یک فاصله متعادل و منطقی از کلمات قرار بگیرند بگونه ای که نه چندان دور باشند که با کلمات بیگانه شوند نه چندان نزدیک باشند که به زیبایی طرطوط برزنند. توجه کنید

رایست / ایش که / شش کی / است رایست / ایش که / شش کی / است

رایست / ایش که / شش کی / است

فاصله نقطه با مفردات در **طرطوط** زیاد و در **طرطوط** دوم کم است. اما در **طرطوط** سوم کتاب است و همین جهت **طرطوط** از زیبایی و انجم بیشتری برخوردار می باشد.

غیب، متن، لیتر، جفت میتوان از دندان شاخص به رو برد و نوشتن آنها به صورت:
غیب، متن، لیتر، جفت کاملاً صحیح است. و در بسیاری موارد استفاده از دندان ^{شاخص}
غلط است مثل نوشتن کلمات: سو، سن، جسم به صورت: س، م، سن، جسم که غلط است.

مقصد مطلب:

تذکر: مقصود از دندان در این قسمت 'دندانهای غیر سن' است.

دو دندان: د اول کلمه: قبل از حرف: پ، ث، ش، ن بزرگ دندان دوم
باید تماماً بصورت شاخص نوشته شود. **نمونه:**

نیت، زینب، نیش، تیشه، نیست، نیسا، بقی، تین، بیت
اما قبل از سایر حروف هر دو دندان بصورت معمولی نوشته میشوند. مثل: **سا، سد، سمو**

دو دندان: در وسط کلمه:

❖ قبل از ش و ن بزرگ دندان دوم شاخص میشود. جنبش، کیسه، جنبش چنین، عنین

❖ قبل از پ، ث دندان اول یا دوم شاخص میشود. ^{دندان اول} جلیب ^{دندان دوم} حبیب، هیئت، هیت

❖ در سایر موارد دندان اول شاخص میشود. حنا، منو، گسی، عیسم، عتمه، عسمر، حنه

سہ دندانہ : دراول کلمہ :

❖ قبل از شش و نوزدهم سالگی، بچه ها بیشتر بازی می کنند و کمتر درس می خوانند. بعد از آن، بچه ها بیشتر درس می خوانند و کمتر بازی می کنند.

❖ قبل از پت بزرگ دندانہ دوم یا سوم شاخص شود.

نیت نیت نیت نیت

در سایر موارد دندانۀ دوم شاخص میشود. نتیجہ، بینا، بیند، بینش، عینو، عین، عینے

سه دندانہ : در وسط کلمہ :

❖ قبل از شش دن بزرگ دندان اول سوم شایع میشود. چنیش مسر حنسن عسن

❖ قبل از پت یاد دانه دوم و یاد دانه اول سوم با هم شاخته شود. ^{دانه دوم} حبیب ^{دانه اول سوم} حبیب

❖ در سایر موارد دندان دوم شاخص می‌شود. کلینیک حبیبی منعم عنتم گفتنیها

چهار دندانہ بہ بالا : دراول نایست کلمہ :

❖ قبل از شش و ن بزرگ دندان قبل از آنها شش می شود و دندان های دیگر یک در میان ششند.

نمونہ اول کلمہ: بے نیش بیفتش تبتیشت یبیں بتیین بیتیین،

نمونه وسط کلمه: میبیش بیفیش مبیفیش
۴ دندان ۵ دندان ۶ دندان ۴ دندان ۵ دندان ۶ دندان

میبین فبین مبین...
۴ دندان ۵ دندان ۶ دندان

❖ قبل از پت دندان قبل از پت می‌تواند شاخص یا غیر شاخص باشد و سایر دندانها بصورت یک در میان شاخص می‌گردند .

نمونه اول کلمه: تثبیت تثبیت تثبیت تثبیت
 تثبیت تثبیت تثبیت تثبیت
 ۴ دندان ۵ دندان ۶ دندان ۴ دندان ۵ دندان ۶ دندان
 نمونه وسط کلمه: حشمت حشمت حشمت حشمت
 حشمت حشمت حشمت حشمت
 ۴ دندان ۵ دندان ۶ دندان ۴ دندان ۵ دندان ۶ دندان

❖ در سایر موارد دندانها یک در میان شاخص میشوند بگونه‌ای که آخرین دندان غیر شاخص باشد

نمونه اول کلمه: بینیم بینیم بینیم بینیم
 بینیم بینیم بینیم بینیم
 ۴ دندان ۵ دندان ۶ دندان ۴ دندان ۵ دندان ۶ دندان
 نمونه وسط کلمه: بینیم بینیم بینیم بینیم
 بینیم بینیم بینیم بینیم
 ۴ دندان ۵ دندان ۶ دندان ۴ دندان ۵ دندان ۶ دندان

قانون کله

از آنچه تفصیل شرح دادیم میتوان این قانون کله را استنباط کرد که دندان قبل از ش و ز بزرگ
 حتما باید شاخص شود و دندان قبل از پت هم میتواند شاخص باشد و هم غیر شاخص و دندان قبل از
 سایر حروف قبل از کشیده باید حتما غیر شاخص باشد . و دیگر این که دندانها باید حتما یکی در میان
 شاخص شوند و هیچگاه دو دندان شاخص یا غیر شاخص پد نباشد بجز آنکه یکی از آنها در بین دو دندان
 شاخص باید یک دندان غیر شاخص قرار بگیرد . به استثنای دندانهای س که حکمی جدا دارند .

دندانهای ش

گاهی دندان اول یا سوم ش شاخص میشود و این هنگامی است که دو یا چند ش بلافاصله ببالا می آیند.

❖ اگر بعد از آن ش که دندان دیگری نباشد در این صورت دندان سوم ش اول شاخص میشود.

نمونه: شس، شش، ششوا، کشش، کشش، حشها، کشه

❖ اگر بعد از ش که دندان دیگری هم باشد دو حالت دارد.

۱- اگر ش که در اول کلمه باشند دندان اول ش دوم شاخص میشود. شستش، شستن، شستم

۲- اگر ش که در وسط کلمه باشند دندان اول ش دوم و یا دندان سوم ش اول شاخص میشود.

نمونه: شسته، شستم، گشته شسته، شستم، گشته

دندان سوم ش اول شاخص شده.

دندان اول ش دوم شاخص شده.

❖ اگر در بین ش که دندان دیگری نیز باشد حتماً باید آن دندان شاخص شود نه دندان ش

نمونه: حیش، شیشه، کششها، پیش، خیشی، سیستان،

نکته: اگر بعد از ش چند دندان دیگری نباشد، تابع قانون دندانهای متوالی است که در صفحات

گذشته مشروحاً بیان گردید. (به نمونه های صفحه بعد توجه کنید.)

حسینت، شینا، پیشیا، پیش، جنین، محسن، محسنیم، محسنیم،
نکته: اگر بعد از ش یک دانه دیگر هم باشد اگر بعد از آن دانه حروف: پ، ت، بزرگ، ش،
ن، بزرگ، باشد آن یک دانه شاخص می‌شود.

نمونه: سیب، حبیب، نشیب، شیشه، میس، حسین، حسین، عسب

و اگر حرف بعد از آن دانه سایر حروف باشد آن دانه بکل معمولی خودش نوشته می‌شود و شاخص نمی‌شود
نمونه: پسته، بنا، سید، خسته، مسیح، سیطره، شیشه، حسنی، سبوح

نکته: قبل از ش، ن، بزرگ حتی اگر یک دانه هم باشد شاخص می‌شود. (البته در وسط کلمه)

نمونه: کیشه، جنس، فیش، میشود، جنسها، متن، مین، سیمین، کمین

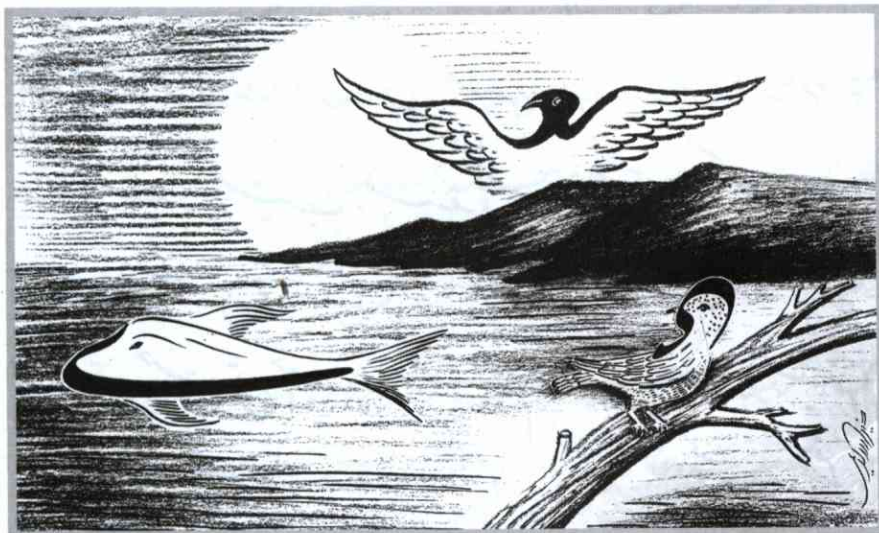
نکته: اگر فاصله بین دانه یا حرف ش را بکشیم یا زما به دانه شاخص بر طرف یا کم خواهد شد.

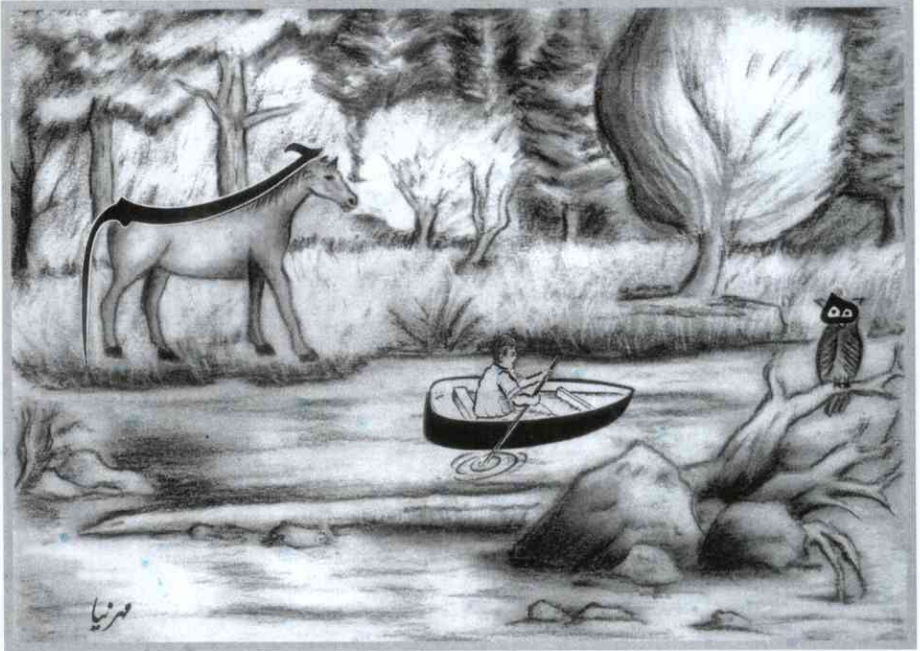
نمونه: شیشه، سیب، نبیند، گیتی، نشستم، گسته،
شیشه، سیب، نبیند، گیتی، نشستم، گسته

نشستم، جنبش، چنینند، محسنیم، منسین، کنید، بیستم،
نشستم، جنبش، چنینند، محسنیم، منسین، کنید، بیستم

نسبت طبعیت

خط نستعلیق زیبا ترین و لطیف ترین نوع خط است و لذا به عروس خطوط اسلامی توصیف شده است. اما سرگذشت زیبای چسبندگی حرکات و منحنی‌ها و دور و توهم‌های این خط با طبیعت و واقعیت‌های نظام تکوین است. نسبت طبعیت به خواسته طبیعت است و تمامی چسبها و چرخشها و صعود و نزول‌های موزون این هنر از طبیعت اقتباس شده و بر قامت آن پاشانده شده است و عبارت دیگر طبیعت با توازن و تعادلی که دارد الهام بخش روح لطیف و خلاق هنرمندان خوش ذوق در ابداع خط زیبای نستعلیق بوده است، بعنوان نمونه زرشها و کششهای لطیف و چسبهای ظریف و چشم نوازی که در اندام آهوها و پرند مشاهده می‌کنیم در اندام کلمات نستعلیق نیز ملاحظه می‌شود است بگونه‌ای که خط نستعلیق را با طبیعت پیوند می‌زنند و لطافتش را ادعای میکند. در این قسمت تصاویر را در می‌کنیم تا هم شایدهی بر مدعی باشد و هم تحسین شمارا بر حسن خلقت پروردگار و ذوق سرشار هنرمندان را انگیزد.

بخش دوم:

اصول و قواعد خط تیسری

آموزش ترکیب و کرسی و تلحات

و

قانون کشیده

اصول قواعد خط تیسری

اصول قواعد خوشنویسی در خط تیسری عبارتند از : ۱- مفردات ۲- کرسی ۳- ترکیب .

اصل اول : مفردات

مفردات عبارتند از حروف و کلمات بطور مجزا و جداگانه که بهترین اصل از میان اصول سه گانه است و بیشترین نقش را در زیبایی و بر عهده دارد . پس طالب هنر خوشنویسی را ابتدا باید شکل مفردات را بخوبی بیاموزد و با تمرین دقت زیاد آن شکل مفردات را بصورت تقلیدی بنویسد . مثل :

ب + ا = با ح + د = حد ف + ر = فر

برای یادگیری مفردات باید به سه موضوع توجه کرد . ۱- شکل ۲- تناسب ۳- اندازه .

شکل مفردات

شکل مفردات عبارتست از چگونگی و حالت حرف یا کلمه از نظر فراز و فرود و شیب و سطح و صاف و منحنی و چگونگی اتصال حروف یک کلمه به یکدیگر و شناخت نقطه شروع و پایان هر حرکت در اجزای کلمات و حروف و نحوه نوشتن آنها و دایره و شناخت زاویه حرکتها .

نکته: یادگیری شکل مفردات با تمرین نگاه زیاد به سه شش دقت و حوصله در تمرینات حاصل می‌شود.

تناسب در مفردات

تناسب مفردات در دو بخش باید مدنظر قرار گیرد. ۱- تناسب در کلمه ۲- تناسب در جمله

تناسب در کلمه: در مقوله تناسب، ابتدا باید تناسب اندازه قمت‌های مختلف حروف و کلمات مدنظر قرار گیرد و بگونه‌ای که اندازه قمت‌های مختلف کلمه در حرف متعادل و متناسب باشد.

بر غرض از کتب: عکس محیح دص عس محیح دص (مقایسه کنید)

تناسب

نا تناسب

در کلمات و حروف و دایره قمت‌های علامتگذاری شده با سایر قمت‌ها از نظر اندازه تناسبند.

تناسب در جمله: بعد از تناسب کلمه، تناسب در جمله باید مدنظر قرار گیرد. یعنی تناسب اندازه و ابعاد مفردات در مجموعه سطر بگونه‌ای که اندازه آنها در مقایسه با مفردات مجاور متعادل باشد.

سرای آخرت آباد کن بحسن عمل سرای آخرت آباد کن بحسن عمل

تناسب

نا تناسب

در سطر اول اگر چه مفردات به تنهایی تناسب هستند اما در مقایسه با مفردات مجاور از نظر اندازه نا تناسب است. به همین جهت از زیبایی لازم برخوردار نیست اما سطر دوم بجهت رعایت تناسب در کلمه جمله زیباتر است.

اصل دوم: کرسی

کرسی عبارتست از جایگاه حروف و کلمات نسبت به خط زمینه. پس اگر میخواهیم زیبا بنویسیم باید در ابتدا حتماً خط زمینه را رسم کنیم و مفردات را با توجه به خط زمینه بنویسیم تا همه حروف و کلمات در یک ردیف بطور منظم قرار گرفته و ردی خط زمینه نبینند.

ز ا ر ب ا ب ا د ب در ی ا ب آ د ا ب ← خط زمینه یا خط کرسی

به دو نمونه زیر توجه کنید.

بیا تا قدر یکدیگر بدانیم بیایات در یکدیگر بدانیم

نمونه اول بجهت عدم استفاده از خط زمینه نامنظم بودن کلمات نازیباست. اما در نمونه دوم بجهت استفاده از خط زمینه رعایت کرسی کلمات، منظم و مرتب شده و کاملاً زیباتر است.

جایگاه مفردات در خط زمینه

همه حروف و کلمات ردی خط زمینه قرار میگیرند و از این قاعده فقط چهار مورد استثنایافته.

۱- دوایر ۲- دم میم ۳- ریشه شمیری ۴- الف

۱- دوایر: دوایر عبارتند از: چ ز ش ص شغ ق ل ن کشی

۴- الف: درین حروف فقط الف این ویژگی را دارد که از خط کرسی آزاد است و به مقتضای جایگاهش در جملہ گاہی روی خط زمینہ گاہی بالاتر یا پایین تر قرار می گیرد.

ا بر باران اسیر
روی خط بالای خط زیر خط

تو بتقصیر خود رفتادی از این بحر محرم از که میانی در سر یاد تو امیدارے

تذکرہ: سعی کنید ہمیشہ از کاغذای خط دار استفاده کنید و در غیر انصورت باید ادگر رنگ خط کشی کنید.

جایگاه حروف در خط زمینہ:

ا ب ح د ر س ک ص ط ع و
ن ک ک ل م ن و ه ی ے

حکایت

حاتم طائی را گفتند از خود بزرگ هست تو در جهان دیدهای یا شنیده ای گفت بلی روزی چهل شتر
قربان کرده بودم امرای عرب را پس بگوئید صحرا بی بجاحتی بودن رفتم بودم خاک کنی را دیدم شسته
فره ام در ده گفتمش بمهبانی حاتم چرا نزدی که خلقی بر بست اطو اگر داند فاند گفت:
هر که نان از گل خویش خورد منت حاتم طائی نبرد من را در بهمت جو انمندی از خود برتر دیدم

اصل سوم: ترکیب

ترکیب عبارتست از جایگاه و موقعیت مفردات نسبت به کلمات مجاور بگونه‌ای که مفردات در مجموعه بگونه‌ای جنبش شوند که منجم و هماهنگ بوده و مکمل یکدیگر در زیبایی باشند و مجموعه سطر را زیبا بنمایند.

حسن ترکیب در سطر، چهار شاخصه مهم دارد.

- ۱- فاصله مفردات از هم
- ۲- سوار شدن برخی مفردات
- ۳- صعود و حمله سطر
- ۴- استفاده از نشانه

۱- فاصله مفردات از هم

یکی از شاخصه‌های حسن ترکیب در سطر رعایت فاصله بین مفردات است که در زیبایی سطر تأثیر ویژه دارد.
به دو سطر زیر توجه کنید.

همای لوح سعادست بدام من است همای لوح سعادست بدام من است

در سطر اول فاصله مفردات یکنواخت و متعادل نیست؛ لذا عین غنم زیبایی مفردات بجهت عدم رعایت فاصله به زیبایی سطر لطمه وارد شده است اما سطر دوم بجهت رعایت فاصله بین مفردات زیبا تر نماید.

نکته: بخش مفت دار فاصله بین مفردات در خط کسری تقریبی ذهنی است که با تمرین تکرار زیاد آموخته شود. (در خط درشت فاصله بین مفردات با معیار فاصله یک نقطه سنجیده می شود.)

نکته: فاصله بین نقطه با مفردات نیز باید رعایت شود که در بخش نقطه توضیح داده شده است. مرا بخوانید

نکته: همان فاصله ای که بین کلمات است بین حروف یک کلمه نیز می باشد. به سطر زیر توجه کنید

ای زبردست یزدت آزار گرم تا کی بمباد این بازار

در بیت فوق دقیقاً همان فاصله ای که بین کلمات است بین حروف آن نیز می باشد. دقت کنید

۲- سوار شدن بر مخفی مفردات

اما اگر حروف و کلمات در خط متعلق به دسته ریز اندام متوسط اندام و درشت اندام تقسیم می شود.

ریز اندام مثل: ا، د، ر، د، ه، م، د، حو، لو، سر، م، م، م، که، هو

متوسط اندام مثل: سا، عا، سا، سر، م، حو، ط، سه، کا، سه

درشت اندام مثل: ب، ح، س، عا، صد، جد، حل، سلا

قاعده: قاعده وصل اولیه در مفردات اینست که بر روی خط کسری بنشینند، اما در سطر نویسی

سوار شدن برخی از مفردات ریز اندام بر روی مفردات قبل از خود معمول و مطلوب است.

به دو سطر زیر توجه کنید.

۱. پس دعای سحر تهنس جان خواهد شد ← همه مفردات می گزینند.

۲. پس دعای سحر تهنس جان خواهد شد ← برخی از مفردات می گزینند.

سطر دوم بجهت سوار شدن برخی از مفردات، نسبت به سطر اول کوتاه تر و زیباتر شده است.

فوائد:

با توجه به دو سطر فوق معلوم میشود که فایده سوار نمودن بعضی مفردات، پراکندگی در سطر دوم و چیز است.

۱- زیبا کردن سطر: در سطر دوم بالا، مفردات: د، ح، حو، شد، سوار شده

در سطر از زیبایی بیشتری برخوردار است این بدان جهت است که

سوار شدن بعضی مفردات فضاهای خالی سطر را بهتر پوشش میدهد و سواد بیاض سطر را تنظیم میکند.

تذکره: کلمه، شد، اگرچه پراکندگی است اما چون در آخر سطر است اگر فزاید سوار شده است.

۲- کوتاه کردن سطر: در خط نستعلیق این قابلیت میتوان وجود دارد که میتوان بوسه سوا

کردن یا سوار نکردن برخی مفردات، سطر را کوتاه یا بلند کرد. با

توجه به دو سطر نمونه بالا مشاهده می کنید که سطر اول بواسطه سوار کردن همه مفردات بر خط کوی

د سوار نکردن آنها بلند تر شده و سطر دوم بجهت سوار کردن برخی مفردات کوتاه تر شده است.

جایگاه مناسب می‌تواند سوار شوند. « برتن زیر توجه کنید »

عاشق

گرمی خدا را به امیدش **عابدت** که ده اند که این **عابدت** باز گمان است گرمی را از ترس **عابد** کرده اند که این **عابدت** بر دکان است گرمی را در اجتهت **سپاس** پستیدند که این **عابدت** آن دکان است در تن فرق مفردات متوسط اندام : **عبا**، **سپا**، سوار شده اند و بر زیبایی مطرا فرود نه.

نکته : کلمات درشت اندام، هیچگاه در وسط سطر بر روی کلمه قبل سوار نمی‌شوند اما بسیاری از موارد قسمتی از یک کلمه روی کلمه قبلی سوار می‌شود و بقیه آن روی خط کرسی می‌نشیند.

عاشق

« برتن زیر توجه کنید »

سرمایه ای سودمند بر **عقل** و نهایی **ترتیب** اکثر از خود می‌نمیشی **چون** **جنان** خوش است در تن فرق قسمتی از مفردات درشت اندام : **عقل**، **سنا**، **همیشی**، **حنا** بجهت هماهنگی و دگر کردن فضای خالی در راستای حسن ترکیب بر روی کلمه قبلی سوار شده اند.

نکته : برای عایت شاخصه صعود آخر سطر، که در فصل بعد شرح می‌شود، هر کلمه ای چه درشت اندام و یا غیر آن، در آخر سطر را بگیرد بصورت کامل یا فقط قسمتی از آن صعود کرده سوار می‌شود.

« بر سطر زیر توجه کنید »

غریبانه دل از **بهر تو خوش است** دل خوششان نمیدانم که **چون است** کلمه است سوار شده است.

۳- صعود آخر سطر

یکی از شاخصه‌های حسن ترکیب زیبایی سطر صعود بالا رفتن آخرین کلمه سطر است و فرقی نکند که آن کلمه در اندام باشد یا درشت اندام. **فایده:** فایده این صعود عبارتست از افزودن تعادل و انجام در مجامع سطر. زیرا انتهای سطر به منزله توقف گاه سطر است و با صعود آخرین کلمه در سطر بسته شدن سطر و توقف مفردات تداعی شده و حالت ایستایی و تعادل برقرار می‌شود.

« بر دو سطر زیر توجه کنید. »

من که ادنیای دسل ادیهیات مگر بخواب بسیم خیال منظر دوت
من که ادنیای دسل ادیهیات مگر بخواب بسیم خیال منظر دوت

در سطر اول **ت د ست** صعود کرده در ردی مفردات قبل سوار شده است و همین است به همبستگی بیشتری احساس شده و بسته شدن سطر کاملاً مشهود است اما سطر دوم به جهت عدم قرار گرفتن **ت د ست** بر ردی خط کرسی بسته نشده و احساس میشود که سطر همچنان ادامه دارد و یک حالت افتادگی در آن سطر دیده می‌شود. **نکته:** در سطرهای طولانی در برخی شرایط خاص میتوان چندین مفردات را در آخر سطر سوار کرد. « بتن زیر توجه کنید »

قرآن ابیاموزید که بهتر می‌گفتار است و آنرا نیک بفهمید که بهار دل است و شقایق مینه‌ها ^{بهار است}

۴- استفاده از کشیده در

یکی از عوامل بسیار مهم در حسن ترکیب و زیبایی خط استفاده صحیح و بجا از کشیده در سطر است.

« به دوطرفه‌نویز زیر توجه کنید »

امام علی

کسی که خود را **اسیر** جامعه قرار داد باید پیش از تعلیم دیگران به تعلیم خویش اقدام کند.

کسی که خود را **اسیر** جامعه قرار داد باید پیش از تعلیم دیگران به تعلیم خویش اقدام کند.

سطر اول به جهت استفاده از کلمات کشیده نسبت به سطر دوم که فاقد کشیده است زیاده‌تر و نیکوتر است.

فوائد:

استفاده از مفردات کشیده در سطر چندین فایده مهم دارد که ذیلاً توضیح می‌دهیم.

۱- زیبایی بخشیدن به سطر: از آنجا که کلمات کشیده به تنهایی نیستند از زیبایی و ملاحظات خاص

برخود دارند؛ لذا این زیبایی و ملاحظات به سطر نیز منتقل شده و زیاده

مضاعفی موجب می‌شود، همانند سطر اولی نمونه فوق که از چهار کلمه کشیده استفاده شده سطر زیاده‌تر است.

۲- بلند کردن سطر: یکی از راهکارهای طولانی کردن سطر به بهره‌گیری از کلمات کشیده است.

توضیح مطلب اینکه گاهی لازم میشود که مطهری را طولانی تر بنویسیم که در انصورت میتوانیم اگر کشید
بیشتری استفاده کنیم تا سطر بلند تر شود. البته این مطلب عمدتاً در شعر نویسی برابر کردن مصرعهای آن
کار لایه دکا برد دارد. «بیت زیر توجه کنید»

طبیعت عشق میجامدست و منفق لکاب
چو درد در تو بنشیند که را دوا نکند

مصرع دوم بیت فوق بحجت بر اندام بودن اگر مفرداتش در شرایط معمولی از مصرع اول کوتاهتر
است؛ لذا برای برابر کردن طول دو مصرع با استفاده از دو کشیده؛ **بنشیند** و **بکشد** مصرع
دوم طولانی تر شده و با مصرع اول برابر شده است.

۳- **تنوع بخشیدن به سطر**؛ یکی از فواید کشیدها در سطرها متنوع و جذاب کردن سطرهاست.
زیرا نوشتن مفردات کوتاه در پی هم کنار یکدیگر هم برای خواننده
لال آزار است و هم خواننده را دچار خستگی میکند. لذا استفاده از کشیده در سطر ایجاد تنوع کرده و ملالت
خستگی را رفع میکند. لذا میتوان کشیده در سطر را به مدد ترس آن کیم و یا کشش در آواز ایرانی
تشبیه نمود که موجب جلالت و زیبایی در تلاوت قرآن و همچنین آواز خوانی شده و هم ملالت و خستگی
را از قاری ترس آن خواننده آواز رفع کرده و شنوندگان نیز لذت بیشتری میبرند و گوش آنها بواسطه
مدات کمترها استراحت مطلق کرده و دچار خستگی و دهمگام نمیشوند. دقیقاً همانند کشیدها در سطر نویسی.

۴- تأکید بر کلمه: از آنجا که مفردات کیده در طر بهتر در نوشتن چشم آید لذا در مواقعی خاص مثل فصلها و عناوین و آگهی های تبلیغاتی و امثالهم کلمات و واژه های کلیدی و مهم بصورت کیده نوشته میشوند تا سریعتر و بهتر دیده شوند.

۵- سرعت در نوشتن: استفاده از کیده در سطر نویسی موجب سرعت در نوشتن میشود بخصوص در کلمات پر دندانه که نوشتن دندانه های زیاد علاوه بر کند کردن نوشتن احتمال خطا و غلط نویسی را نیز بواسطه اشتباه در تعداد دندانه های کلمه زیاد میکند. مثلاً نوشتن کلمات: کشیشا، استیتو، نشسته، نشسته، شکسته، نشیبی، به صورت کیده: کشیشا، استیتو، نشسته، نشسته، شکسته، نشیبی، علاوه بر زیبایی موجب سرعت و صحت در نوشتن نیز میگردد.

نمته های مهم:

نمته ۱: یکی از مطالب مهم همانا انتخاب مناسب و صحیح در مورد نوع کیده است زیرا گاهی یک سطر، امکان کشیدن اکثر یا همه مفردات آن وجود دارد. در این هنگام باید با انتخاب درست صحیح زیبا ترین نوع کیده را انتخاب کرد و یا حتی گاهی یک کلمه را میتوان به چند صورت کشید که باید بهترین را برگزید. توضیح این مطلب در بحث انواع کیده آمده است. مراجعه کنید

نکته ۲: در مورد کشیدن کلمات در سطر باید از افراط و تفریط پرهیز نمود بلکه در سطر نو پس معمولاً در مصرعهای بلند تا تعداد ۳ کشیده میتوان استفاده کرد و در سطر نویسی نهایتاً در سه الی پنج کلمه میتوان از یک کشیده استفاده کرد. « به سطر زیر توجه کنید »

بر آستان توکل توان سیدار بر آستان توکل توان سیدار

بر آستان توکل توان سیداری

در سطر اول تعداد کشیده زیاد و در سطر دوم کم است اما در سطر سوم تعداد کشیده متعادل است.

نکته ۳: بهتر است کلماتی که در ابست دای سطر قرار گرفته اند کشیده نشوند بلکه ترجیحاً در وسط باید از کشیده استفاده کرد. اما کشیدن کلمات در آخر سطر مطلوب است. « به سطر زیر توجه کنید »

شد موسم سبزه و تماشا شد موسم سبزه و تماشا

آیا بنظر شما سطر دوم زیباتر نیست؟ در سطر اول کلمه شد در ابتدای سطر کشیده شده که نامناسب است.

نکته ۴: انتخاب نوع کشیده و جایگاههای مناسب آن در سطر در خط درشت از اهمیت بالایی برخوردار است اما در خط تحریری اصل استفاده از کشیده مد نظری نباشد و بجای آن در دقتی که در خط درشت مطرح است در خط تحریری مورد نیاز نبوده و کار بر دبی نیست.

نکته: این حروف اصلاً بدون مد قابل نوشتن نیستند بعبارت دیگر مد کشش در ذات آنهاست.

حروف بزرگ بدون مد: (نوشتن این حروف بزرگ بصورت کشیده غیر ممکن است)

ا، ب، ج، چ، د، ذ، ر، ص، ط، ع، ق، ل، م، ن، و، ه

حروف بزرگ دو حالتی: س ش ی ک

نکته: این حروف در اصل ایجاد و وضع به دو حالت باید و بدون مد نوشته شده اند.

حروف کوچک (مقتل): از جهت قابلیت کشش و مد پذیری به دو دسته تقسیم میشوند.

۱- حروف مد پذیر ۲- حروف مد ناپذیر

حروف کوچک مد پذیر: (این حروف در اصل بدون مد هستند اما قابلیت کشش را نیز دارند)

ب، پ، ج، چ، ص، ط، ع، ق، ک، گ، ل، م، ن، ه، ی

نکته: همه حروف فوق قابلیت کشش را دارند اما این معنی درست بودن آن کشیده نیست بلکه کشیده

بعضی از آن حروف مطلقاً یا در بعضی موارد اشتباه است. در بخشهای آئینده مفصلاً خواهد آمد

حروف کوچک مد ناپذیر: ا، د، ذ، ر، و. این حروف در هیچ حالتی اصلاً

قابلیت کشش را ندارند چه در حالت جدا و چه در حالت متصل به یکدیگر

انواع کشیده ها

کشیده ها دارای انواع اقسام متفاوتی هستند و از جهات و ابعاد مختلف تقیسات گوناگونی دارند

تقسیم اول: کشیده ها از جهت ماهیت به دو قسم تقسیم میشوند ۱- ذاتی ۲- عارضی

کشیده یا مد ذاتی: کشیده ذاتی کشیده ای را گویند که کشش و مد در ذات و حقیقت آن است و بعبارت دیگر آن حرف یا کلمه بدون کشش قابل نوشتن نیست. هر مدنی که دارای مد ذاتی هستند عبارتند از:

پیش پیش ف ک گ ش

نکته: این حروف در حال اتصال به آخر کلمات نیز مد ذاتی محسوب می شوند. مثل:

م محم ه ح ح م ک م ک ح ح م

نکته: مد های ذاتی فقط به آخر کلمات متصل میشوند؛ بنابراین اگر این حروف در اول یا وسط کلمه قرار بگیرند کشیده شوند مد عارضی محسوب میشوند به استثناء ش که در همه جا مد ذاتی محسوب میشود.

بیافت فرغ فرغ شید یکتا گن شپه
یا ف د فر غیر قر شید یکن گن شپه

حروف مد ذاتی در کلمات فوق در وسط یا اول کلمه کشیده شده اند مد عارضی محسوب میشوند؛ زیرا

نَدَکَشش در ذات آنها نیست بدون نَدِ هم نوشته شده اند. پس مَد بر آنها عارض شده است.

کشیده یا مَد عارضه؛ کشیده عارضی کشیده ای را گویند که در ذات کلمه نیست بلکه بر حروف و کلمات عارض می شود بگونه ای که بدون کشش مَد (جمع)، نیز نوشته می شوند و بدخواه کشیده می شوند.

بم کشیده های دیگر (غیر از کشیده های ذاتی) عارضی محسوب می شوند.

به نمونه ای زیر توجه کنید.

ح ح ب خ ر ص ی د ط ی ر ف ت ی ر غ م م ه ه ه ه
ح ب خ ر ص ی د ط ی ر ف ت ی ر غ م م ه ه ه ه

همانطور که مشاهده می کنید کلمات فوق به دو صورت کشیده و جمع نوشته شده اند.

نکته؛ تعریف کشیده عارضی بر **سَش** و **سَی** نیز صدق میکند چونکه بدون کشش نیز نوشته می شوند.

اما باز هم کشیده ذاتی محسوب می شوند زیرا کشیده **سَش** جانشین ندانه **سَی** است و -

کشیده **سَی** جانشین ایره **سَی** است در واقع این دو حرف در اصل ذات خ و بد صورت کشیده و جمع نوشته می شوند و همین جهت کشیده ذاتی محسوب می شوند نه عارضه.

نکته؛ حرفی که بصورت عارضی کشیده می شوند همیشه یا در اول کلمه قرار می گیرند یا در وسط کلمه یا در آخر کلمه در آنجا که امکان کشیدن آنها وجود ندارد پس در آخر کلمه فقط کشیده ذاتی قرار می گیرد.

تقسیم سوم: کشیده که از جهت نوع کاربرد به دو قسم تقسیم میشوند. ۱- جدا ۲- متصل

کشیده جدا: کشیده‌ای جدا عبارتند از حروف بزرگی که بصورت جدا بدون اتصال به هیچ کلمه‌ای نوشته شوند که آنها عبارتند از:

پ ت ث ف ن گ گ ش

نکته: فقط کشیده‌های ذاتی میتوانند بصورت جدا نوشته شوند زیرا کتش در ذات آنهاست.

کشیده متصل: کشیده متصل کشیده‌ای را گویند که به اول یا وسط یا آخر کلمه متصل است.

سید محمد یک

نکته: فقط کشیده‌های ذاتی میتوانند به آخر کلمه متصل شوند. مثل: حکم محمد حسن

اما کشیده‌های متصل به وسط کلمات عارض هستند به استثناء ش که همیشه ذاتی میباشد.

نکته: فقط کشیده ش میتواند مستقیماً به اول کلمه متصل شود. مثل: سه سم سی س

نتیجه: کشیده‌های جدا و متصل به اول یا آخر کلمات عموماً ذاتی هستند اما کشیده‌های متصل به وسط کلمات ذاتی هستند یا عارض.

تقسیم چهارم: این تقسیم مربوط به کشیده‌های تخت است که از جهت طول کشیده به دو قسم

تقسیم می‌شوند. ۱- نیم مد ۲- تمام مد

کشیده های نیمه: عبارتند از حروف: پ، ث، ف، گ. در صورتیکه در اندازه کوتاه نوشته شوند. مثل: س س س س س س ک ک ک ک ک ک

کشیده های تمام: عبارتند از حروف: پ، ث، ف، گ. در صورتیکه در اندازه بلند نوشته شوند و همچنین باید کشیده های تمام مد محسوب میشوند.

س س س س س س ک ک ک ک ک ک

تقسیم پنجم: کشیده های از نظر صحت به دو دسته تقسیم میشوند ۱- صحیح ۲- غلط

کشیده های غلط

نکته مهم: غلط بودن کشیده های غلط از سه جهت میتواند باشد.

۱- غلط املا ۲- غلط خوانی ۳- عدم استعمال

۱- غلط املا: کشیدن برخی حروف موجب غلط املائی میشود. مثل کشیدن حروف قبل از:

ی دایره ای. مثل: حسی، نسی، سسی، عسی، هسی

دکلمات کشیده فوق به غلط: حسی، نسی، سسی، عسی، هسی خوانده میشوند زیرا برآمدگی قبل از ی یک اندازه محسوب میشود و غلط املائی میگردد.

۲- غلط خوانی: کشیدن برخی حروف اگر چه غلط املائی نیست اما موجب غلط خوانی شده و خواننده را به اشتباه می اندازد، مثل کشیدن گ و ل (به نمونه های زیر توجه کنید)

کسر نکسته یکسم ^(نکته) یکم ^(یکم) سیلا ^(سیلا) علم ^(علم)

کلمات کشیده فوق امکان است خواننده به اشتباه کسر . کسه . کسم . سلا . علم بخواند .
۳- عدم استعمال برخی کشیده ها اگر چه موجب غلط املائی یا غلط خوانی نمیشود اما خوشنویسان

خط نستعلیق استعمال نکرده اند . مثل ^(ب) ب ^(سج) سج ^(هست) هست

کشیده های فوق فقط جهت عدم استعمال خوشنویسان غلط محبوب میشود .

کشیده های غلط به دو دسته تقسیم میشوند .

دسته اول کشیده هایی که غلط بودن آنها از جهت حرفی است که کشیده شده است .

حرفی که کشیدن آنها غلط است عبارتند از :

دندانهای اول کلمه (پ ، ث ، ن ، ی متصل یا اول کلمه) گ هم جال هم جام در اول کلمه ، ش دندان

کشیدن حروف فوق موجب غلط خوانی میشود و اشتباه می کشیده آنها س خوانده میشود و همین جهت کشیده حروف فوق غلط محبوب میشود . (به نمونه های صفحه بعد توجه کنید)

بسم، تما، ند، بید، بر، کم، یکم، کفر، نگه
 لد، بلیه، کلمه، بلا، مرا، حمر، مطر، سد، سا، سم
 کلمات کیده فوق ترتیب ممکن است اثباتاً :

بسم، تما، ند، بید، بر، کم، یکم، کفر، یکسر، لد، لسه، کلمه، سا، مسر، مسطر، سد، سا، سم خوانده شوند.
 و همین جهت خوشنویسان این کیده را استعمال نموده اند.

نکته: کیده **م** اول کلمه در بعضی موارد استعمال شده است که استثنای می باشد. مثل **مسدا**

دسته دوم: کیده‌هایی که غلط بودن آنها از جهت حرفی است که در انتهای کیده

واقع شده و کیده مستقیماً به آن حرف وصل شده است. مثلاً کشیدن **ح**

صحیح است، اما اگر مستقیماً به حرف **حی** وصل شود غلط املایی میشود. مثل: **حسی** **حی**

که خوانده کلمه **حی** را به اشتباه **حی** یا **حسی** میخواند، چون یک ندانه اضافه شده است.

حرفی که اتصال مستقیم کیده به آنها غلط است دو گروهند.

گروه اول: حرفی که اتصال کیده به آنها موجب غلط املایی میشود و یک ندانه اضافی در

انتهای کشیده بوجود میآید. آن حروف عبارتند از: ح، چ، ه، ه، ی، ی

نمونه: داشجو، حج، مسجد، چها، شھی، فهد

جهر، جهد، عهد، شهر، فی، عه، عه
جهر، جهد، عهد، شهر، فی، عه، عه

بمانظر که مشاهده می کنید در انتهای کشیده های فوق دانه اضافی بوجود آمده است و تریب کلمات کشیده فوق بجهت دانه اضافی بوجود آمده اشتباهاً: شجو، حج، مسجد، چها، شھی، جهد، جهر، عهد، شهر، فی، عه، عه خوانده میشوند.

نکته: اگر ه در انتهای کشیده به اینصورت جهد وصل شود، صحیح میباشد و دانه اضافی نمیشود.

گروه دوم: حروفی که اتصال کشیده به آنها موجب غلط خوانی و اشتباه میگردد و یا اینکه جهت نازیبائی و بد فرم بودن آنها توسط خوشنویسان خط سلیقتی مورد استفاده قرار نگرفته اند. بنابراین غلط بودن این کشیده ها صرفاً بجهت عدم استعمال خوشنویسان است اگرچه بعضی موارد باعث غلط خوانی نیز میشوند. آن حروف عبارتند از:

پ، بزرگ، س، ص، ط، ع، ف، ق، گ، بزرگ، ن، بزرگ، د،
(به نمونه های صفحه بعد توجه کنید)

کشد با صبح

با شناخت کشیده های غلط که در صفحات قبل مفصلاً بیان گردید، کشیده های صحیح را به تبع شناخته
بیشود که با تفریق کشیده های غلط از مجموع کشیده ها، باقیمانده آنها کشیده های صحیح خواهند بود. پس:

کشیده‌های صحیح عبارتند از کثیدن حروف: چ، ح، ط، ث، غ، ف،
ق، م، د، وسط کلمه، ه، دندانهای وسط کلمه (پ، ث، ن، ی، در وسط) -

به شرط آنکه، کشیده یکی از این حروف متصل شود: الف، د، ر، گ کوچک
ل، م، ن، پ، ی، در وسط کلمه، همچنین حروف: ص، ط،
ع، ف، ق، و، در برخی موارد خاص.

یادکر: تمام کشیده‌های ذاتی صحیح می‌باشد به استثناء **ش** قبل از بعضی حروف مثل **ی**، **ح**، **چ**، **ه**... که ایجاد دندان اضافی نمیکند و غلط محسوب می‌گردد. (بجای کشیده‌های غلط را بنویسید)

(چند نمونہ کشیدہ صحیح)

لب حـ بحـ کو خـم پـہ صـد صـبر خصـم یـد
فـہ کـف فـتـقـر نـکـر حـنـغـرم عـد یـسـنی مـقـر
طـہ عـظـم ہـم ہـجـا غـد ہـنـم بـیـنـد چـینی مـے

اولویت یادگیری

کلمات از نظر قابلیت کشیده شدن به دو دسته تقسیم میشوند .

دسته اول : کلماتیکه فقط قابلیت یک شکل کشیده را دارند . **مث :**

صبح ، حس ، غم ، هیچ ، کلک ، بیش

دسته دوم : کلماتیکه قابلیت دو یا چند شکل کشیده را دارند .

دو شکل مث : سپهر ، حلقه حلقه ، چشمه چشمه ، حمد

سه شکل مث : مستقیم مستقیم ، حلیم حلیم ، حمید حمید

چهار شکل بالا ، مث : سیخی سیخی ، سیخه سیخه ، سیخی سیخی

سنگینی سنگینی ، سنگی سنگی ، سنگی سنگی ، سنگی سنگی ، سنگی سنگی

جسیم جسیم ، جسیم جسیم ، جسیم جسیم ، جسیم جسیم ، جسیم جسیم

بعضی کلمات درشت اندام ، مثل کلمه هفتیشنی قابلیت چهارده شکل کشیده را دارا هستند .

مرحل انتخاب : کلماتیکه قابلیت چند شکل کشیده را دارند در انتخاب نوع کشیده و دلویت در آنجا چهار مرحله متوالی را باید طے نمود .

مرحله اول : در مرحله اول باید شکل صحیح کشیده را انتخاب نمود و از اشکال غلط چر میسر کرد .

صحیح : شهر ، لیل ، شد ، سحر ، شب ، عصر ، کلمه ،
غلط : شهر ، لیل ، شد ، سحر ، شب ، عصر ، کلمه ،

مرحله دوم : در مرحله دوم باید از میان اشکال صحیح کشیده شکل خوانا تر و معمول آرا انتخاب نمود .

خوانا تر : شیر ، عید ، سید ، حمید ، کشید ، شبنم هستند
صحیح : شیر ، عید ، سید ، حمید ، کشید ، شبنم هستند

مرحله سوم : در مرحله سوم باید از میان اشکال خوانا ، اشکال زیبا را انتخاب کرد .

زیبا : بینا گفتند ، صبا گنبد ، قمر ، مستقل ، حلپا
خوانا : بینا گفتند ، صبا گنبد ، قمر ، مستقل ، حلپا

مرحله چهارم : از میان اشکال زیبا ، بهتر است اشکال زیبا تر انتخاب شود که وابسته به سلیقه شخصی است .

زیبا تر : هنر ، سپر ، مکت ، چشمه ، شما ، فقر ، سر ، ختم
زیبا : هنر ، سپر ، مکت ، چشمه ، شما ، فقر ، سر ، ختم

ملاک و معیار

ملاک و معیار در ادولیت های اشکال مختلف کشیده، عبارتست از زیبایی ذاتی آن کشیده که معقول تناسب و تعادل اجزاء و کلمات و ذوق سلیم خوبی آنرا درک میکند و همچنین کثرت استفاده خوشنویسان شیوع آن بحسب زیبایی و ندرت آن کشیده.

بیان ادولیت

۱- کلمه ای که دارای حرف ش است کشیده ش در ادولیت است زیرا علاوه بر زیبایی جایش در ندانه نیزی باشد و بحسب حذف ندانه نوشتن بر سر عیتره و خواندن آسانتر میکند.

نمونه: مشکبار، سپید، شکر، مشتمل، شگفتن، یصد
مشکبار، سپید، شکر، مشتمل، شگفتن، یصد

شبه، تشکیل، شبنم، شلیج، مستمأ، پیشگفتار، مستقیم
شبه، تشکیل، شبنم، شلیج، مستمأ، پیشگفتار، مستقیم

سنگین، سیما، ستعین، مستقلاً، خشکی، شیخا، پیشمار
سنگین، سیما، ستعین، مستقلاً، خشکی، شیخا، پیشمار

نکته: اگر در یک کلمه چند ش باشد ادولیت با کشیده وسط کلمه است.

نمونه: شکسته (شکسته)، سله (سله)، سبیل (سبیل)

نکته: اگر ش قبل از حرفی قرار گیرد که کشیدن هر حرفی قبل از آن حروف غلط محسوب میشود، مثل حرف **چ**، **ج**، **د**، ... در آن صورت باید از سایر کشیده استفاده نمود.

نمونه: مسجد (مسجد)، شهر (شهر)، محرم (محرم)، شهید (شهید)
(نمونه‌های درست صحیح و نمونه‌های نادر غلط هستند)

۲- کلمه‌ای که دارای چند دندانه باشد (غیر از دندانه ش)، کشیده بین دندانه‌ها در اولویت است چون کشیده بین دندانه‌ها معمولاً در وسط کلمه واقع شده و از قوس زیبایی خاصی برخوردار است.

نمونه: چلیپا، صبا، صبر، کنید، بینا، کمینه،
چلیا، صبا، صبر، کنید، بینا، کمینه،

قبر، جنظر، مصبا، چینه، گفتند، صید، عبید
قبر، جنظر، مصبا، چینه، گفتند، صید، عبید

نبینند، میکنند، مصحبتی، صبه، کینه، بنیم، بینه
نبینند، میکنند، مصحبتی، صبه، کینه، بنیم، بینه

نکته: در کلماتی که ش و دندانه‌های دیگر بدون هیچ فاصله‌ای در کنار یکدیگر قرار گرفته باشند اولویت با کشیدن ش است نه دندانه‌های دیگر زیرا کشیدن سایر دندانه‌ها اگرچه غلط است اما کلمه را دشوار می‌کند. (به نمونه‌های صفحه بعد توجه کنید)

خوانا: سپید، پیشینه، نشیند، هم نشینی، استیتو، استتاج
 دثوار: سپید، پیشینه، نشیند، هم نشینی، استیتو، استتاج
 تذکره: اگر بعد از شِش حروفی از قبیل: ی، ه، و... باشد که اتصال بگیرد
 به آنها غلط محسوب میشود در اینصورت باید بین دندانه ها یا حروف قابل کشش دیگر کشیده شوند.

صحیح: جنبشی، جنبشها، بینشها، بینشی، چنیشها
 غلط: جنبشی، جنبشها، بینشها، بینشی، چنیشها

نکته: اگر شِش و دندانه های دیگر با فاصله از هم در یک کلمه بیایند، کشیده وسط در اولویت
 نمونه: سفینه^{دسط}، سمینار^{دسط}، شمشینه^{دسط}، اگر کشیده شِش و دندانه هر دو در حاشیه^{دسط}
 قرار بگیرند، میتوانیم هر کدام را انتخاب کنیم. نمونه: میکنم، میکنم، مستضعفینی، مستضعفینی

۳- اگر در آخر کلمه ای حروف: مد، ما، مل، مه باشد و حرف قبل قابلیت کشش داشته
 باشد، اولویت با کشیدن م است نه آن حرف قبل. نمونه:

محمد، عمد، خمأ، همأ، حمل، عمل، عمت، همت
 محمد، عمد، خمأ، همأ، حمل، عمل، عمت، همت
 البته اگر حرف قبل شِش باشد، کشیدن شِش نیز مطلوب است. سمد، ستمه

۴- اگر در آخر کلمه ای حروف همگانه **پ، ت، ف، گ** باشد و در آن کلمه حروف قابل کشش دیگری نیسند وجود داشته باشد، دو صورت دارد.

صورت اول: بین آن حروف همگانه و سایر حروف قابل کشش فاصله نباشد که در این صورت فقط حروف همگانه می توانند کشیده شوند و کشیدن حرف قبل غلط می باشد.

سک، حب، حب، عف، عف، یک، یک
(نمونه ای در خط است) (در بحث کشیده های غلط مطرح شده است. مراجعه کنید)

صورت دوم: بین آن حروف همگانه و سایر حروف قابل کشش در کلمه حداقل یک حرف فاصله باشد در این صورت اگر در کلمه **ش** یا دندانهای دیگر باشند در اولویت هستند.

نمونه: **سنگ، متضعف، سب، منتخب، عینک، حنیف،**
سک، متضعف، سب، منتخب، عینک، حنیف،

بلکه در این صورت می توانیم هر دو را بکشیم (هم حروف همگانه را و هم **ش** و دندانها را)

نمونه: **سنگ، منتخب، حنیف، عینک، سب**

و اگر در آن کلمه سایر حروف قابل کشش باشند اولویت با کشیدن حروف همگانه است.

نمونه: **طلب، فلک، لطیف، رحمت، همت،**
طلب، فلک، لطیف، رحمت، همت،

۵- اگر در آخر کلمه ای حروف **تیر، قر، مر، تیم** باشد و قبل از آنها حرف قابل کشش باشد، اولویت با کشیدن آن حرف است. *نمونه:*

هنر، قیر، غیر، صبر، غفر، فقر، جعفر، جفر
هنر، قیر، غیر، صبر، غفر، فقر، جعفر، جفر

عمر، قمر، خمر، هر، حیم، تنظیم، بینم، قسم
عمر، قمر، خمر، هر، حیم، تنظیم، بینم، قسم

۶- اگر در آخر کلمه ای **تید، تاید، تیل** باشد، اولویت با کشیدن ندانه است نه حرف دیگر

عید، چند، هند، حیا، عبا، هبا، فیل، طبل، خیل
عید، چند، هند، حیا، عبا، هبا، فیل، طبل، خیل

مگر این که در آن کلمه، ش یا کشیده بین ندانه باشد که البته همیشه در اولویت هستند.

سید، بچشید، بیند، بینا، سبا، صبا، فسیل، پنجه سبیل، قسبل
سید، بچشید، بیند، بینا، سبا، صبا، فسیل، پنجه سبیل، قسبل

۷- اگر در آخر کلمه ای **هم** باشد اولویت با کشیدن **ه** است نه حرف دیگر. *نمونه:*

فهم، فهم، علمهم، علمهم، علمهم، علمهم، علمهم، علمهم

مگر این که در آن کلمه ش یا کشیده بین دندان نه موجود باشد که همیشه در اولویت هستند .

نمونه: سیم، ششم، هفتم، هشتم، نهم

۸- اگر در آخر کلمه **کل** یا **کا** باشد اتصال مستقیم کشیده بیان در صورتی مطلوب است که حرف قابل کشش دیگری در کلمه نباشد. **مث :**

شکل، شکار، دانشگاه، بیگانه، پیشگاه، مشکل،
اما اگر صرف قابل کشش دیگری در کلمه باشد در اولویت است.

صبحگاه، استحکام، ہمارا مشکل، جنگل، ہیکل،
صبحگاه، استحکام، ہمارا مشکل، جنگل، ہیکل،

چند نکته :

نکتہ ۱: بیانِ اولویت کے کشیدہ منحصر بہ ۸ مورد مذکور نیست بلکہ اولویت کسی دیگر نہیں
 میتوان یافت، اما ہم مواردِ اولویت کے عبارتند از: **پیش** رکشیدہ بین دندانہ،

نکۃ ۲: تمام اولویتہای مطرح شدہ در شرایط عادی و مربوط بہ مفردات بدون نظر گرفتن

ترکیب در جمله است اما در مواقع ضرورت یا برای حسن ترکیب، اولویت های ترکیبی باید در نظر گرفت. البته این بحث در خط تحریر بی کاربرد چندانی ندارد و بیشتر در خط درشت مطرح میشود و لذا از ورود بدان بحث در این کتاب خودداری میکنیم.

نکته ۳: در کلمات بزرگ میتوان از دو کشیده استفاده کرد که البته رعایت اولویتها نیز لازم است

نمونه: صبحگیم، صیکفیکیم، سینجد، همصحبته، همنشینه
صبحگیم، صیکفیکیم، سینجد، همصحبته، همنشینه

(با توجه به موارد اولویت، نمونه ای درشت تر در اولویت هستند)

نکته ۴: اشکال مختلف کشیده در برخی کلمات به یک درجه از زیبایی هستند و بنا بر این ترکیب ذوق و سلیقه شخصی معمولتر و خوانا تر بودن کشیده ملاک و معیار انتخاب می باشد.

نمونه: مکینم، خنما، حقم، کعبه، بحنه، فقه
مکینم، خنما، حقم، کعبه، بحنه، فقه

محققه، علیم، بنینند، چنیم، چشم، خمیه، قلیم
مختصر، علیم، بنینند، چنیم، چشم، خمیه، قلیم

بخش سوم:

سطر نویسی و متن نویسی

و

شماره نویسی
و سطر نویسی

یا حیی ۛ

الحمد لله
والعزیز
الکرم
العلی

داوود غفر له و اسئلک ابی محبت و از تو میروم و به تو باز میگردم
محمد رضا خان

سطرنویسی

در سطر نویسی باید دو شاخص مهم را مد نظر قرار دهیم . ۱- کرسی بندی مفردات در سطر که از صفحه ۱۰۱ به آن پرداخته شده است . ۲- ترکیب بندی مفردات که از صفحه ۱۰۴ به آن پرداخته شده که خلاصه آنها عبارتست از ۱- رعایت کرسی کلمات نسبت به خط زمینه ۲- سوار شدن برخی مفردات ۳- استفاده از کشید در سطر ۴- صعود آخر سطر ۵- تنظیم فاصله بین مفردات ۶- کمی بالاتر از اگر فتن کلمه اول سطر . که رعایت این قواعد در موفقیّت در سطر نویسی است .

نکته : سطر باید در وسط صفحه و کاملاً در تراز بگیرد و نقطه شروع و پایان سطر تا حاشیه و طرف یکسان باشد و فضای بالا و پایین سطر نیز یکسان باشد و همین جهت خط زمینه را باید مقداری پایین تر از نقطه وسط صفحه ترسیم کرد تا سطر کاملاً در وسط صفحه دیده شود چون کلمات روی خط زمینه نوشته میشوند . (به نمونه زیر توجه کنید)

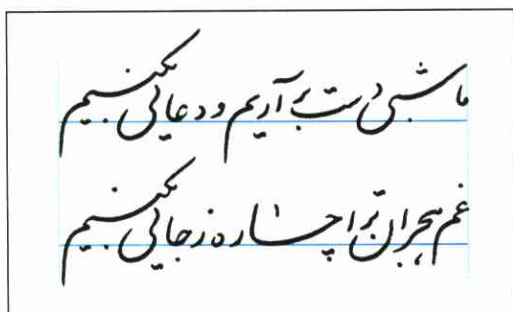
اولین چیزی که در قیامت محابه الهی میگردد نماز است . تمام آن

بالاتر از اگر فتن کلمه اول سطر
پایین تر از اگر فتن خط زمینه از نقطه وسط صفحه

به نمونه فوق دقت کنید تمام قواعد سطر نویسی در آن رعایت گردیده است .

دو سطر : دو سطر نویسی مخصوص شعراست که دو مصرع در زیر هم موازی یکدیگر

نوشته می شوند. در سطر نیز همان قواعد و اصول سطر نویسی را دارد و علاوه بر آن باید فاصله بین دو سطر نیز رعایت شود و نقطه شروع و پایان دو سطر برابر هم باشند. در دو سطری بهتر است کشیده زیر هم قرار نگیرند به استثناء کلمه آخر سطر که بهتر است با یکدیگر هماهنگ باشند و در صورت کشیده شدن در هر دو سطر کشیده شوند. (به نمونه زیر توجه کنید)

مثنوی

مهمترین اصل در بخش در خط تحریری همانا مثنوی است که مقصد نهایی از آموزش خط است و شامل کتابت متون شعری و مثنوی باشد.

در مثنوی عسلاده بر رعایت قواعد سطر نویسی باید اصول کادربندی و صفحه آرایی را نیز رعایت کرد و میزان موفقیت در مثنوی نویسی وابسته به رعایت آن اصول است. (در این قسمت اصول کادربندی و صفحه آرایی آشنا می شویم)

کادربند و صفحہ اراپہ

برای نگارش متن اشعار و نامہ نگاری باید اصول کادربند و صفحہ آرایہ توجہ دیرہ نمود و چنہ نمونہ ہم داسی ادر نظر گرفت . ۱- شکل کلمہ کادربند ۲- فاصلہ بین سطرها ۳- فاصلہ سطر با اطراف کادربند

شکل کلمہ کادربند

کادربند همانند ظرف یا قابی است کہ کلمات و سطور را در خود جای میدہد و شکل کلی آنہا را رسم میکند . لذا چگونگی ابعاد کادربند در زیبایی کلی متن تأثیر گہزار است . بہترین و مرسومترین کادربند برای متن نویسی ، مستطیل است . بنا بر این برای نوشتن بہترین کوتاہ یا بلند می بہترین قالب مستطیل استادہ را بعنوان کادربند اصلی انتخاب کنیم و متن ادر آن جای دسیم . در دو نمونہ زیر یک متن واحد در دو کادربند مختلف مربع و مستطیل تنظیم شدہ است کہ البتہ کادربند مستطیل مناسبتر است .

رسول خدا فرمود :

حواریین بحضرت عیسی گفتند کہ باچہ افراد
مجالست کنیم ؟ فرمود با کسی کہ دیدارش
شمارا بہ یاد خدا اندازد و سخن بر علم
و دانش شما بیفزاید و رفتار شما
را بہ عالم آخرت تشویق کند .

رسول خدا فرمود :

حواریین بحضرت عیسی گفتند کہ باچہ افراد
مجالست کنیم ؟ فرمود با کسی کہ دیدارش شمارا
بیاد خدا اندازد و سخن بر علم و دانش شما بیفزاید
و رفتار شما را بہ عالم آخرت تشویق کند .

فاصله بین سطرها

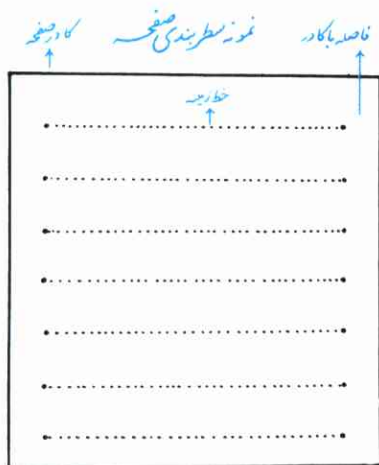
رعایت فاصله بین سطر یکی از عوامل زیبایی جسموعه خط است. در خط درشت فاصله بین سطر را با معیار نقطه تعیین نموده اند که عبارتست از فاصله حداقل واصله نقطه همان جسم، اما در خط تحریری که نقطه هیچگاه نمیشود معیار اندازه گیری سطر بگیرد معیار اینست که اگر در سطر بالایی حرف تم در سطر پائین حرف ک باشد باید حداقل فاصله بین سطر بقدری باشد که دم تم به سرکش ک برخورد نکند زیرا دم میم بیشترین بخول و سرکش ک بیشترین مسعود را در ک می دارند و همین جهت بعنوان معیار در فاصله سطر گرفته اند.

سحر دم دولت بیدار بالین آمد
گفت بخیر که آن خسرو شیرین آمد

نمونه :

فاصله دو سطر فوق حداقل فاصله است که اگر کتری بود سرکش که با دم تم برخورد میکرد البته اگر فاصله کمی کمتر باشد

فاصله سطر از کا در اطراف

رعایت فاصله مناسب با حاشیه کاغذ و خط کا در یکی از عوامل زیبایی صفحه است. بنا بر این اگر کاغذ بدون کا در باشد ابتدا و انتهای سطر حداقل یک سانتیمتر باله کاغذ فاصله داشته باشد و اگر کاغذ خط کا در داشته باشد باید حداقل نیم سانتیمتر فاصله با اطراف کا در را حتما رعایت کنیم.

« به نغز ز تو جبهه کشید »

هوزر کعبه

بدان کج خدا می تعالی در ظاهر کعبه ای بنا کرده اند از سنگ و
گل است و در باطن کعبه ای ساخته که از جان و دل است. آن کعبه
ساخته انبیا و ائمه است و این کعبه بنا کرده بت جلیل است.
آن کعبه منظور نظر مؤمنان است و این کعبه مظهر کلام خداوند
آن کعبه حجاز است و این کعبه راز است. آن کعبه اضاف خلایق است
و این کعبه عطای حضرت خالق است.

حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله آن کعبه از زبان پاک کرده
تو این کعبه از صحن نام بود و بس پاک گردان. خواجسته

در متن فوق فاصله بین سطرها و فاصله طر و اول با خط کا در بالا و فاصله آخرین سطر با کا در پایین و فاصله
در طرف سطر با کا در طرفین دقت کنید. فاصله ها یکدیگر متعادل است و متن کا ملا در وسط کا در است

دو شیوہ متن بنیے

دو شیوہ متن از دو شیوہ میتوان استفاده کرد .

شیوہ اول : در این شیوہ شروع سطر اول در ہر پاراگراف نسبت بہ نقطہ شروع سایر سطر ہا کمی عقب نشینی داشتہ بہمین جهت از سایر سطر ہا کوتاہتر است . فائدہ این روش اینست کہ بچہ متنی خالی موجود در اول سطر، سطر ہی اول در ہر پاراگراف نہ در حیرت پیش میاید و تفکیک بین پاراگراف ہا بہتر صورت میگیرد و در زیبائی متن بی ہنسیاید . « بہ نمونہ زیر و نمونہ منقول توجہ کنید »

از مواضع مولای علی علیہ السلام

خوشا بجمال کسی کہ ز شستہایش او را از پرداختن
ز شستہای مردم باز داشتہ در خانہ خویش نشیند
و در زین خویش اطاعت پروردگارش کند و بر گناہان
خویش گمید و بکار خویش مشغول باشد و مردمان
از او در آسایش و راحتی باشند .

با مردم خیال بنقار کنید کہ در مرگ شما بگردند
و چون زندہ بودید معاشرت با شما را طلب کنند .

شیوہ دوم: در این شیوہ شروع سطر اول در ہر پاراگراف کا ملا برابر بانقطہ شروع سایر سطر کا می باشد۔ بنا بر این بہت سہمی ہمہ سطر کا با یکدیگر برابر ہستند۔ دیگر کی این شیوہ فقط در کیاں ہون ابتدای سطر بہت تفکیک بین پاراگراف فقط بانقطہ پایا نے مشخص می شود۔
 بہ نمونہ زیر تو جہید»

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

رسول خدا ﷺ با بود فرمودند: کہ ام رشتہ دیگرہ میں محکم تر است؟ عرض کہ: کہ خدا در سؤل دانا ترند۔
 دوستی کردن در راہ خدا دشمنی کردن در راہ خدا کینہ
 بغض داشتن بر اہی خدا۔

رسول خدا ﷺ فرمودند: بد رشتی کہ بدترین امت میں جاتی ہستند کہ از ترس شرشان اکرام شوند۔ بدان سیکہ از ترس بد رشتش احترام شود از منبت۔

مسلمان واقعی کسی ہست کہ مسلمین از دست و زبانش در سلامت باشند

شعر نویسی

در خط نستعلیق شعر را بشیوهی مختلف می‌نویسند؛ قالب‌ها و اشکال متفاوتی برای شعر نویسی وجود دارد که هر کدام از آن‌ها ویژگی‌هایی دارند مثل: ساده نویسی، برابر نویسی، پیکان نویسی، چلیپا نویسی، ترکیبی نویسی و... اما یک قواعد عمومی وجود دارد که در همه قالب‌ها جاری است.

قواعد عمومی شعر نویسی

قواعد عمومی شعر نویسی قواعدی هستند که عمومیت داشته و در همه قالب‌های شعر نویسی باید رعایت شوند که عبارتند از:

- ۱- طول مصرع‌ها باید دقیقاً یک اندازه باشند.
- ۲- اندازه طول مصرع‌ها بر اساس متوسط مصرع‌ها تنظیم کردید و مصرع‌های طولانی را بسطید و سوار کردن مفردات و مصرع‌های کوتاه را بوسیله کشیدن باز نوشتن مفردات باید هماهنگ نمود.
- ۳- نقطه شروع و پایان مصرع‌ها در تمام سطور باید کاملاً با هم برابر باشند.
- ۴- کلمه ابتدای هر مصرع قدری بالاتر از خط کرسی قرار بگیرد و همانگونه که کلمه آخر نیز از خط زمینه بالاتر قرار گرفته یا بر کلمه قبلی سوار می‌شود. البته این قاعده کلیت دارد و مثلاً در شعر سطر نویسی می‌شود.

نمونه: چه خوشست بوی عشق از نفس نایزندان

کلمه «چه» در ابتدای سطر از خط زمینه بالاتر قرار گرفته و حرف «ن» در آخر سطر سوار شده است.

به نمونه زیر توجه کنید

«مصرع کوتاه»

تا مقطع عالم و قیام عرصا
بر عارض بر نور محمد صلوات

از مطلع هستی من ظهور ذات
یک یک ز لسان جلیله موجودات

«مصرع متوسط»

«مصرع طولانی»

قواعد عمومی چهارگانه شعر نویسی ۱ در نمونه ارائه شده فوق مورد بررسی و دقت قرار دهید

قالب تابشیه ها

در شعر نویسی از قالب تابشیه ها می مختلف و متنوع استفاده می شود که اکنون به شرح آنها می پردازیم

ساده نویسی

ساده ترین روش شعر نویسی ساده نویسی می نامیم که تمام مصرعها به صورت ستونی در یک خط زیر یکدیگر نوشته میشوند و تمام قواعد عمومی شعر نویسی در آنها رعایت میشود «به نمونه زیر توجه کنید»

خستگان عشق را ایام درنا خجسته آمد

غم مخور آخر طسب در دمنان خجسته آمد

ملخی بجران شود شیرین بر دوز و صل جانان

صبح صادق از پی شام غریبان خواهد آمد

برابرنویسی

برابرنویسی مرسومترین شیوه شعرنویسی است. در این شیوه مصرعها در برابر
مقابل یکدیگر نوشته میشوند و همین جهت آنرا برابرنویسی نامیدیم. در این شیوه علاوه بر رعایت قواعد
عمومی شعرنویسی، باید فاصله ای بین مصرعهای اول و دوم هر بیت ایجاد شود تا مصرعها از هم
تفکیک شوند. این فاصله به میزان جد و دایک سوّم طول یک مصرع میباشد. به نمونه زیر توجه کنید

حسن تو همیشه در خن باده	رویت همه ساله لاله گون باد
اندر سرمه جوی عشقت	هر روز که باد در خن باده
هر سر که در چمن بر آید	پیش الف قدح چون باد
قد همه دلبران عالم	در خدمت قامت گون باد
چشی که زفته تو باشد	از گوهر شک غرق خون باد
هر جا که دلیت در خنم تو	بی صبر قرار و بی سکون باد
هر دل که ز عشقت خالی	از حلقه وصل تو بر وزن باد
لعل تو که هست جان جاف	دور از لب مردان و زن باد

در نمونه بالا علاوه بر رعایت قواعد عمومی شعرنویسی، فاصله ای به اندازه $\frac{1}{4}$ طول مصرعها در باین مصرعها اول و دوم هر بیت ایجاد شده است.

پله کان نویسی

این شیوه نیز از زیبایی مجاذبه خاصی برخوردار است. معمولاً این شیوه در اشعار که دارای مصرعهای بلند طولانی هستند و ظرفیت عرض کاغذ گنجایش برابر نویسی را ندارد، استفاده میشود. اینگونه اشعار را باید ساده نویسی یا پله کان نویسی کرد. اما پله کان نویسی ترجیح دارد زیرا علاوه بر زیبایی، مصرعها از یکدیگر مجزا شده و خواندن شعر را آسانتر می کند.

(به نمونه زیر توجه کنید)

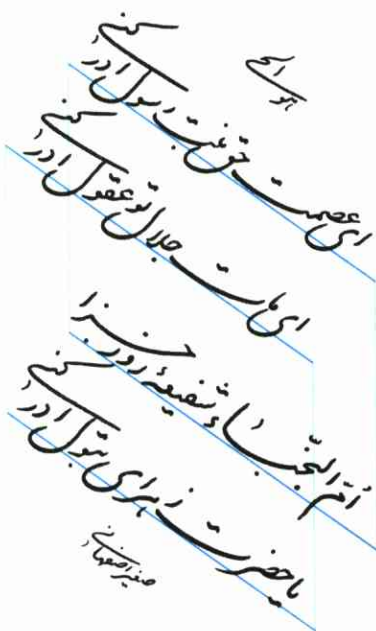
ای ساربان آهسته ای کارام جانم میرود
 دامن دل که با خود داشت بادتانم میرود
 محمل بداری ساربان تنیدی مکن با کاروان
 که عشق آن سرور و دل گویی و انجم میرود
 باز آیم بر چشم نشین ای دستان نازنین
 کاشوب و فریاد از زمین بر آسمانم میرود
 در رفتن جان از بدل گنجینه نوعی سخن
 من خجسته چشم خوشتر دیدم که جانم میرود

تمام قواعد عمومی شعر نویسی در نمونه فوق رعایت شده است. دقت کنید.

چلیپا نویسی

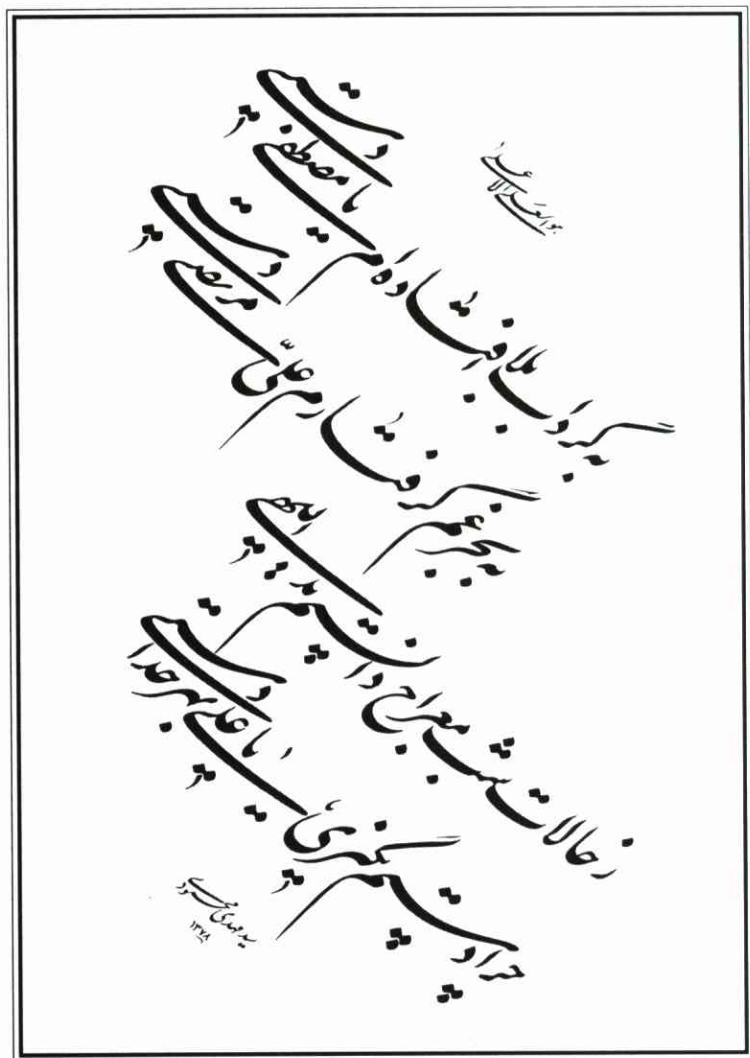
چلیپا نشود خاصی از شعر نویسی است که مصرعاً به صورت مرتب نوشته میشوند. این شیوه در خط در جایگاه مهمی دارد و خوشنویسان بزرگ در طول تاریخ خوشنویسی در این قالب زیبا هنر عالی نموده اند چلیپا قواعد و اصول خاصی دارد که در کتب مربوط به آن بدفته شده اما از آنجا که این شیوه در خط تحریر جایگاه خاصی ندارد از ورود تفصیلی به آن خودداری می کنیم.

(نمونه چلیپا خط تحریر)

توجه کنید همه مصرعاً به یک اندازه هستند و نقطه شروع و پایان مصرع اول و دوم با هم مصرع دوم و سوم با هم برابر هستند. در چلیپا کشید تا حد امکان زیر هم تکرار میگردند بخلاف سایر قالبها و تنویر که تکرار کشید زیر هم کشند.

(نمونیہ سیا خط در شستہ)

برای آشنایی بیشتر با قواعد و خط سیا کتب مربوطہ، مراجعہ کنید.

ترکیبی نویسی

ترکیبی نویسی یکی از بدایع و جلوه های زیبای خط نستعلیق است که آنرا از سایر خطوط مجزا میکند. ترکیبی نویسی محصول هماهنگی و سوار شدن مفردات و سوار کردن جوف و کلمات متجانس و متقارب و تنظیم سواد و بیاض محسوسه متن است. گویا این قابلیت در سایر خطوط بخصوص خط ثلث نیز وجود دارد اما در خط نستعلیق دقت و لطافت خاصی همراه است که در سایر خطوط مشاهده نمی شود.

ترکیبی نویسی دارای دو امتیاز و فایده است.

۱- زیبایی و جاذبه هنری که از ترکیب و تلفیق مفردات پدید می آید گویای آنکه مفردات در کنار هم یکدیگر را تکمیل کرده و بر زیبایی هم می افزایند.

۲- کوتاه شدن سطر که به همین جهت به قصار نویسی (کوتاه نویسی) شهرت دارد و با مجتنب شدن آن وجه ترکیبی آن، آنرا ترکیبی نویسی نام نهادیم. در این روش بخاطر ترکیب و تلفیق مفردات و نزدیکی نوشتن آنها به یکدیگر، متن کوتاه شده و کمترین فضا را اشغال میکند. (به نمونه زیر توجه کنید)

در ازل تو چو هست ز تجلی دم زد در ازل تو چو هستی دم زد

صريح فوق ابتدا سطر نویسی شده و سپس ترکیبی نویسی گردیده و به همین جهت کوتاه تر شده و بر زیبایی آن نیز افزوده شده

چینش

۱- ترکیبی نویسی مخصوص شعر نیست بلکه در جملات کوتاه و شروایات قرآن و روایات اهل بیت

نیز کاربرد جسدی دارد.

۲- ترکیبی نویسی تسلیت معمولاً در یک مصرع یا یک بیت شعر اجرا میشود مگر در موارد خاص مثل کتبه نویسی.

۳- آموزش و یادگیری ترکیبی نویسی نیاز به تمرین و متنطسی زیاد دارد تا اینکه در حین مفردات و ترکیب آنها با یکدیگر تسلط و مهارت حاصل شود.

۴- ترکیبی نویسی در بعضی از حالات زیباست اما در بسیاری موارد زیبایی لازم را ندارد، پس باید جملات خوش ترکیب انتخاب نمود و در این راستا تجربه و پیش بنرمند نقش تعیین کننده دارد.

۵- کاربرد ترکیبی نویسی در قطعات خوشنویسی و پیشانی صفحات و کتبه نویسی و موارد خاص دیگر است.

۶- ترکیبی نویسی مخصوص خط درشت تسلیت است اما در خط تحریری نیز به زیبایی قابل استرا.

« در این قسمت چند نمونه خط تحریری باشیوه ترکیبی نویسی ارائه می کنیم . »

صلوات الله علیه
و علی آله و سلم

الحمد لله
و علی آله و سلم

الحمد لله
و علی آله و سلم

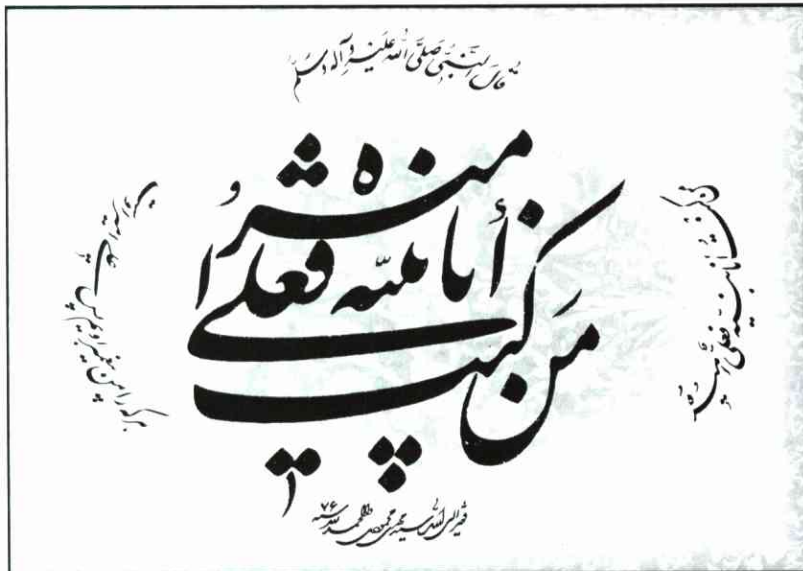
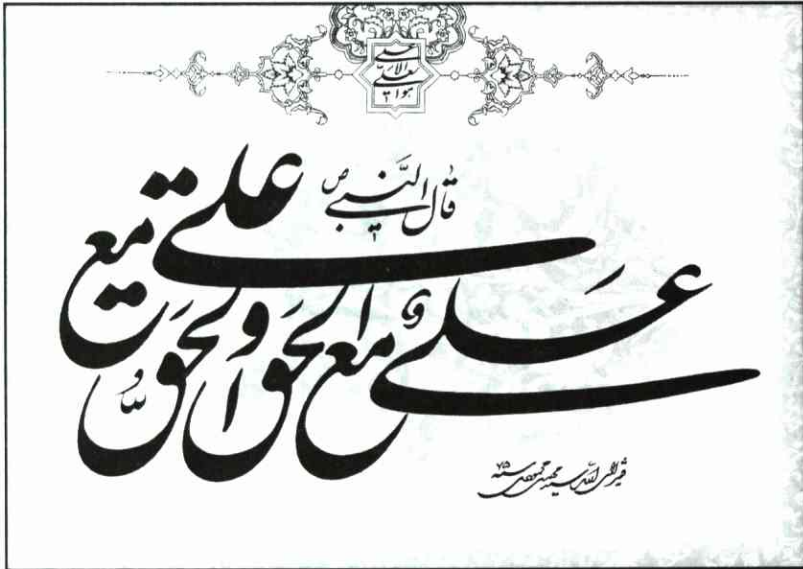
الحمد لله
و علی آله و سلم

الحمد لله
و علی آله و سلم

الحمد لله
و علی آله و سلم

الحمد لله
و علی آله و سلم

(دو نمونہ قطعہ کریم بنی نویں در خط درستی تعلیق)

مستوع نویسی

استفادہ از دو یا چند قالب مختلف در یک شعر را مستوع نویسی مینامیم. البته قالبهای مورد استفادہ باید با ہم هماہنگ باشند. معمولاً در مستوع نویسی ہمہ قالبها بہ استثناء پلہ کان نویسی میتوانند در کنار یکدیگر با ہم ہنسکی متناسب کامل شدہ بگیرند و بر زیبایی مجموعہ نوشتار بیفزایند. اما شیوہ پلہ کان نویسی بچہت پلہ کانی بودن آن معمولاً منفرداً استفادہ می شود.

برابر نویسی
↑
یا اعماب سپید کنی
← ترکیبی نویسی

مہر ترا بہ عالم امکان ہم نیدم	این گنج پر بہاست من از ان ہم نیدم
گر انتخاب جنت و کویت بہ من دد	کوی تو را بہ جنت و ضوان ہم نیدم
جان میدیم بہ شوق وصال تو یارین	تا بر سرم قدم نہنم جان ہم نیدم
ای خاک کہ بلای تو ہمہ نازین	آن مہر را بہ ملک سلیمان ہم نیدم
گر جرعه ای از آب فرات نہ شود بہ	
آن جرعه را بہ چشمہ حیوان ہم نیدم	

← سادہ نویسی

درغزفوق از قالبهای مستوع ترکیبی نویسی، برابر نویسی، سادہ نویسی، با ہم ہنسکی کامل استفادہ گردیدہ است.

آزاد نوپ

آزاد نوپي در مورد شعر نو کار برد دارد اگر چه در شعر سنتي و يا شعر نيز آزاد نوپي معنسي خرمج از قالبهاي معروف و ساخته شده ميتواند کار برد داشته باشد مثل بند نوپي، هلال نوپي، موج نوپي و... اما اصولاً بخت اينکه شعر سنتي مثل قصيده و غزل و... قالب و وزن خاصي دارد و شاعر محدوديت داشته و الزاماً بايد الفاظ را در يك قالب خاصي بريزد، خوشنويس نيز محدوديت داشته و اشعار را بايد در قالب خاصي بنويسد.

اما شعر نو که شامل شعر نيمايي و شعر آزاد ميشود محدوديت شعر سنتي را ندارد. بخصوص در شعر آزاد که شاعر از همه جهات آزادي کامل برخوردار است. لذا در خوشنويس اين اشعار نيز خوشنويس آزاد است و بنا بر سيقه و انتخاب خف و ميتواند در هر شكلي و قالبی اين اشعار را بنويسد البته رعايت قواعد كلي تركيب بندي و سطر نوپي در هر شيلي لازم است از قبيل: رعايت فاصله بين سطر، صعود کلمه آخر سطر، استفاده از کشيد و سطر و...

(نمونه شعر نو آزاد)

تاريخ زن، آبرو ميگيرد،
وقتي پلك صبورى ميگشاید،
و نام حماسي را
بر پياني دو حجه نوراني مي درشد،
زينب!

يحيى

(نمونہ شعر آزاد)

بہ مولایم حسین علیہ السلام

تو !

روشنترین ستارہ دنبالہ دار ،

کہ بردار زمین شست

تو فانی کہ بر گسری خاک گذشت

و شفق ، پر پسی کہ بر افراشتی

بودی سع دلہا نیم زدی

وزان پس ،

مکش چمان با اعریس رشتی

تو با محرم میای

در تاسوعا بیدار میری و در عاشورا مکار می شوی

چشمی کہ ترا نگید بینا پڑ

دلی کہ با تو نیست تہی ات

ہستی ، و ادا رتوت .

(سرودہ تہی متقی)

(نمود شعر نو نیایی)

به مولایم محمد (ع)،

ایجا زمین غریب !

ایجا زمان

در قاب سرخپسده ایستاده است

آئینده

به غربت هم خو گرفته اند

دیگر برای رستن گلهای بهشت

پروانه ها

به ماتم و گل، غرق تشنگی

حسرت به قلب خاک و درخت و جوانه است

هر قطره در هوای تو، امت

به انتظار

نگین زار و خسته و نالان نشسته

ای بارش که امت و ای بسزای بار، تا که تپهار ؟ !

سیاه مشق

یاه مشق یکی از شیوه های نگارش در خط نستعلیق است و به معنای شغری و شری است و این شیوه را از آن جهت یاه مشق نامیده اند که از کثرت مشق صفحه سیاه شده و بر سفیدی صفحه غلبه میکند. هدف اولیه از سیاه مشق تمرین مفردات است و شاید کمبود کاغذ در قدیم و تمرین زیاد خوشنویسان علت پدید آمدن سیاه مشق باشد که با گذر زمان بکلیشوده و در ارائه قطعات خط تبدیل گردیده است. سیاه مشق علاوه بر کاربرد **دست سبزی** اش چندین فایده دارد. ۱- استفاده کامل از صفحه و صرفه جویی در مصرف کاغذ در تمرینات. ۲- افزایش تسلط و قوت دست بواسطه تکرار و دنبال نویسی مفردات. ۳- مقایسه مفردات با هم در هنگام تمرین و تشخیص و تکمیل آنها در مجامع تمرینات. کاربرد سیاه مشق معمولاً در خط درشت است اما در تمرینات خط تحریری میتوان از آن استفاده کرد.

(نمونه سیاه مشق خط تحریری)

(نمونه سیاه مشق خط درشت)

شعر و مینا نثر

ابیاتی کہ در وسط متون ادبی و غیرہ می آید، در صورت گنجایش ظرفیت عرض کاغذ باید با شیوہ برابر نویسی نوشتہ شوند، و در صورت عدم گنجایش، با شیوہ سادہ نویسی نوشتہ شوند
(بہ متن زیر توجہ کنید)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

منت خدای اے منبر جل کہ طاعتش موجب قربت و بگرا اندرش مزینت۔ ہر نفس
کہ فرد میرود و مہم حیاتت چون بر می آید مخرج ذات پس در ہر نفسی دو نعمت موجود
است و بر ہر غمتی بکثری جواب۔

از دست و زبان کہ بر آید کہ عمدہ شکرش بد آید
عسل و آل داد شکر آقایی من عبادی شکوہ۔
بندہ همان بہ کہ تھتیر خوش عذربہ در گاہ خدای آرد
دور نہ سازد خداوندش کس نتواند کہ بحبای آرد

باران رحمت بجایش ہمہ را رسید و خوان نعمت بی دغش ہمہ جاکشید، پردہ
ناموس بندگان بگناہ طاعتش نذر د و وظیفہ روزی خطبای منکر نبرد۔

بسم الله الرحمن الرحيم

در خبرت از سرور کائنات و مظهر موجودات و رحمت عالمیان و صفوت آدمیان

و تتمه دور زمان محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم،

شفیع مطاع و نسیب کریم قسیم حبیب و نسیم و نسیم

چشم یواری است که دارد چون پوشتیبان

← ساده نویسی

چه باک از موج محبت که ز آینه باشد نوح کشتیبان

بلغ العلی کما کشف الذبح بحال حسن تسمیع حضار علی علیه و آله

هرگاه که یکی از بن گران کنه کار پریشان در کار دست انابت بامید جابت

بدرگاه حق جل و علا بر دارد دایره تعالی در وی نظر نکند بارش بخاند دیگر با

اعراض کند بارش بتضرع و زاری بخواند حق سبحانه و تعالی فرماید: یا ملائکه

قد استخینت من عبدی لیس ل غیری ففت غفرته دعوتش را اجابت کردم

و حاجتش را بر آوردم که از بسیاری دعا و زاری بنده هسی شرم دارم

کرم بین و لطف خداوندگار گنه بنده کرده است و او شرمناک

س

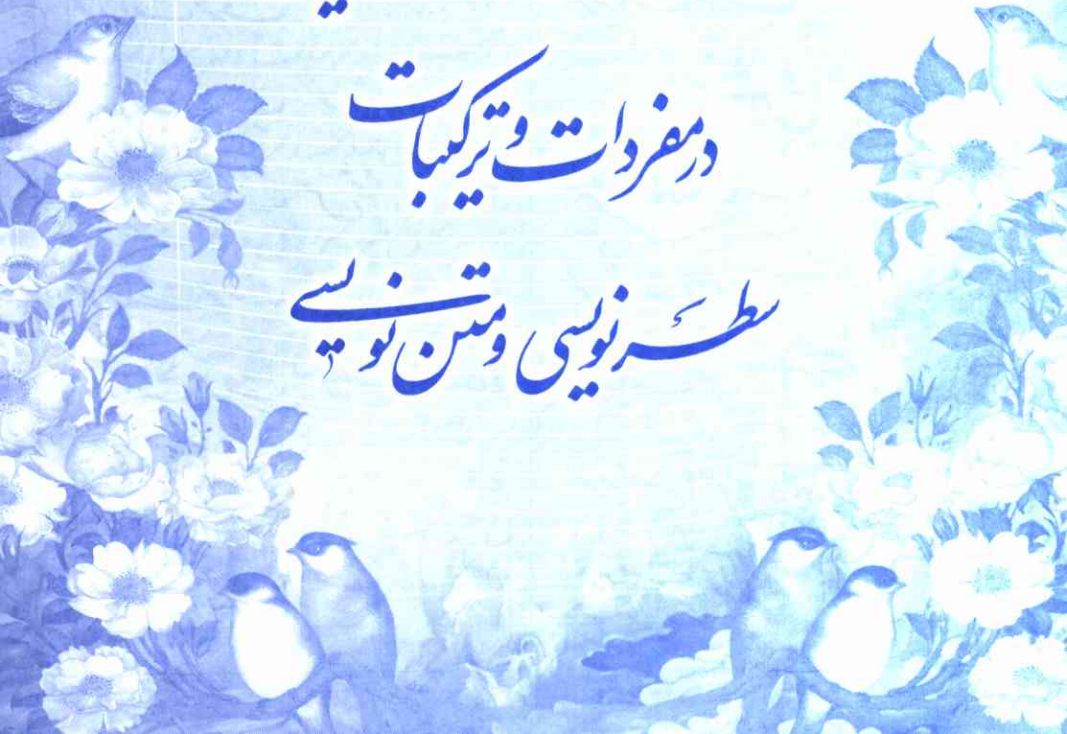
در نمونه فوق بیت دوم (چشم یواری...) بحجت عدم نجاشی عرض کاغذ ده نویسی شده و یا بر بایات برآورد

دانش

مجموعه‌ای از سرمشق‌ها و تمرینات

در مفردات و ترکیبات

سطح نویسی و متن نویسی

فہرست مطالب :

۵۸	تمرینات حرفِ ق	۳	مقدمہ
۶۰	تمرینات حرفِ گ		
۶۹	تمرینات حرفِ ل		
۷۵	تمرینات حرفِ م	۵	تمرین مفردات
۸۱	تمرینات حرفِ ن	۶	تمرینات حرفِ الف
۸۴	تمرینات حرفِ واد	۱۰	تمرینات حرفِ پٹھ
۸۶	تمرینات حرفِ ہ	۲۰	تمرینات حرفِ چچھ
۹۲	تمرینات حرفِ ی	۲۶	تمرینات حرفِ دذ
	بخش دوم :	۲۹	تمرینات حرفِ زژ
۹۷	سرشتقاوت تمرینات	۳۲	تمرینات حرفِ سث
۹۸	تمرینات سطر نوئیے	۴۱	تمرینات حرفِ صض
۱۱۳	تمرینات تن نوئیے	۴۵	تمرینات حرفِ طظ
۱۳۲	تمرینات شعر نوئیے	۴۸	تمرینات حرفِ عغ
۱۵۰	تمرینات تن نوئیے	۵۳	تمرینات حرفِ ف

هواکشیستوم

مقدمه

بانام و یاد خداوند متعال و صلوات و تحیات بر او ایلا، و مقربین درگاهش،
مقدمتاً بیان میداریم که کتاب «اشنامه خط تحریری» با محتوای قواعد تعلیمی خط تحریری،
نسبتش به سر جوین عزیز را در جهت یادگیری و تسلیم این هنر از یک سو و دانش و فنش
علمی نسبت به قواعد و اصول این خط از سوی دیگر در موقعی مناسب قرار داده و دیگر گما
منحصر بفردی را داراست که در صفحه ۹ همان کتاب بیان گردیده است.

اما بجهت صیانت آن کتاب از آسیبهای احتمالی و تفکیک مقوله آموزش عمومی
از آموزش علمی و همچنین راحتی سهولت هر چه در استفاده از تمرینات، دفترهای این
دفترش ارائه نموده ایم تا هنر جو با خاطری آسوده به تمرین پرداخته و تمرینات اجابتی
لذا برای استفاده بهینه از این دفتر توجه به نکاتی چند ضروری و شایسته است.

نکته ۱: این دفتر شامل دو بخش است که در بخش اول، تمرینات مفردات
ارائه گردیده است، به اینصورت که برای هر کدام از صفحات آموزشی بخش مفردات کتاب
«اشنامه خط تحریری»، یک صفحه کامل که حاوی مفردات همان صفحه آموزشی است، ارائه

گرددیده تا هنر جو بعد از مطالعه آن صفحه که آموزشی به تمرین و مشق در صفحه مربوطه در دست
بردارد. لازم بذکر است که شماره صفحات آموزشی در صفحات مربوطه در دست‌نوشته معین و
مشخص گردیده است.

نکته ۲: در بخش دوم این دست‌نویس تمرینات سطری و متنی پرداخته شده است
سرشتیابی ارائه گردیده که قواعد ترکیب و کرسی و... که در بخش دوم کتاب انشا مطرح
گردیده است در آن سه شکل به صورت کاربردی و عملی ارائه گردیده است.

توصیه

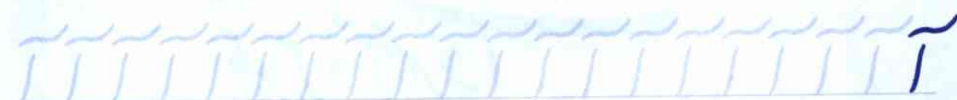
توصیه اکید می‌شود که قبل از پرداختن به دست‌نوشته انجام تمرینات، حتماً صفحات
۱۴ الی ۲۲ کتاب انشا را خط‌تقریری را بدقت بخوانید و به توصیه و تجربه
ارائه شده در صفحات ۲۱ و ۲۲ آن کتاب توجه کافی بنمایید.

بخش اول

تمرین مفرد است

توصیه :

توصیه میشود که قبل از پرداختن به تمرین هر صفحه، ابتداء صفحه آموزش
مربوطه را در کتاب آشناء خط تحریرى که شماره آن در بالای
صفحه مشخص گردیده است، بدقت مطالعه کنید و پس از تمرین و مشق بپایزید
بگونه ای که از صفحه آموزش مشق بصورت تواناى استفاده نمائید.

لا لا سلا سلا سلا سلا سلا سلا سلا سلا سلا سلا

لا لا سلا سلا سلا سلا سلا سلا سلا سلا سلا سلا

لا کلا علا حلا هلا فلا سلا سلا سلا سلا سلا سلا

لا کلا علا حلا هلا فلا سلا سلا سلا سلا سلا سلا

ما سا حا سا سا سا ها ما ها ها ها ها ها ها ها ها

ما سا حا سا سا سا ها ما ها ها ها ها ها ها ها ها

ما ما سا کا کا سا سا سا سا سا سا سا سا سا سا

ما ما سا کا کا سا سا سا سا سا سا سا سا سا سا

آب، آزاد، اداره، ارباب، دارا، آبادی

آب، آزاد، اداره، ارباب، دارا، آبادی

ابر، آبرو، آزار، انار، ادب، ابرار، آرام

ابر، آبرو، آزار، انار، ادب، ابرار، آرام

ارادت، آثار، زاهدان، آه، ره، دلت، هر

ارادت، آثار، زاهدان، آه، ره، دلت، هر

آداب، آزار، آرام، آبادان، آخرت، را

آداب، آزار، آرام، آبادان، آخرت، را

لاله، لام، آلاله، لاله الا الله، فلات، ایلام، میلاد

لاله، لام، آلاله، لاله الا الله، فلات، ایلام، میلاد

ایلاف، آلاله، بلاه، اسلام، بالا، صلا، بهانه

ایلاف، آلاله، بلاه، اسلام، بالا، صلا، بهانه

بابا، مادر، آشنایان، پایانه، اصلاحات، آبادان

بابا، مادر، آشنایان، پایانه، اصلاحات، آبادان

یارانه، رایانه، انقلاب، طاه، سادات، ساربان

یارانه، رایانه، انقلاب، طاه، سادات، ساربان

فستق فستق فستق فستق فستق فستق فستق فستق

فستق فستق فستق فستق فستق فستق فستق فستق

فستق فستق فستق فستق فستق فستق فستق فستق

فستق فستق فستق فستق فستق فستق فستق فستق

فستق فستق فستق فستق فستق فستق فستق فستق

زار باب ادب در باب ادب

زار باب ادب در باب ادب

حج حاجب کد کر کن کھو کھا کسم کد کھ کج کد

حج حاجب کد کر کن کھو کھا کسم کد کھ کج کد

کل کلم کن کھ کج کھے مانک کل کلک ملہ ملو

کل کلم کن کھ کج کھے مانک کل کلک ملہ ملو

ن نہ نسی ناسخ نم ہر رہا ہی سے نہ نما

ن نہ نسی ناسخ نم ہر رہا ہی سے نہ نما

عم عامد ساما مر ہر ہد کسم ہد ہر سوجح ما

عم عامد ساما مر ہر ہد کسم ہد ہر سوجح ما

موسم ماسد صد من مصر سطر مطاع معسم

موسم ماسد صد من مصر سطر مطاع معسم

معا صف مصر من معا مک مک مکا مکی مکو مل بہ

معا صف مصر من معا مک مک مکا مکی مکو مل بہ

ملو مو نہ سب متن سو سنی سے سو نہ سہ ما

ملو مو نہ سب متن سو سنی سے سو نہ سہ ما

گم کو حکم گمسی سر کہہ گسر کہ کے سر کجا کجا کہ کر

گم کو حکم گمسی سر کہہ گسر کہ کے سر کجا کجا کہ کر

ماہد حاجب مدد ماہض حصص مصر معاجع معصم لہ

ماہد حاجب مدد ماہض حصص مصر معاجع معصم لہ

حصف ہمعاعن معامک مک حکی مکا مکا فکی مس سو

حصف ہمعاعن معامک مک حکی مکا مکا فکی مس سو

سہ مہ مل حہ حصن ہست حصو حو فہ مسی ہمد حط

سہ مہ مل حہ حصن ہست حصو حو فہ مسی ہمد حط

سر لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ

سر لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ لڑ

ملائت حصہ بسبب عساکر عن حسن حسن حسن

علاء حبیب علی محمد علی حسن حسن حبیب

سحر سحر سحر نمی نم مسیح حما صد هم سر نه اسی

طاط طط حط طط طط طط طط

ماہد محمد طبع حسن سو

س ح ص ط ع و ک ل م ر

س ح ص ط ع و ک ل م ر

ه ه ر ح ح ر س ح ص ل م ر

ه ه ر ح ح ر س ح ص ل م ر

س ح ص ط ع و

س ح ص ط ع و

ح ح ر س ح ص ل م ر

ح ح ر س ح ص ل م ر

تآب، تابان، پایہ، بیات، بابونہ، برتر، نیت

تآب، تابان، پایہ، بیات، بابونہ، برتر، نیت

بندر، ثابت، برابر، بیتاب، بہنر، پیک، بیوایی

بندر، ثابت، برابر، بیتاب، بہنر، پیک، بیوایی

بود، نبود، توبہ، تپہ، تور، بانک تجارت، بیمہ، نماز

بود، نبود، توبہ، تپہ، تور، بانک تجارت، بیمہ، نماز

تربت، تربیت، پند، تیغ، تجار، بیدارباش، آئینہ

تربت، تربیت، پند، تیغ، تجار، بیدارباش، آئینہ

پیاز، پیادہ، اختیار، علی ابن ابیطالب، پیغام، نیل

پیاز، پیادہ، اختیار، علی ابن ابیطالب، پیغام، نیل

بیابانی، تینہ، بیکار، بہانہ، بابل، ہیچوجہ، تکلیف

بیابانی، تینہ، بیکار، بہانہ، بابل، ہیچوجہ، تکلیف

بلاد، بیلان، ملت عشق، بسیار، بیمار، بیمارستانہا، بید

بلاد، بیلان، ملت عشق، بسیار، بیمار، بیمارستانہا، بید

نور، نورانی، بیقرار، ہیچ، ہیئت، بنی، پارچین، تیغہ

نور، نورانی، بیقرار، ہیچ، ہیئت، بنی، پارچین، تیغہ

تشنہ، بیار، پشیمار، بختیاری، بجزورد، نم نمک، پیاپے

تشنہ، بیار، پشیمار، بختیاری، بجزورد، نم نمک، پیاپے

نیک، پیک، پنک، آتش بس، بجزورد، بیکوئیت، پروین

نیک، پیک، پنک، آتش بس، بجزورد، بیکوئیت، پروین

تمبر، بصد، پیر، بیشتر، بانکی، نہج لبلاغہ، بخت، بجزورد

تمبر، بصد، پیر، بیشتر، بانکی، نہج لبلاغہ، بخت، بجزورد

تھابی، نکتہ، نکات، آیت، نہایت، بنفشتہ، بی تقصیر

تھابی، نکتہ، نکات، آیت، نہایت، بنفشتہ، بی تقصیر

خدا، خانہ، حاجات، جوہ، خواجہ، چہ چہ، چاب، چرا

خدا، خانہ، حاجات، جوہ، خواجہ، چہ چہ، چاب، چرا

خواجہ، چرخندہ، خرد، خرد، خرد، خوارج، خطر، سجانہ

خواجہ، چرخندہ، خرد، خرد، خرد، خوارج، خطر، سجانہ

جراحت، حراجی، حج خانہ خدا، چنانچہ، حجامت، حجرہ

جراحت، حراجی، حج خانہ خدا، چنانچہ، حجامت، حجرہ

خیام، حراج، حراج، خدمت، خط، چگونہ، چشمہ، حمد

خیام، حراج، حراج، خدمت، خط، چگونہ، چشمہ، حمد

حضرت حجۃ ابن حسن (ع)، حجت، حجتہ، حضور، حجاب، حجم

حضرت حجۃ ابن حسن (ع)، حجت، حجتہ، حضور، حجاب، حجم

حضرت محمد محمدؐ، حجامت، پریشان، خجستہ، خجول، خما

حضرت محمد محمدؐ، حجامت، پریشان، خجستہ، خجول، خما

حجلہ، حلقہ، حستو، خلیج، حلیج، محبوب، مخارج، حجاج

حجلہ، حلقہ، حستو، خلیج، حلیج، محبوب، مخارج، حجاج

حمید، مح، خلخال، حراج، خارجه، حنجر، چاچانہ، بخمال

حمید، مح، خلخال، حراج، خارجه، حنجر، چاچانہ، بخمال

Handwriting practice lines with blue and red guides.

داد دود دید در دریا درب دزد در درود آذر داده

داد و دود دید در دریا در دزد در درود آذر داده

پید، پیدار، پدر، بندر، خداوند، خذید

پید، پیدار، پدر، بندر، خداوند، خذید

خزیدند، شدند، محمد، همد، دمسد، دیدند، قند

خزیدند، شدند، محمد، همد، دمسد، دیدند، قند

جدید، صد دمسد، دید، زد دیدند، بیداد، شدند

جدید، صد دمسد، دید، زد دیدند، بیداد، شدند

درخشیدند، عید غدیر، عید غدیر، ندیدم، دهکده، کمد

درخشیدند، عید غدیر، عید غدیر، ندیدم، دهکده، کمد

ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر

ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر

ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر

ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر

ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر

ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر

ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر

دار راز دراز در کس برادر مادر جور دربار چادر بیا

دار راز دراز در کس برادر مادر جور دربار چادر بیا

زرد، زرده، برتر، فریزر، زار، زُزاره، روزنه

زرد، زرده، برتر، فریزر، زار، زُزاره، روزنه

زوار، دروازه، فرزانه، سرازیر، دراز، بزاز، را

زوار، دروازه، فرزانه، سرازیر، دراز، بزاز، را

برابر، سراسر، سریر، سراییده، هزار، قرقه، لرز

برابر، سراسر، سریر، سراییده، هزار، قرقه، لرز

دراکه در دل خسته توان درآید با بیا که در تن مرده توان درآید با

دراکه در دل خسته توان درآید با بیا که در تن مرده توان درآید با

س س س س س س س س س س

س س س س س س س س س س

س س س س س س س س س س

س س س س س س س س س س

س س س س س س س س س س

من بگوش خود از دهنش دوش سخانی شنیده ام که میرس

من بگوش خود از دهنش دوش سخانی شنیده ام که میرس

ص ۵۰ مسطر سامع سعد مع حسم سفر من سو

سر عسکر کا سے سم سما سحر سج حسد سن سم

ماسد حاک عمل خصوص سن سر سن سر

سر سید محمد حسین علی صاحبزادہ

س س س س س س س س س س س س

س س س س س س س س س س س س

س س س س س س س س س س س س

س س س س س س س س س س س س

س س س س س س س س س س س س

س س س س س س س س س س س س

هر که از یار تحمل کند دیا رنگویش و آنکه در عشق تلاطم نکند مرد محویش

هر که از یار تحمل کند دیا رنگویش و آنکه در عشق تلاطم نکند مرد محویش

س

س

س

س

س

باز آیم دل تنگ مرا من جان بخش دین سوخته را محرم اسرار نهان بخش

باز آیم دل تنگ مرا من جان بخش دین سوخته را محرم اسرار نهان بخش

س ا د ک س د س ا س م

س ا د ک س د س ا س م

س و س م ا س س س ح س ف س م س س د س م

س و س م ا س س س ح س ف س م س س د س م

س ہ س م س س س س ا س د ح س م

س ہ س م س س س س ا س د ح س م

ح س د ع س م س م س د س ح س م س م س

ح س د ع س م س م س د س ح س م س م س

س س س س س س س س س س

س س س س س س س س س س

ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه

ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه

ح ح ح ح ح ح ح ح ح ح

ح ح ح ح ح ح ح ح ح ح

چوبخت صبا زلف غبار افشای بهر گشته که پیوست تازه شد جاش

چوبخت صبا زلف غبار افشای بهر گشته که پیوست تازه شد جاش

سامان ، سوسن ، موسسه ، شیشه ، سراسر ، سراسیمه

سامان ، سوسن ، موسسه ، شیشه ، سراسر ، سراسیمه

سراسیمه ، شاسی ، شانی ، شایسته ، نشاسته ، شسته

سراسیمه ، شاسی ، شانی ، شایسته ، نشاسته ، شسته

شاننامه ، شناسایی ، اسانامه ، شمشر ، سلاکس ، شما

شاننامه ، شناسایی ، اسانامه ، شمشر ، سلاکس ، شما

سلله ، شکسته ، سلام ، شورش ، شاخسار ، سفارش

سلله ، شکسته ، سلام ، شورش ، شاخسار ، سفارش

خوشنویس، خوشنویس، گسترش، ششماہ، سرشار، ششم

خوشنویس، خوشنویس، گسترش، ششماہ، سرشار، ششم

بلیت، سفید، سپہالار، یمنی، شہر نشینی، شہسوار، خیس

بلیت، سفید، سپہالار، یمنی، شہر نشینی، شہسوار، خیس

شمس، شش، سپر، بنبل، بلبیل، دختش، شمشاد، ششم

شمس، شش، سپر، بنبل، بلبیل، دختش، شمشاد، ششم

کشمکش، متعش، سستی، سپر، شکست، شش سالہ، سیم

کشمکش، متعش، سستی، سپر، شکست، شش سالہ، سیم

ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص

ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص

ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص

ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص

ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص

ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص

ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص

در خلوص منت آید شکی تجربه کن کس عیار زر خالص شناید چو

در خلوص منت آید شکی تجربه کن کس عیار زر خالص شناید چو

صاح صح صح صح صح صح صح صح صح صح صح

صبر صبر صبر صبر صبر صبر صبر صبر

[illegible][illegible]

ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص

عص عص عص عص عص عص عص عص عص عص عص

طص همص محص حص لاص مسحص كحص عاص فاص فمصاص حمصاص

فیض روح القدس آرد باز مدد نماید دیگران هم بکنند آنچه میخواست میگرد

صادر، صدور، صد، ضرر، صلوات، مصر، وصل

صادر، صدور، صد، ضرر، صلوات، مصر، وصل

عصر، صدا، صوت، توضیح، خلوص، خصوصیات، مرضی

عصر، صدا، صوت، توضیح، خلوص، خصوصیات، مرضی

اضطراب، ضیافت، ضبط، صبور، صبر، تحقّق، فرض

اضطراب، ضیافت، ضبط، صبور، صبر، تحقّق، فرض

حضار، صحیح، صفر، صحت، خصوصی، سید، مصطفیٰ، مرتضیٰ

حضار، صحیح، صفر، صحت، خصوصی، سید، مصطفیٰ، مرتضیٰ

b b b b b b b b b b b b b b b b b b b b

b b b b b b b b b b b b b b b b b b b b

b b b b b b b b b b b b b b b b b b b b

b b b b b b b b b b b b b b b b b b b b

b b b b b b b b b b b b b b b b b b b b

کسی کیسے دُعا پڑھیں حافظ
 کہ ہمیشہ لطف درگاہ پڑی

کسی کیسے دُعا پڑھیں حافظ
 کہ ہمیشہ لطف درگاہ پڑی

طا، عطار، خطاب، خطر، حطیم، طاقت، عطوفت

طا، عطار، خطاب، خطر، حطیم، طاقت، عطوفت

طلبہ، طعنہ، رطب، سطر، طف، طفرہ، طوطی، مطمہ

طلبہ، طعنہ، رطب، سطر، طف، طفرہ، طوطی، مطمہ

طلوع، مطالعہ، دستخط، خطاطی، محیط، باطل، طفرہ

طلوع، مطالعہ، دستخط، خطاطی، محیط، باطل، طفرہ

طبی، طباطبائی، طہارت، منطق، خطاطی، مصطفیٰ، طوطی

طبی، طباطبائی، طہارت، منطق، خطاطی، مصطفیٰ، طوطی

ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع

ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع

ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع

Handwriting practice row for the letter 'e' on lined paper. The row contains 14 'e' characters. The first 13 are light blue and the last one is dark blue. Each character has a small number below it, ranging from 1 to 14, indicating the stroke order or position in the sequence.

ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع

عابد علی عابد علاء علی عک عکس علی عیسیٰ علی عیسیٰ علی

مقصود منه فاعل مع اسم فعل صعب مع معر معن معر معر معر معر

مقصود منه فاعل مع اسم فعل صعب مع معر معن معر معر معر معر

مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع

مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع

مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع

مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع مع

به رسم مدعیانی که منع غش کنند جمال چهره تو حجت موجد است

به رسم مدعیانی که منع غش کنند جمال چهره تو حجت موجد است

عادت، عار، عارف، عدد، عدالت، علم، غلبه

عادت، عار، عارف، عدد، عدالت، علم، غلبه

غلو، علامت، عکس، عدل، غذا، غیب، عید، غدیر

غلو، علامت، عکس، عدل، غذا، غیب، عید، غدیر

عبادت، عشق، عشا، عفت، عصاره، عظام، عود، عمه

عبادت، عشق، عشا، عفت، عصاره، عظام، عود، عمه

عزیز، عکاسی، داعظ، عباکس، غدیر، غمود، عقل

عزیز، عکاسی، داعظ، عباکس، غدیر، غمود، عقل

معاد، تعالیٰ، تعارف، شعار، معذرت، جغد، شعر، معلم

معاد، تعالیٰ، تعارف، شعار، معذرت، جغد، شعر، معلم

معرکہ، معشوق، معصیت، معجزہ، معرفت، صغیرہ، صغیر، نعم

معرکہ، معشوق، معصیت، معجزہ، معرفت، صغیرہ، صغیر، نعم

فارغ، حصر، ممنوع، ضعف، زاع، مطالعہ، متواضع، بالغ

فارغ، حصر، ممنوع، ضعف، زاع، مطالعہ، متواضع، بالغ

معمول، خاضع، محمد شمع جمع آفرینش، فراغ، یعقوب، سعد

معمول، خاضع، محمد شمع جمع آفرینش، فراغ، یعقوب، سعد

ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف

ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف

ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف

ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف

ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف

فام فام فام فام فام فام فام فام فام فام

فام فام فام فام فام فام فام فام فام فام

لہ حہ صہ طہ عہ فہ کھ لہ مہ لہ ہہ

لہ حہ صہ طہ عہ فہ کھ لہ مہ لہ ہہ

ہہ مہ حہ صہ طہ عہ فہ کھ لہ مہ لہ ہہ

ہہ مہ حہ صہ طہ عہ فہ کھ لہ مہ لہ ہہ

لہ حہ صہ طہ عہ فہ کھ لہ مہ لہ ہہ

لہ حہ صہ طہ عہ فہ کھ لہ مہ لہ ہہ

لہ کھ لہ مہ مہ مہ مہ کھ

لہ کھ لہ مہ مہ مہ مہ کھ

فایده، فاتحه، آفت، فالوده، برف، فدا، فدوی، ناف

فایده، فاتحه، آفت، فالوده، برف، فدا، فدوی، ناف

فاطمه، فائزه، اسراف، فرفزه، ژرف، فاد، فرنگ

فاطمه، فائزه، اسراف، فرفزه، ژرف، فاد، فرنگ

فروردین، افسر، نسیم، فردا، شرف، فلفه، معروف

فروردین، افسر، نسیم، فردا، شرف، فلفه، معروف

حافظ، فصل، فلک، افق، فسق، فنی، آفت، رفو، شاف

حافظ، فصل، فلک، افق، فسق، فنی، آفت، رفو، شاف

تقاله، تفاق، سفارت، صفا، ردیف، نفر، طعنه، کفم

تقاله، تفاق، سفارت، صفا، ردیف، نفر، طعنه، کفم

صفر، غفران، نفقه، قفسه، تألیف، نفس، تنفّس، صفر، خفه

صفر، غفران، نفقه، قفسه، تألیف، نفس، تنفّس، صفر، خفه

تأسف، فاعل، قفل، سفیر، سفینه، گفتن، شکستن

تأسف، فاعل، قفل، سفیر، سفینه، گفتن، شکستن

نفع، منفعت، شفیع، شریف، شفق، پفاک، نفیر، کفر، گفتم

نفع، منفعت، شفیع، شریف، شفق، پفاک، نفیر، کفر، گفتم

قاب، آقا، نقاب، قدر، تقدیر، حقیر، چقدر، قرقره، نفره

قاب، آقا، نقاب، قدر، تقدیر، حقیر، چقدر، قرقره، نفره

قرار، سران، قنات، تقسیم، قصه، ناقص، قطار، فقط، نقطه

قرار، سران، قنات، تقسیم، قصه، ناقص، قطار، فقط، نقطه

واقع، تقی، سقف، قمقمه، قوری، قاشق، قفا، فقار، ساق

واقع، تقی، سقف، قمقمه، قوری، قاشق، قفا، فقار، ساق

فرق، شرق، عاشق، افق، صادق، خالق، موافق، قایق

فرق، شرق، عاشق، افق، صادق، خالق، موافق، قایق

کا کا کد کلاک کد کل کلا کلم کل کلس کلس کلس

کا کا کد کلاک کد کل کلا کلم کل کلس کلس کلس

کلم کلم کلم کلم کلم کلم کلم کلم کلم کلم

کلم کلم کلم کلم کلم کلم کلم کلم کلم کلم

کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما

کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما

کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما

کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما

کے گچ کھا کد سا گر کس کو سر کس کھر کھ کچ کس کھر

کے گچ کھا کد سا گر کس کو سر کس کھر کھ کچ کس کھر

کھ کس کھا کس لگا کس کم کد کی کمر کس گم کن کمر کس کو کد

کھ کس کھا کس لگا کس کم کد کی کمر کس گم کن کمر کس کو کد

کی کمر کھ کس کو کس گچ کھا کد کو کس کو کد کس کس کھ کچ کھر

کی کمر کھ کس کو کس گچ کھا کد کو کس کو کد کس کس کھ کچ کھر

کد کھ کس کھا کد کو کس گم کد کس کی کمر کس گن کے

کد کھ کس کھا کد کو کس گم کد کس کی کمر کس گن کے

نک نک نک نک نک نک نک نک نک نک

نک نک نک نک نک نک نک نک نک نک

نک نک نک نک نک نک نک نک نک نک

نک نک نک نک نک نک نک نک نک نک

نک نک نک نک نک نک نک نک نک نک

نک نک نک نک نک نک نک نک نک نک

نک نک نک نک نک نک نک نک نک نک

نک نک نک نک نک نک نک نک نک نک

ک ک ک ک ک ک ک ک ک ک

ک ک ک ک ک ک ک ک ک ک

ع ک ک ک ک ک ک ک ک ک

ع ک ک ک ک ک ک ک ک ک

ک ک ک ک ک ک ک ک ک ک

ک ک ک ک ک ک ک ک ک ک

ک ک ک ک ک ک ک ک ک ک

ک ک ک ک ک ک ک ک ک ک

برکت، کوکب، لیک، کنگ، گچ، گچار، کسید، کسید

برکت، کوکب، لیک، کنگ، گچ، گچار، کسید، کسید

کانیک، کرکس، گرگ، کوکو، گفتگو، کماکان، کوچک

کانیک، کرکس، گرگ، کوکو، گفتگو، کماکان، کوچک

برکت، کوکب، کنجکادی، کنکاش، گوگرد، گوگرد، کلمات

برکت، کوکب، کنجکادی، کنکاش، گوگرد، گوگرد، کلمات

کرکها، کوکا کولا، گنجشک، یکدیگر، کمستان، کوداک، کم کم، کم کم

کرکها، کوکا کولا، گنجشک، یکدیگر، کمستان، کوداک، کم کم، کم کم

کاکاؤ، کاک، کاکل، کالک، گلیاگان، نیکان، کاکلی

کاکاؤ، کاک، کاکل، کالک، گلیاگان، نیکان، کاکلی

کاریکاتور، یکایک، بیگانگان، شکاک، گلباران، گلگون، کیم

کاریکاتور، یکایک، بیگانگان، شکاک، گلباران، گلگون، کیم

یگانگی، بیگانگان، یکایک، بیگانگی، گلیاگان، حاکم، مستقیم

یگانگی، بیگانگان، یکایک، بیگانگی، گلیاگان، حاکم، مستقیم

مستقیم، حاکمان، حکم، کمان، کماندار، گمان، گمشتگان، کمان

مستقیم، حاکمان، حکم، کمان، کماندار، گمان، گمشتگان، کمان

کسب، کشتبان، کمشانها، کشمش، کشکان، کشتم

کسب، کشتبان، کمشانها، کشمش، کشکان، کشتم

یکشنبه، تاکسیرانی، کسکه، یک نیک، کرک کشتی

یکشنبه، تاکسیرانی، کسکه، یک نیک، کرک کشتی

کوداک، کرکوک، گلبانگ، گلبرگ، نمک گیر، بک

کوداک، کرکوک، گلبانگ، گلبرگ، نمک گیر، بک

لک لک، تیک تاک، پفک نمکی، بانک، بزرگ، برک

لک لک، تیک تاک، پفک نمکی، بانک، بزرگ، برک

لالہ ، لامپ ، لب ، لبالب ، لرزہ ، دلاور ، لذت ، آلو

لالہ ، لامپ ، لب ، لبالب ، لرزہ ، دلاور ، لذت ، آلو

ترنزل ، زلزال ، زلزلہ ، کلک کلک ، شکر ، لولا ، اسلام

ترنزل ، زلزال ، زلزلہ ، کلک کلک ، شکر ، لولا ، اسلام

لحظہ ، بجابت ، لولہ ، سیلا ، حلال ، ترنزل ، بلال ، لیے

لحظہ ، بجابت ، لولہ ، سیلا ، حلال ، ترنزل ، بلال ، لیے

الحی القیوم ، الحمد للہ ، اللہ اکبر ، لا الہ الا اللہ ، اسلام ، خالی

الحی القیوم ، الحمد للہ ، اللہ اکبر ، لا الہ الا اللہ ، اسلام ، خالی

بلایا، یلدا، میلاد، جلات، تخلیه، خلقت، بیل، بیللی

بلایا، یلدا، میلاد، جلات، تخلیه، خلقت، بیل، بیللی

قبائل، سلام، سلال، خلیفۃ اللہ، تلف، فلک، عل

قبائل، سلام، سلال، خلیفۃ اللہ، تلف، فلک، عل

سلامت، لمعات، گلولہ، مسخ، کلچرہ، گلوازہ، معلم، سلمان

سلامت، لمعات، گلولہ، مسخ، کلچرہ، گلوازہ، معلم، سلمان

بلغ العہد بحالہ، کشف الدج بحالہ، حنبلیہ مع خصالہ، صلوا علیہ وآلہ

بلغ العہد بحالہ، کشف الدج بحالہ، حنبلیہ مع خصالہ، صلوا علیہ وآلہ

مما سماء مد صمد سمر سماء سمر محمد عمو سمر حمہ حمہ سماء سماء سماء

مما سماء مد صمد سمر سماء سمر محمد عمو سمر حمہ حمہ سماء سماء سماء

سما صما طمر حمر سمر حمن ملک عمل سماء سمر مط سماء حمن مط

سما صما طمر حمر سمر حمن ملک عمل سماء سمر مط سماء حمن مط

عن عمہ لفا صمف عمو حمن سمر طمرہ عمر عا عد سماء صمد عا صمد

عن عمہ لفا صمف عمو حمن سمر طمرہ عمر عا عد سماء صمد عا صمد

طمرہ حمن سماء ملک ملک سماء عمل علاء صمد سماء عد سماء صمد عا

طمرہ حمن سماء ملک ملک سماء عمل علاء صمد سماء عد سماء صمد عا

عم حم سم صم طم غم سم دم عم بکم سکم کم سلم کلکم کلسم کلکم کلسم کلکم کلسم

عم حم سم صم طم غم سم دم عم بکم سکم کم سلم کلکم کلسم کلکم کلسم کلکم کلسم

ہم هم سم دم عم بکم سکم کم سلم کلکم کلسم کلکم کلسم کلکم کلسم کلکم کلسم

ہم هم سم دم عم بکم سکم کم سلم کلکم کلسم کلکم کلسم کلکم کلسم کلکم کلسم

سم صم طم غم سم دم عم بکم سکم کم سلم کلکم کلسم کلکم کلسم کلکم کلسم

سم صم طم غم سم دم عم بکم سکم کم سلم کلکم کلسم کلکم کلسم کلکم کلسم

غم غریبی و غریبے چہ بر غنی تا بم بہ شہر خود روم و شہر یار خود باشم

غم غریبی و غریبے چہ بر غنی تا بم بہ شہر خود روم و شہر یار خود باشم

محرم، محترم، محسود، مجموعه، محروم، مهمات، مهدی، غم

محرم، محترم، محسود، مجموعه، محروم، مهمات، مهدی، غم

ممنوع، محاکمه، میمون، مستقیم، مهاجم، مهمات، مرمت

ممنوع، محاکمه، میمون، مستقیم، مهاجم، مهمات، مرمت

مردم، مردی، مستدام، امام، امامت، مستخدم

مردم، مردی، مستدام، امام، امامت، مستخدم

مؤمن، مسلمان، مرام، مردک، مدام، میمنت، ممنوع

مؤمن، مسلمان، مرام، مردک، مدام، میمنت، ممنوع

نمازم، نمینمایم، حمام، حرم، ممکن، منجمد، استشام، غم

نمازم، نمینمایم، حمام، حرم، ممکن، منجمد، استشام، غم

غامی، سینما، مرموز، چشم، غم، غم، غم، غم، میخوابم، مهم

غامی، سینما، مرموز، چشم، غم، غم، غم، غم، میخوابم، مهم

مطمئن، منجمد، محمد، پرسم، عمومی، فاطمه، عسوی، همدم

مطمئن، منجمد، محمد، پرسم، عمومی، فاطمه، عسوی، همدم

هشتم، ناموین، ممتد، مکه، مدینه، میبایسم، مخمل، بیه

هشتم، ناموین، ممتد، مکه، مدینه، میبایسم، مخمل، بیه

ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن

ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن

ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن

ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن

ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن ن

یاد ب آن آہوی شکیں بہ ختن باز رہا و آن ہی سر دھرامان بچن باز رہا

یاد ب آن آہوی شکیں بہ ختن باز رہا و آن ہی سر دھرامان بچن باز رہا

من حسن بن طہ حسن بن عن کن بن سن حسن بن حسن بن

من حسن بن طہ حسن بن عن کن بن سن حسن بن حسن بن

من من حسن بن حسن بن من حسن بن حسن بن حسن بن

من من حسن بن حسن بن من حسن بن حسن بن حسن بن

حسن حسن بن حسن بن حسن بن حسن بن حسن بن حسن بن

حسن حسن بن حسن بن حسن بن حسن بن حسن بن حسن بن

ہل باشد ترک جان گفتن ترک جان نمیتوان گفتن

ہل باشد ترک جان گفتن ترک جان نمیتوان گفتن

نان، نردبان، نیران، نالان، جانان، نشیدن آن

نان، نردبان، نیران، نالان، جانان، نشیدن آن

نون، نذیدن، جوانان، نهرآسیدن، نجاریان، ناردون

نون، نذیدن، جوانان، نهرآسیدن، نجاریان، ناردون

نایلیدن، نوشیدن، نخذیدن، زرفتن، نجواستن، سوسن

نایلیدن، نوشیدن، نخذیدن، زرفتن، نجواستن، سوسن

خرمن، نقالین، نوشتن، نازنین، روشن، ناخن، نگفتن

خرمن، نقالین، نوشتن، نازنین، روشن، ناخن، نگفتن

او، داد، درود، صنوبر، دود، نوروز، شیوه، نور

او، داد، درود، صنوبر، دود، نوروز، شیوه، نور

دوده، مسموی، دارد، وجود، فستوی، وودد، دارود

دوده، مسموی، دارد، وجود، فستوی، وودد، دارود

روز، وزن، سجود، خورشید، بود، محمود، محور، غسیو، بو

روز، وزن، سجود، خورشید، بود، محمود، محور، غسیو، بو

دجوب، دام، نوار، مورچه، عوام، مستور، سوخته، همیزه

دجوب، دام، نوار، مورچه، عوام، مستور، سوخته، همیزه

ہا ہد تہ یح ہا ہا کمر ہد ہر ہد ہص ہں لے

ہا ہد تہ یح ہا ہا کمر ہد ہر ہد ہص ہں لے

ہں ہک کہف تہل ہم ہمد ہں ہہ ہہ ہو ہم ہں لے

ہں ہک کہف تہل ہم ہمد ہں ہہ ہہ ہو ہم ہں لے

ہا ہد تہ یح ہا ہا ہا ہد ہر ہر ہر ہر ہم

ہا ہد تہ یح ہا ہا ہا ہد ہر ہر ہر ہر ہم

ہا ہد تہ یح ہا ہا ہد تہل ہم ہو ہں ہم ہم لے

ہا ہد تہ یح ہا ہا ہد تہل ہم ہو ہں ہم ہم لے

کھانہ کھج کھج کھج کھج کھج کھج کھج

الحق لله جل جلاله

محمد محمد احمد بن محمد بن طاهر بن عبد الله بن محمد بن محمد بن محمد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هنرکده، هزاره، هویزه، ماهواره، همواره، هجده، آه

هنرکده، هزاره، هویزه، ماهواره، همواره، هجده، آه

هفده، هویت، هفت، هست، همیشه، همه، آه، همواره

هفده، هویت، هفت، هست، همیشه، همه، آه، همواره

آبک، بدد، هدایت، هلاکت، نادى، براهین، هیت، هدیه

آبک، بدد، هدایت، هلاکت، نادى، براهین، هیت، هدیه

هاجر، هدایت، هدهد، هلاک، شاهین، هیبت، هدیه، اهل

هاجر، هدایت، هدهد، هلاک، شاهین، هیبت، هدیه، اهل

بمان، مهاره، شیدزاده، فمیده، جهاله، کلچره، رحمتا لله

بمان، مهاره، شیدزاده، فمیده، جهاله، کلچره، رحمتا لله

بهاره، شهاده، مهدیه، جهاد، تحویه، بعده، نهم، نعمدا لله

بهاره، شهاده، مهدیه، جهاد، تحویه، بعده، نهم، نعمدا لله

نهاد، شهیده، چهر، شهر، عهده، جهنم، هم الهنا

نهاد، شهیده، چهر، شهر، عهده، جهنم، هم الهنا

طاعة الله، رحمة الله، كلمه الله، هيبه الله، حميه الله، هديه الله

طاعة الله، رحمة الله، كلمه الله، هيبه الله، حميه الله، هديه الله

لے لے لے لے لے لے لے لے

لے لے لے لے لے لے لے لے

کے کے کے کے کے کے کے کے

کے کے کے کے کے کے کے کے

ھے ھے ھے ھے ھے ھے ھے ھے

ھے ھے ھے ھے ھے ھے ھے ھے

ولایہ کے ابن ابی طالب حصے فرمیں داخل حصے امن میں سدا آ

ولایہ کے ابن ابی طالب حصے فرمیں داخل حصے امن میں سدا آ

باربری، بختیاری، بی سواد، نجفی، یاغی، کسبند

باربری، بختیاری، بی سواد، نجفی، یاغی، کسبند

تهرانی، درائنی، نیشابوری، بجنوردی، یونانی، عسکری

تهرانی، درائنی، نیشابوری، بجنوردی، یونانی، عسکری

بی وفایی، سیوطی، دندانپزشکی، تبریزی، میرزایی، حبیبی

بی وفایی، سیوطی، دندانپزشکی، تبریزی، میرزایی، حبیبی

بیماری، کربلایی، سنوایی، دیوانی، پستانی، برفی، همیشگی

بیماری، کربلایی، سنوایی، دیوانی، پستانی، برفی، همیشگی

یاری، آبیاری، بیداری، یدی، ید اللہ، یا علی مدد

یاری، آبیاری، بیداری، یدی، ید اللہ، یا علی مدد

ایمانی، تاریخی، یقینی، کیمانی، یکتائی، یمنی، یامہدی اور

ایمانی، تاریخی، یقینی، کیمانی، یکتائی، یمنی، یامہدی اور

بنیائے، غیوری، غیرتے، ویائینی، یامرتضے

بنیائے، غیوری، غیرتے، ویائینی، یامرتضے

نصیحی، طریقے، بنیائے، یحوی، یاعنے، حبیب

نصیحی، طریقے، بنیائے، یحوی، یاعنے، حبیب

بخش دوم

سر مشقها و تمرینات

سطح نویسی و متن نویسی

بعد از تمرین مفردات باید به تمرینات سطح نویسی متن نویسی بپردازد
و با قواعد ترکیب و گسی بندی و چگونگی کاربرد مفردات در کتاب
جملات مختلف آشنا گردد .

و اما سر مشقهای منتخب در این بخش عمدتاً برگرفته از کلام و معانی
معارف اهل البیت علیهم السلام است تا موجب بهره مندی از برکات
معنوی و مسدودی آن جملات آسمانی گردد .

قرآن مجید: هر کس تقوای پیشه سازد خداوند در کارهایش یاریش دهد.

قرآن مجید: هر کس تقوای پیشه سازد خداوند در کارهایش یاریش دهد.

مؤمنین کسانی هستند که شنیدن آیات الهی بر ایمان شان افزوده و بر خدا توکل کنند.

مؤمنین کسانی هستند که شنیدن آیات الهی بر ایمان شان افزوده و بر خدا توکل کنند.

خداوند از غیب آسمانها و زمین آگاه است و از آنچه در دلهای شماست باخبر است.

خداوند از غیب آسمانها و زمین آگاه است و از آنچه در دلهای شماست باخبر است.

هر کس نفس خویش را آراست و سگارش دهد هر که آنرا آلوده ساخت یا نکارش.

هر کس نفس خویش را آراست و سگارش دهد هر که آنرا آلوده ساخت یا نکارش.

پایبسته اسلام است: آموختن علم و دانش به هر فرد مسلمانی واجب است

پایبسته اسلام است: آموختن علم و دانش به هر فرد مسلمانی واجب است

با یکدیگر مصافحه کنید (دست بدهید) زیرا مصافحه کینه را از بین میبرد.

با یکدیگر مصافحه کنید (دست بدهید) زیرا مصافحه کینه را از بین میبرد.

بهشت آمیخته با سختی است و دوزخ آمیخته با سهولت و خواهشهای نفسانی است.

بهشت آمیخته با سختی است و دوزخ آمیخته با سهولت و خواهشهای نفسانی است.

بدترین افراد کسانی هستند که از ترس شهرشان بزرگوارتر است و اگر بزرگوارتر

بدترین افراد کسانی هستند که از ترس شهرشان بزرگوارتر است و اگر بزرگوارتر

امام علیؑ: بهترین ارشد پدران برای فرزندان ادب است.

امام علیؑ: بهترین ارشد پدران برای فرزندان ادب است.

محبت دوستی دنیا سر نشاء همه خطاها و لغزشهاست.

محبت دوستی دنیا سر نشاء همه خطاها و لغزشهاست.

خوشا بحال کیکه رشتیها و عیوبش او را از توجّه به عیوب دیگران باز دارد.

خوشا بحال کیکه رشتیها و عیوبش او را از توجّه به عیوب دیگران باز دارد.

شجاعترین مردم کسی است که بر بهوای نفس خویش مسلط و پیروز گردد.

شجاعترین مردم کسی است که بر بهوای نفس خویش مسلط و پیروز گردد.

حضرت علی (ع) : تقوی الهی بپوشید آنچنانکه شایسته مقام اوست.

حضرت علی (ع) : تقوی الهی بپوشید آنچنانکه شایسته مقام اوست.

خداوند امانت اوست که امان از تفرقه و جهاد را موجب عزت اسلام قرار داد.

خداوند امانت اوست که امان از تفرقه و جهاد را موجب عزت اسلام قرار داد.

بهترین زمان کسانی هستند که مردان را ببینند مردان نیستند آنان را ببینند.

بهترین زمان کسانی هستند که مردان را ببینند مردان نیستند آنان را ببینند.

روژه دارغنی نبیره دیگر آنکه زبان در گوش چشم اندامش را بجماداری بنماید.

روژه دارغنی نبیره دیگر آنکه زبان در گوش چشم اندامش را بجماداری بنماید.

امام حسن (ع) : هلاکت دنیا بودی انسان در سه چیز است، کبر و حرص و حسد

امام حسن (ع) : هلاکت دنیا بودی انسان در سه چیز است، کبر و حرص و حسد

همانا در حلال دنیا حساب و کتاب است و در حرام آن عقاب و مجازات.

همانا در حلال دنیا حساب و کتاب است و در حرام آن عقاب و مجازات.

با مردم چنان هم نشینی و مجالست کن که دوست داری با تو هم نشینی کنند.

با مردم چنان هم نشینی و مجالست کن که دوست داری با تو هم نشینی کنند.

شوخی و مزاح کردن بیاد، همانا عظمت و هیبت انسان از زمین میرد.

شوخی و مزاح کردن بیاد، همانا عظمت و هیبت انسان از زمین میرد.

امام حسین (ع) : هر چه سينرديازتم به سكه يار و يادري حسن خدا نداد.

امام حسين (ع) : هر چه سينرديازتم به سكه يار و يادري حسن خدا نداد.

من كشته اشك چشمم،ستم و هيچ مؤمنی مرا ياد نمي آيد مگر اينكه گريه كند.

من كشته اشك چشمم،ستم و هيچ مؤمنی مرا ياد نمي آيد مگر اينكه گريه كند.

شرف و بزرگي انسان به تقوي و پرستگاري است و قناعت با پاره تن و پناه.

شرف و بزرگي انسان به تقوي و پرستگاري است و قناعت با پاره تن و پناه.

مردمي كه رضاي مخلوق را با چشم و غضب خالق بدست آورند رستگار نمي شوند.

مردمي كه رضاي مخلوق را با چشم و غضب خالق بدست آورند رستگار نمي شوند.

امام مجاهد: همیشه با صاکیان نیکوکاران انسان به سوی یکی بر

امام مجاهد: همیشه با صاکیان نیکوکاران انسان به سوی یکی بر

نگاه مومن چه برادر دینی اش از روی مهر و محبت عبادت است.

نگاه مومن چه برادر دینی اش از روی مهر و محبت عبادت است.

هر کس قانع باشد به آنچه خداوند قسمت او کرده از غنی ترین مردم است.

هر کس قانع باشد به آنچه خداوند قسمت او کرده از غنی ترین مردم است.

تعجب میکنم از کسی که مخلوقات الهی بسند مادر باره خالق آنها شک میکند

تعجب میکنم از کسی که مخلوقات الهی بسند مادر باره خالق آنها شک میکند

امام جعفر (ع) : عالمی که از علمش بهره برند از فقاهت و عابد برتر است

امام جعفر (ع) : عالمی که از علمش بهره برند از فقاهت و عابد برتر است

هر که داعط درونی نداشته باشد هرگز موعظه نصیحت دیگران سودی ندارد

هر که داعط درونی نداشته باشد هرگز موعظه نصیحت دیگران سودی ندارد

از جنسی در کمال دستگیری بر نیز نمایسد که کلید هریدی ناکامی است

از جنسی در کمال دستگیری بر نیز نمایسد که کلید هریدی ناکامی است

هر که ظاهرش بهتر از باطن او باشد میزان اعمالش در قیامت بکاست

هر که ظاهرش بهتر از باطن او باشد میزان اعمالش در قیامت بکاست

امام صادق^ع: یک شمارندگان نماز به ثفاعت با اهل البیت نمیرند.

امام صادق^ع: یک شمارندگان نماز به ثفاعت با اهل البیت نمیرند.

همانا شیعه کسی است که شکم و دامن خج در از جسمم باز داشته در راه خدا تلاش کند.

همانا شیعه کسی است که شکم و دامن خج در از جسمم باز داشته در راه خدا تلاش کند.

بهترین برادرانم کسی است که عیوب مرا به شیوه هدیه به من گوشزد نماید.

بهترین برادرانم کسی است که عیوب مرا به شیوه هدیه به من گوشزد نماید.

هر کس بزرگ اندک خود را ضعیف باشد خداوند اطاعت کم او را بپذیرد.

هر کس بزرگ اندک خود را ضعیف باشد خداوند اطاعت کم او را بپذیرد.

امام کاظم^(ع): از مایست کمی که هر روز به حاب نفس خویش برسد

امام کاظم^(ع): از مایست کمی که هر روز به حاب نفس خویش برسد

همانا بهای بدنهای شما جز بهشت نیست پس آنرا بغیر بهشت نفروشید

همانا بهای بدنهای شما جز بهشت نیست پس آنرا بغیر بهشت نفروشید

مؤمن مانند دو کفه ترازوست که هر چه ایمانش افزوده شود بلائش بیشتر شود

مؤمن مانند دو کفه ترازوست که هر چه ایمانش افزوده شود بلائش بیشتر شود

همانا ارزشمندترین مردم کمی است که دنیا را از دست دهند و بزرگ پسندارند

همانا ارزشمندترین مردم کمی است که دنیا را از دست دهند و بزرگ پسندارند

امام ضرابه: همانا خاموشی و سکوت دری از دریای حکمت است.

امام ضرابه: همانا خاموشی و سکوت دری از دریای حکمت است.

عبادت به نماز و روزه بسیار نیست بلکه به تفکر و اندیشه زیاد در امر خدا.

عبادت به نماز و روزه بسیار نیست بلکه به تفکر و اندیشه زیاد در امر خدا.

هر کس مصائب را یاد نماید و بر آن غمناک نگردد روز قیامت در درجه است.

هر کس مصائب را یاد نماید و بر آن غمناک نگردد روز قیامت در درجه است.

خداوند جدال و پرخش و تلاف مال و خواستن زیاد را دشمن میدارد.

خداوند جدال و پرخش و تلاف مال و خواستن زیاد را دشمن میدارد.

امام جوادؑ! چگونه تنها بماند و تباه شود کسی که خداوند کفیل و ضامن اوست

امام جوادؑ! چگونه تنها بماند و تباه شود کسی که خداوند کفیل و ضامن اوست

کیکے بہ سوی غیر خدا برو، خداوند را بہمان کس و گذار نماید

کیکے بہ سوی غیر خدا برو، خداوند را بہمان کس و گذار نماید

کسی کہ بدون دانش اقدام بہ کاری کند خرابکاری او بیشتر از آبادانی اوست

کسی کہ بدون دانش اقدام بہ کاری کند خرابکاری او بیشتر از آبادانی اوست

بدان کہ ہمہ گز از برابر دیدگان خدا پنهان نیستی پس بین کہ چگونه هست

بدان کہ ہمہ گز از برابر دیدگان خدا پنهان نیستی پس بین کہ چگونه هست

امام هادی ع: بدستیکه خداوند دنیا را خانه امتحان و آزمایش قرار داده است.

امام هادی ع: بدستیکه خداوند دنیا را خانه امتحان و آزمایش قرار داده است.

دنیا همانند بازاری است که عده ای در آن سود ببرند و عده ای زیان کنند.

دنیا همانند بازاری است که عده ای در آن سود ببرند و عده ای زیان کنند.

خودپسندی انسان را از یاد گرفتن بدست آوردن علم و دانش باز میدارد.

خودپسندی انسان را از یاد گرفتن بدست آوردن علم و دانش باز میدارد.

جدال دشمنکشان با بنی دوستیهای قدیمی ریشه در ارضایع میکند.

جدال دشمنکشان با بنی دوستیهای قدیمی ریشه در ارضایع میکند.

امام سکرئ: از شوخی کردن بهر چیز زیاده گیران بر تو حصور کردند.

امام سکرئ: از شوخی کردن بهر چیز زیاده گیران بر تو حصور کردند.

پیچ بلایی نیست مگر اینکه از طرف خداوند غمستی فرا گیرد آن است.

پیچ بلایی نیست مگر اینکه از طرف خداوند غمستی فرا گیرد آن است.

قلب احمق در دمان دست دمان خردمند در قلب اوست.

قلب احمق در دمان دست دمان خردمند در قلب اوست.

هر کس با خداوند انس الفت گیرد از مردمان دوری گزیند.

هر کس با خداوند انس الفت گیرد از مردمان دوری گزیند.

حضرت مدعی: هیچ چیزى همانند غارتبى شیطان را بجاک نمیآلد.

حضرت مدعی: هیچ چیزى همانند غارتبى شیطان را بجاک نمیآلد.

بدستى کى من ایاى اهل بیستم همچون ستارگان کى امان برای اهل آمانند.

بدستى کى من ایاى اهل بیستم همچون ستارگان کى امان برای اهل آمانند.

بره گیری از من در دوران غیبتم همچون بره گیری از خورشید در پشت ابر است.

بره گیری از من در دوران غیبتم همچون بره گیری از خورشید در پشت ابر است.

برای تعجیل در سرج دعا کنید که فرج و گشایش شما نیز در آن است.

برای تعجیل در سرج دعا کنید که فرج و گشایش شما نیز در آن است.

زیارت رسول خدا ﷺ

زید شحام از زبان امام جعفر صادق علیه السلام چنین نقل کرده است:

به آنحضرت عرض کردم:

برای کسی که رسول خدا را زیارت کند چه پاداشی است؟

حضرت فرمودند: همانند کسی است که خداوند را در عرش زیارت کند.

از مناجاتہای حضرت سید الشہداء امام زین العابدین علیہ السلام

یاک خدایا !

ترانا فرمائی کہند چنانکہ گوی ترا نمی بینند و تو بردبار می میکنی چنانکہ
گوی هرگز تو را فرستائی نگردیده .

اگھے ! بایندگان چنان بگویی کنی کہ گوی آہن یا ز مندا
و تو ای سید من از آنان بی نیازی .

از مناجاتهای امام جواد علیه السلام

اللهم !

روزی که به بسک باران میگویند بگذرید و به سنگین باران میگویند فرآید
آیا بسک باران خواهم گذشت یا با سنگین باران فرود خواهم آمدم
وای بر من، هر چه عزم بیشتری شود برگشایم فرود میگرد.
آیا هنگام آن رسیده است که از روزگار خویش شرم کنم.

الھ نامہ

الھے ! ردیم را نیسکو کردی، خوی من رہم نیگو گردن .

الھے ! موی من سفید شد و خوی من سفید نشد .

الھے ! ہمیش از ہمیشیں بنگ میگیرد، خوشا آنکہ با ہمیشیں است .

الھے ! دل چگونہ کالایی است کہ شکستہ آنرا خریدارے .

آیت حسن زادہ ۱۵۰

آیاتی از کلام الله مجید:

خدا و رسول اطاعت کنید تا رحمتش شما را فرا گیرد برای نیل به امرش خداوند
 بهشتی که به پهنای آسمان زمین است برای اسل تقوی همیشه شتاب
 کنید همانا که در فراخی دشمنی انفاق میکنند دشمن خود را سر برده و از مردم میگیرند
 و خداوند نیکوکاران را دوست میدارد.

سوره آل عمران آیه ۱۳۳

خواجہ عبدالصمد

الہ

در دل با جبر مجسم محبت مکا

و بر این جان بخش اجزا لطاف و رحمت مدا

الہ ! بر هر که داغ محبت خود بخش دا

خو من و جودش را به بادستی در دادا

الہ ! ہمہ آتش با در محبت تو سردا و ہمہ نعمت با لبی لطف تو در دادا

الہ ! محبت تو گلی است

محنت و بلا حصار آن

آن کد ام دل است که نیست گرفتار آن

الہ ! از هر دو حجابان محبت تو کریم

و جامه بلا و پرده عافیت دریدم

Blank lined paper for writing.

خواجہ عبداللہ نقشب:

اھے

ابو جہل از کعبہ می آید و بر اہم از تہانہ ،

کار بہ عنایت تو بود باقی بھنا .

اھے ! ہمہ از تو می رسند و عبداللہ از خود

زیرا کہ از تو ہمہ نیکی آید و از عبد اللہ ہمہ بدی .

اھے ! اسریدی رایگان ، روزی ادے رایگان ،

بیامرز رایگان کج تو خدای خ بازگان .

اھے ! اگر از دوستانم ، حجاب بردار ،

و اگر مہمانم ، مہمان نہ نیکی دہا .

الہی ہمہ میخوانند کہ در تو نگرند و عبد اللہ میخواند کہ تو در وی نگرے .

اھے ! اگر یکبار بگوی بی بندہ من از عرش مگذرد خندہ من .

نامدای سیک دوست

خدمت دست عزیز و صدیق ارجمند جناب مستطاب آقای سید حسین موسوی
 با اهداء سلام و تحیت و اظهار ارادت و محبت و با آرزوی سعادت و سلامت
 و باتشکر و سپاس از مراحم که یانه و مساعی صمیمانه اظهار لطفی که فرموده
 و ضمن استفسار از احوال شریف و متعلقات و منوبین محترم، بحمد الله و
 صحت و سلامت حقیر برقرار و حیات و امورات بر وفق مراد است.

صلوات و محرم الحرام را که عزای جانگاہ کو شواره عرش رحمان و
 کون و مکان، حضرت جلالت مقام و شهادت خاتم، خاسر آل عباد است
 انمه هدی، سید الگوین و امام ائمتین حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام
 التیحه و الشنا است به محضر شایسته و تعزیت گفته و بعنوان حسن ختام طرکه
 از بحر سبکدان معارف آنحضرت تقدیم مینمایم.

۱. *تیرنات متن نوپ*
 ۲. *دشترق*
 ۳. *تیرنات متن نوپ*
 ۴. *دشترق*
 ۵. *تیرنات متن نوپ*
 ۶. *دشترق*
 ۷. *تیرنات متن نوپ*
 ۸. *دشترق*
 ۹. *تیرنات متن نوپ*
 ۱۰. *دشترق*
 ۱۱. *تیرنات متن نوپ*
 ۱۲. *دشترق*
 ۱۳. *تیرنات متن نوپ*
 ۱۴. *دشترق*
 ۱۵. *تیرنات متن نوپ*
 ۱۶. *دشترق*
 ۱۷. *تیرنات متن نوپ*
 ۱۸. *دشترق*
 ۱۹. *تیرنات متن نوپ*
 ۲۰. *دشترق*

آنحضرت میفرمایند :

کسانی که شنودی مخلوق را به بهای خشم خالق بخرند هرگز رستگار نخواهند گشت
و نیز آنحضرت در کلامی دیگر فرموده اند :

راستی که مردمان بنده گان دنیا هستند دین بر بزرگانهای آنهاست و اینگاه
که معیشت آنها به مرادشان است دیندارند اما به هنگام بلاها و سختیها دینداران
حقیقی بسیار پا چیر و اندکند .

آیامی بینند که به حق عمل نغوث و از باطل ممانعت نمیکردند اما آنجا که
مؤمن آن روزی لقاء پروردگار کند .

من مرگ این سعادت و زندگی بستمکران این جز ملالت و رنج نمی دانم
در پایان از شما التماس دعا می مخصوص داشته و شمارا به خدای معال می سپارم

محرم الحرام ۱۴۲۹ مطابق دیماه ۱۳۸۶ الهی رسید مهدی مسعود

فستق

فستق

فستق

فستق

فستق

فستق

فستق

فستق

از کلمات کیمیاہ علیہ السلام

سرمایہ ای سودمند تر از عقل نیست .

و تنہائی تر سناکتر از خود بینی و عقلی پس چون در اندیشی نیست .

و بزرگواری چون تھوے

و ہمیشگی چون حلاوت خوش نیست .

و میراثے چون ادب

و رہبری چون نویس الہی و تجارتی، پس چون عمل صالح نیست .

و سودی چون بادِ پاش الہی

و پاسالی چون پرہیز از شہوات نیست .

و دانشی چون اندیشیدن

و شرافتی چون دانش نیست .

نہج لبغہ، حکمت ۱۱۳

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

حکایت

نجایش الهی گم شوی ادر منای چیرغ توفیق فراراه دستا
به حلقه اهل تحقیق درآید . به یمن قدم درویشان صدق نفس ایشان ذبائهم
اخلاش سحائند مبتلا گشت دست از بهوی دهبوس کو تا که ده زبان طاعنان
در حق او، سپهان دراز که بر قاعده اولست وزهد و عاقلش نامعول .

بعذر و توبه توان رستن از عذاب خدا

ولیک می نتوان از زبان مردم ر

طاقت جرم ز با نخواستن ایا در د شکایت پیش پیر طریقت برد، جواش داد
که شکر این نیست چگونه گزاری که بستر از آنی که پندارندت .

چند گویی که بداندیش و حود عیب جویان من میکنند

نیک باشی بدت گویند خلوت به که بد باشی و نیکت بینند

روایت نبویؐ بکایت سعدی

مہتر عالم وسید بنی آدم صلتہ اللہ علیہ وآلہ وسلم چنین مہفر ماید کہ ہر کہ
 بامداد سر از جامہ خواب بردارد و غم میں ہو کہ در دل او بود و اندوہ اسلام
 کہ در سینہ او بود و غم حقیقت الی ہو کہ در جان او باشد و حق جل و علا حکم
 و فضل غایت از لی را بفرستد تا کفایت ابدی او کند و ہر کہ را سودایی دیگر
 در دل ہو دیا اندوہی دیگر در سینہ او جای گرفته باشد، شکر قہر را بفرستد تا
 بر نہاد او بشیخون کند و تیغ سطوات عزت خود سر سر کش او را بردارد و سر را
 نزد کہ گوید آن چہ راست و این جہل است .

بر در کہ عزت ہمہ خلت ز ہوں کس را نزد کہ این چہ آرد آن چہ
 ای مردی کہ ہر نااہلی او در درون خج و عشقی اندوختہ ای این بر اہکندگی تاکے؟
 ای مردی کہ دل خود را بے سند و بازار عشق دیگران بفرودختہ ای این اشفتگی تا پند؟
 دل بے بازار میں آدر دہ بفرودختہ دل بفرودختہ مفروش بے بازار گد

جانبِ جان

بتو دل بستم و غیر تو کمی نیست مرا

خبر تو ای جانبِ جانِ ادرسی نیست مرا

عاشقِ روی تو ام ای گلِ بے مثل و نال

بہ خدا غصیر تو ہرگز ہو سی نیست مرا

باتو ہستم ز تو ہرگز نہ دم دور دلی

چہ تو ان کرد کہ بانگِ حبیبی نیست مرا

پردہ از روی بسینداز بہ جانِ تو قسم

غیر دیدارِ حُسنِ ملتَمی نیست مرا

مدہ از حُسنِ و از حُور و حضورِ حُسنِ بری

جز رخِ دوستِ نظرِ سوی کمی نیست مرا

خمنیے 'رہ'
امام

الشمس

الشمس والارض

الشمس والارض

الشمس والارض

الشمس والارض

الشمس والارض

الشمس والارض

الشمس والارض

الشمس والارض

الشمس والارض

الشمس والارض

الشمس والارض

خوبان
پادشہ

اسی پادشہ خوبان داد از غم سہا
دل بی تو بجان آمدت است کہ باز آئے

اسی درد تو اُم درمان در بستر ناکا
ومی یاد تو اُم مونس در گوشہ سہا

دایم گل این بستان شادابی ماند
در یاب ضعیفان را در وقت توانا

یار بے کہ بتوان گفت این بخت کہ عالم
رخا رہ بہ کس نمود آن شاہد ہر جا

ساتی پس گل اُبی روی تو رنگیست
شما حد امان کن تا باغ بیکار

« حافظ شیرازی »

تیزنات عرنو پے

تیزنات عرنو پے

تیزنات عرنو پے

تیزنات عرنو پے

تیزنات عرنو پے

تیزنات عرنو پے

تیزنات عرنو پے

تیزنات عرنو پے

تیزنات عرنو پے

تیزنات عرنو پے

تیزنات عرنو پے

تیزنات عرنو پے

تیزنات عرنو پے

دست‌های نیاز

بیایا بر آریم دستی ز دل که نتوان بر آورد دست دراز گل
بر آردستی دستهای نیاز ز رحمت نگر دتهدست باز
همه طاعت آرند و یکس نیاز بیایا بدرگاه یکس نیاز
خداوندگار خط نر کن بحد که جسم آمد از بندگان در وجود
گناه آید از بنده خاک به امید عفو خداوندگار
کریم ابر ز تو پر درده ایم به انعام و لطف تو خورده ایم
غریزی خواری تو بخشی دس غریز تو خواری نبیند ز کس
خدا یا به عزت که خوار کن به ذل گنه شرمناز کن
مرا شرماری روی تو بس دگر شرمناز کن پیش کن
گرم برسد ز تو سیاه پیرم بود کمترین پایا
فیترم جسم گناه گم غنی را حرم بود بر فیسر

«مسد»

۱. در این کتاب که در دست
 ۲. مشرق است و در دست
 ۳. مشرق است و در دست
 ۴. مشرق است و در دست
 ۵. مشرق است و در دست
 ۶. مشرق است و در دست
 ۷. مشرق است و در دست
 ۸. مشرق است و در دست
 ۹. مشرق است و در دست
 ۱۰. مشرق است و در دست

ملکا

ملکا ذکر تو گویم کہ تو پا کے دھندلے

نردم بند بہان ہ کہ تو ائمہ را کیا

تو حکمی تو عظیم تو کریبی تو چسے

تو نایزہ فضلے تو سزاوارشے

ہمد عزی و جلا ہمد علی و عتینے

ہمد نوری و سرور ہمد جودی و بیزا

ہمد غیبے تو بدانی ہمد عیبے تو پویشے

ہمد عیش تو بکا ہے ہمد کمی تو سرا ہے

نواں وصف تو گفتن کہ تو در وصف بکنجے

نواں شبہ تو جس کہ تو در ہمہ سیکے

» نایالی غندو «

تیرنات شرنو پے

تیرنات شرنو پے

تیرنات شرنو پے

تیرنات شرنو پے

تیرنات شرنو پے

تیرنات شرنو پے

تیرنات شرنو پے

تیرنات شرنو پے

تیرنات شرنو پے

تیرنات شرنو پے

تیرنات شرنو پے

آه سوزناک

خداوند اکریم اکار سارا	الہا پادشاہی نیازا
بہ شوق عاشقان بارگاہت	بہ صدق سینہ پاکان بہت
بہ آہ سوزناک مستمندان	بہ شب نالیدن یاد کمرندان
بہ آب چشمِ خمن افشانِ یعقوب	بہ حق صبری پایاںِ ایوب
بہ حق نیک مردانِ حقیقت	بہ حق وہ نوردانِ طرقت
در رحمت بر این بچارہ پشاک	کہ بر جان من یکس بنجای
بہ فضل خود در آدر پائیم آرد	مرا زین بیشتر در ہجر پسند
بہ آہ صبح کا ہم رحمت آدر	برا حوال تباہ ہم رحمت آدر

« عبیدزاکانی »

من مسلمانم

سز بسپری

من مسلمانم

قدم یک گل سرخ

جانم از چشمه مهرم نور، دشت سجاده من

من وضو بآتش سحره با می گیرم

در نمازم جریان دارد ماه، جریان دارد طیف

نگ از پشت نمازم پدیدت، همه ذرات نمازم تبسلور شده است

من بمناسرم را دقتی منحویانم

که اذانش را بآباد، گفته باشد سرگلدسته سرو

من بمناسرم را پی کتبیتره الاحرام علف میخوانم

پی قد قامت بوج، کعبه ام بلب آب، کعبه ام زیر آفتاب است

کعبه ام مثل نسیم میرود باغ به باغ، میرود شهر به شهر

حجر الاسود من روشنی باغچه است

الف

الحمد لله

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله

الحمد لله

الحمد لله

الحمد لله

الحمد لله

الحمد لله

الحمد لله

الحمد لله

الحمد لله

الحمد لله

الحمد لله

باغ نگاہ

برای بیجی دلاوری دوش پیش را به بستاره هایید

صبح دومرغ را

عید سارونو

بی صدا

صحن دوش پیشان تو را ترک کرد

شب دوصف از یاکریم

بال بال نسیم

از لب دیوار دلت پرشید

آفتاب

خار دس مزرعه چشم تو

آبشار، موج نسیم دختی ای از چشم تو

میشود از باغ نگاہت هنوز

یک بدار میوه خورشید، چید !

خانہِ عشق

دستِ دردستِ من بگزار

ای ہمدل

گوشِ کن! جادہ آوازِ سفرِ منیِ خواہ

باید رفت پایِ پایِ ہم

خانہِ منیِ خواہ، ہمِ خست

از جنسِ عشق، باخستِ جان

باستارہِ یابی و محبتِ برائیوں

کہ پھر ہر شے ہر صبح آفتابِ سلام بند

دستا

برایِ باغِ چاہی کہ از مردِ محبتِ خواہیم ست

بارانِ ہمدیہ خواهد فرستاد

ہرام محمد

بے یاس، بے عکاس

آن مشت آب

اگر بے بھامی رسید

تاریخ چہ میگرد

بے عشق،

آن دست بای بریدہ اگر نبود

تاریخ چہ میگرد

بے کتیر گاہ

باغ تاریخ چہ می شد

بے یاس

شب تاریخ چہ می شد

بے عکاس

حمید رضا شکار سرے

اے عزیزِ موی ہسرتِ زم
 من گندہ ام را در چشمان تو یادِ آم و دندیش جدا
 از تو بچون خاریست کہ در زوایای قسبم فرو میرود
 و اگر روزی تو را ببینم قلمم همانند کورستانی سرد
 و خاموش می شود
 ہمہ میگویند شیشه فاختہ احسا سست است و دلے
 وقتی بر روی شیشه مذکور قہ نوشتم : دوستِ دایم
 آراے برایم کریم کرد

فاطمہ خانم

دوستدار

ہر روز آسمان دل پر نیست و ہر شب

بازین امید چشم می بندم کہ شد

ترا در خواب ببینم،

چند روز زندگی بی وجودت بی روح است

سالہاست کہ از زمی صدا و مہربانی نکل است

بی نصیبم۔ مادر! اسی شیر برین بزم موجود

افسوس کہ بی تو ہرگز دل آرام نہ گیرد

غنی محمد رضا

به یاد بخت بد
دست گلی می سازم برایت
زیر باران اشک کن
امروز
گیسوان آرزو دارم شامی زخم
به امید

فردایابی در روشن

بیرغبت

خدایا !

موجودہ شخصہاں جو انفرادی

حاضر دہائی ذکر کنندگان

از نزدیک نشان میدهند و برآں آن

دور می پندارند و نزدیک تر از جان

ندانم کہ در جانی یا خود جان

ندانی و ندانی

جان از زندگی میباید توان

موعظہ اسماعیلی

رسول خدایہ جبریل فرمود اے حبیبی! میرا
 و سفارش کن، عرضہ داشت کہ اے محبتِ ہر پ
 زندگی کو کہ پائش ہر گاہ ہر پ را کہ میخو
 دست باد کہ در نہایت پایاں از آں جد جدا
 و ہر پ یہی مگر کہ بہت با اعمال طاعت کوی
 شرافت مومن در نماز شب و عترت در خود را
 از نخست آبروی مردم است .

ہوا اللہ

انکلمات نورانی حضرت محمدؐ صلی اللہ علیہ وسلم
چون در محشر شود، پیچ بندہ کی قدم از قدم نمیدارد
تا اینکه از چهار چرخ و مثال شود. از غمش که در
چہ را ہی سپری کرده و از جوانی اش که در پیرایی
رسانده و از آنچه بدست آورده که از بچہ
آوردہ در چہ را ہی خنجر کرده است و از دست
و محبت با ما اہل البیت، بدان کہ ہر کہ بر دست
آل محمدؐ سیر در درون رہنمائی دانست.

پرتوی از قست آراجم

فرمانروایی آسمانها و زمین از آن جسد او است
 و خداوند به هر چه سپردی توانا است بدستیکه از پرتویش
 آسمانها خف و زمین و در پی آسمان شدن شب و روز
 برای خورشید و ماه و ستارگانست خدا را در هر حال
 ایستاده و نشسته و بهلوارمیده و می‌کنند و در آفتاب
 آسمانها و زمین می‌اندیشند که برود و در آفتاب
 بهبوده نیاید پرتوی پاک و نازک هفت تو

آل عمران ۱۸۸

از کلمات گهربار نبی مکرم (صلی الله علیه و آله)
 اگر میخواهی خندان و دوستدار و تقوی پیش ساز
 و اگر میخواهی مردم ترا دوستدارند به اینها
 و از ادبهای آنها چشم پوش، و اگر خواستی
 افزونی ثروت و سرایت نکات بدیه و چون
 بدست اخوانی بسیار صدقه بده و اگر عطر
 میطلبی صد حشم بجای آور، و چون میخواهی بان
 محبتش پیوسته باشی بر خداوند یکتا زیاده بجا

سوزش و سوزش

امام کاظم (ع) فرمود: مردی از بنی اسرائیل
خدا را چهل سال عبادت کرد، پس انازل ہو گیا
قربانی در راه خدا نمود و آجرت سے باقی قبول نہ
پس بخود خطاب کر دو گفت :

ای نفس! قبول نہ کر دیدن قربانی از
مالایمی و تقصیر تو ست . خداوند بے اختیار کہ سوز
تو بر نفس خود مدام از عبادت چهل سال ات بہتر است .

رسول خدای را می فرمودند:

سعادت و رستگاری انسان در چهار چیز است:

اول: گناهان و لغزشهای گذشته اش را بیاورد و بگوید

دوم: کارها و خطاها گذشته اش را فراموش کند

سوم: در امور دینی و معنوی به برتر از خود بگذرد

چهارم: در امور مادی به پایین تر از خودش نظر کند

خدا به حال کسی که از تهود و دینخواه آگاه شود

بخط و عده های نادیده بهشت درگذرد.

حکایت از ملا علی

دهی از حسن بصری نقل شده است که حضرت
علی علیه السلام بار بار بصره رفتند و نهاده و برود
نظری انداخت که چگونه بیع و شرا می نمودند پس
به شدت گریست چنین فرمود ای بنده دنیا
چون در آید سوگند بخورید چون شب شود بستر
در آید و در میان آن از آخرت خویش غافل شوید.
پس هر وقت ترا آخرت بگریزد و معاند خود بیند